ZAKON

O ELEKTRONSKIM KOMUNIKACIJAMA

POGLAVLJE I
OPŠTE ODREDBE

Predmet zakona
Član 1

Ovim zakonom se uređuje obavljanje djelatnosti elektronskih komunikacija, status, nadležnosti, način finansiranja i djelokrug rada nacionalnog regulatornog tijela za elektronske komunikacije, korišćenje elektronskih komunikacionih mreža i pružanje elektronskih komunikacionih usluga, obezbjeđivanje i zaštita konkurencije, pružanje univerzalnog servisa, upravljanje i korišćenje ograničenih resursa, prava i zaštita interesa korisnika, zaštita elektronskih komunikacija, nadzor i druga pitanja u vezi sa elektronskim komunikacijama.

Značenje izraza
Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

1) ***Adresa*** je niz ili kombinacija decimalnih cifara, simbola i dodatnih informacija za identifikaciju posebne terminalne tačke konekcije na javnu elektronsku komunikacionu mrežu;
2) ***Aplikativni programski interfejs*** je softverski interfejs između aplikacija pružalaca medijskih sadržaja i uređaja za prijem tih sadržaja;
3) ***Broj*** je niz decimalnih cifara koji se upotrebljava za identifikaciju odredišta veze;
4) ***Brojevi hitnih službi*** su jedinstveni evropski telefonski broj za poziv u hitnim slučajevima »112« i svi drugi brojevi koji su, za potrebe hitnih službi, određeni Planom numeracije;
5) ***Djelatnost elektronskih komunikacija*** obuhvata izgradnju, korišćenje i davanje na korišćenje elektronskih komunikacionih mreža i/ili elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, kao i pružanje elektronskih komunikacionih usluga;
6) ***Elektromagnetna kompatibilnost*** je sposobnost uređaja ili sistema da radi na zadovoljavajući način u svom elektromagnetnom okruženju i da ne izaziva štetne interferencije drugim uređajima ili sistemima u tom okruženju;
7) ***Elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema*** obuhvata fizičku infrastrukturu i druga sredstva ili elemente povezane sa elektronskom komunikacionom mrežom ili elektronskom komunikacionom uslugom, koji omogućavaju ili podržavaju pružanje usluga putem te mreže ili usluge, ili se mogu iskoristiti u te svrhe, uključujući, između ostalog, zgrade ili ulaze u zgrade, kablovsku kanalizaciju i vodove u zgradama, antene, antenske i druge stubove,

potporne konstrukcije, cijevi i kanale, šahtove i razvodne ormane, kao i sisteme uslovnog pristupa i povezane usluge;

8) ***Elektronska komunikaciona mreža*** predstavlja sistem prenosa i, gdje je moguće, uređaje za komutaciju ili usmjeravanje i druga sredstva, uključujući pasivne mrežne elemente, koji omogućavaju prenos signala pomoću žičanih, radio, optičkih ili drugih elektromagnetnih sistema, uključujući satelitske mreže, fiksne i mobilne zemaljske mreže (sa komutacijom kola i paketa, uključujući Internet), elektroenergetske kablovske sisteme u dijelu koji se koristi za prenos signala, mreže koje se koriste za prenos i distribuciju medijskih sadržaja do krajnjih korisnika, bez obzira na vrstu informacija koje se prenose;
9) ***Elektronska komunikaciona usluga*** je usluga koja se po pravilu pruža uz naknadu, a sastoji se u cjelini ili pretežno od prenosa signala elektronskim komunikacionim mrežama, uključujući telekomunikacione usluge i usluge prenosa medijskih sadržaja, što ne obuhvata usluge pružanja medijskih sadržaja ili obavljanja uređivačke kontrole nad medijskim sadržajima koji se prenose putem elektronskih komunikacionih mreža i usluga, kao ni usluge informacionog društva koje se u cjelini ili pretežno ne sastoje od prenosa signala elektronskim komunikacionim mrežama;
10) ***Elektronska pošta*** je svaka tekstualna, govorna, zvučna ili slikovna poruka poslata preko javne elektronske komunikacione mreže, koja se može sačuvati u toj mreži dok je primalac ne preuzme ili u terminalnoj opremi primaoca;
11) ***Elektronski programski vodič*** je usluga dodata digitalnom prenosu medijskih sadržaja, koja korisniku omogućava jednostavno pretraživanje ponuđenih medijskih sadržaja i usluga;
12) ***Geografski broj*** je broj iz Plana numeracije čiji dio cifara ima geografsko značenje, koje se koristi za usmjeravanje poziva na fizičko mjesto terminalne tačke mreže;
13) ***Hitne službe*** su služba hitne medicinske pomoći, služba zaštite i spašavanja, policija, Centar za vanredne situacije, kao i druge službe za pozive u hitnim slučajevima;
14) ***Interfejs*** je fizička ili logička veza između dva ili više uređaja, dva ili više djelova istog uređaja, ili medijuma prenosa, definisana funkcionalnim karakteristikama, karakteristikama signala ili drugim odgovarajućim karakteristikama;
15) ***Interkonekcija*** je posebna vrsta pristupa ostvarenog između javnih elektronskih komunikacionih mreža, kojim se uspostavlja fizičko i logičko povezivanje javnih komunikacionih mreža jednog ili više različitih operatora, kako bi se korisnicima usluga jednog operatora omogućila međusobna komunikacija ili komunikacija sa korisnicima usluga drugih operatora, odnosno pristup uslugama koje pružaju drugi operatori ili treća lica koja imaju pristup mreži;
16) ***Interoperabilnost*** je svojstvo dva ili više sistema ili njihovih djelova da razmjenjuju i koriste podatke koji su razmijenjeni;
17) ***Izbor operatora*** je usluga koja korisniku omogućava ostvarivanje određenih vrsta poziva u okviru javno dostupnih telefonskih usluga, izborom operatora koji posreduje u ostvarivanju tih poziva, pri čemu izbor operatora može biti unaprijed

programiran ili ostvaren biranjem prefiksa za izbor operatora, odnosno primjenom drugog odgovarajućeg tehničkog postupka;

18) ***Javna elektronska komunikaciona mreža*** je elektronska komunikaciona mreža koja se koristi u cjelini ili pretežno za pružanje javnih elektronskih komunikacionih usluga i omogućava prenos informacija između terminalnih tačaka mreže;
19) ***Javna elektronska komunikaciona usluga*** je javno dostupna elektronska komunikaciona usluga koja se pruža na tržišnoj osnovi;
20) ***Javna telefonska govornica*** je javno dostupni telefon, čije korišćenje se plaća sredstvima plaćanja, kao što su: novac, kreditne/debitne kartice ili unaprijed plaćene kartice, uključujući i kartice za upotrebu s pozivnim kodovima;
21) ***Javno dostupna telefonska usluga*** je usluga koja je dostupna javnosti za, direktno ili indirektno, slanje i prijem nacionalnih i međunarodnih poziva preko jednog ili više brojeva iz Plana numeracije ili međunarodnog plana numeracije;
22) ***Kolokacija*** je usluga iznajmljivanja i/ili zajedničkog korišćenja fizičkog prostora i tehničkih sredstava na određenoj lokaciji, potrebnih radi smještaja i povezivanja elektronske komunikacione opreme operatora;
23) ***Komunikacija*** predstavlja razmjenu ili prenos informacija između određenog broja lica putem javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga, što ne obuhvata informacije koje se prenose javnosti elektronskom komunikacionom mrežom u sklopu distrubucije medijskih sadržaja, osim informacija koje se mogu povezati sa konkretnim pretplatnikom ili korisnikom koji prima te informacije;
24) ***Korisnik*** je fizičko ili pravno lice koje koristi ili zahtijeva javnu elektronsku komunikacionu uslugu;
25) ***Krajnji korisnik*** je korisnik koji ne obavlja djelatnost elektronskih komunikacija;
26) ***Lokalna petlja*** je fizičko kolo (vod) koje povezuje terminalnu tačku mreže sa glavnim razdjelnikom ili ekvivalentnim sredstvom u javnoj fiksnoj elektronskoj komunikacionoj mreži;
27) ***Medijski sadržaji*** obuhvataju radijske i televizijske programe, odnosno audio-vizuelne medijske sadržaje, kao i sa njima povezane interaktivne usluge, koji se distribuiraju i emituju, odnosno pružaju korisnicima putem elektronskih komunikacionih mreža, na osnovu programske šeme ili na zahtjev korisnika;
28) ***Negeografski broj*** je broj iz Plana numeracije koji nije geografski, a obuhvata, između ostalog, brojeve u mobilnoj mreži, brojeve usluga besplatnog poziva i brojeve usluga sa dodatom vrijednošću;
29) ***Neuspjeli poziv*** je komunikacija u kojoj je poziv uspješno uspostavljen ali bez javljanja pozvane strane ili je komunikaciju prekinula služba upravljanja mrežom;
30) ***Ograničeni resursi*** su radio frekvencijski spektar, brojevi, adrese i pozicije u geostacionarnoj orbiti;
31) ***Operator*** je fizičko ili pravno lice koje pruža ili ima pravo da pruža javnu elektronsku komunikacionu uslugu, ili daje na korišćenje javnu elektronsku komunikacionu mrežu ili elektronsku komunikacionu infrastrukturu i povezanu opremu;
32) ***Podaci o lokaciji*** su bilo koji podaci obrađeni u elektronskoj komunikacionoj mreži ili putem elektronske komunikacione usluge, koji ukazuju na geografski položaj terminalne opreme korisnika javne elektronske komunikacione usluge;

33) ***Podaci o saobraćaju*** su podaci koji se obrađuju zbog pružanja elektronskih komunikacionih usluga ili u svrhu obračuna i naplate pružene usluge;
34) ***Potrošač*** je fizičko lice koje koristi ili zahtijeva javnu elektronsku komunikacionu uslugu u svrhe koje nijesu namijenjene njegovoj poslovnoj djelatnosti;
35) ***Povezane usluge*** obuhvataju usluge povezane sa elektronskom komunikacionom mrežom ili elektronskom komunikacionom uslugom, koje omogućavaju ili podržavaju pružanje usluga putem te mreže ili usluge, ili se mogu iskoristiti u te svrhe, uključujući, između ostalog, sisteme za prevođenje brojeva ili sisteme sa istovjetnom funkcionalnošću, sisteme uslovnog pristupa i elektronske programske vodiče, kao i druge usluge, poput usluga baziranih na podacima o identitetu, lokaciji i dostupnosti korisnika;
36) ***Povreda ličnih podataka*** predstavlja slučajno ili nezakonito uništenje, gubitak, izmjenu, neovlašćeno otkrivanje ili pristup ličnim podacima koji se prenose, čuvaju ili na drugi način obrađuju u vezi sa obavljanjem javnih elektronskih komunikacionih usluga;
37) ***Poziv*** je veza koja se uspostavlja uz pomoć javne elektronske komunikacione usluge koja omogućava dvosmjernu govornu komunikaciju;
38) ***Predizbor operatora*** je usluga koja korisnicima omogućava da unaprijed programiranim izborom operatora, koji posreduje u uspostavljanju veze, ostvaruju odabrane vrste veza u javnoj elektronskoj komunikacionoj mreži, bez biranja prefiksa za izbor operatora ili primjene bilo kojeg drugog postupka za takvo preusmjeravanje;
39) ***Prenosivost broja*** predstavlja mogućnost da pretplatnik javnih elektronskih komunikacionih usluga, na vlastiti zahtjev, zadrži dodijeljeni broj nezavisno od promjene operatora;
40) ***Prethodna regulacija tržišta*** podrazumijeva određivanje posebnih uslova pod kojima operatori sa značajnom tržišnom snagom obavljaju djelatnost elektronskih komunikacija radi obezbjeđivanja razvoja konkurencije na tržištu;
41) ***Pretplatnik*** je fizičko ili pravno lice koje je sa operatorom zaključilo ugovor o pružanju javnih elektronskih komunikacionih usluga;
42) ***Pristup*** podrazumijeva davanje na korišćenje sredstava i/ili usluga drugim operatorima, pod određenim uslovima, bilo na ekskluzivnoj ili neekskluzivnoj osnovi, radi pružanja elektronskih komunikacionih usluga, uključujući usluge putem kojih se pružaju usluge informacionog društva ili distribucija medijskih sadržaja do krajnjih korisnika, što, između ostalog, obuhvata: pristup elementima elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, što može obuhvatati priključenje opreme putem fiksnih ili bežičnih veza (naročito pristup lokalnoj petlji, te opremi i uslugama neophodnim za pružanje usluga preko lokalne petlje), pristup fizičkoj infrastrukturi (uključujući zgrade, kablovsku kanalizaciju i antenske stubove), pristup odgovarajućim softverskim sistemima (uključujući sisteme za operativnu podršku), pristup informacionim sistemima i bazama podataka za naručivanje, pružanje, održavanje, obračun i naplatu usluga, pristup sistemima za prevođenje brojeva ili sistemima sa istovjetnom funkcionalnošću, pristup fiksnim i mobilnim mrežama

(posebno za potrebe *roaming*-a), pristup sistemima uslovnog pristupa, kao i pristup uslugama virtuelnih mreža;

43) ***Radio-frekvencija*** je osnovni fizički parametar elektromagnetnih talasa ili radio talasa koji se slobodno prostiru kroz prostor i čije se vrijednosti konvencionalno nalaze u opsegu od 9 kHz do 3000 GHz;

44) ***Radio-frekvencijski opseg*** je dio radio-frekvencijskog spektra koji se nalazi između dvije određene granične radio-frekvencije;

45) ***Radio-frekvencijski spektar*** je dio elektromagnetnog spektra koji se odnosi na radio-frekvencije čije se vrijednosti konvencionalno nalaze u opsegu od 9 kHz do 3000 GHz;

46) ***Radiokomunikacije*** su prenos telekomunikacionih signala elektromagnetnim talasima iz radio-frekvencijskog spektra koji se slobodno prostiru kroz otvoreni prostor;

47) ***Radiokomunikaciona služba*** je služba koja podrazumijeva prenos, predaju i/ili prijem radio-talasa za određene potrebe telekomunikacija;

48) ***Radio-stanica*** predstavlja jedan ili više predajnika ili prijemnika, ili kombinaciju jednog ili više predajnika ili prijemnika, sa jednom ili više antena i drugih uređaja, koji su postavljeni na jednoj lokaciji, a potrebni su za pružanje radio-komunikacionih servisa, sa izuzetkom prijemnika za direktni prijem radio-difuznih signala;

49) ***Sistem uslovnog pristupa*** je bilo koja tehnička mjera ili rješenje kojim se omogućava pristup u razumljivom obliku zaštićenim medijskim sadržajima i uslugama uz uslov plaćanja pretplate ili drugi oblik prethodnog pojedinačnog odobrenja;

50) ***Interferencija*** je prisustvo neželjenih signala na ulazu u prijemnik datog telekomunikacionog sistema, kao posljedica emisije, zračenja, indukcije ili njihovih kombinacija od strane drugih izvora, koje se manifestuje degradacijom kvaliteta prenosa signala;

51) ***Štetna interferencija*** je interferencija koja ugrožava rad radionavigacione službe ili drugih sigurnosnih službi, ili na drugi način ozbiljno umanjuje kvalitet, ometa ili izaziva učestale prekide u radu radiokomunikacione službe koja radi u skladu sa nacionalnim i međunarodnim propisima;

52) ***Terminalna oprema*** je uređaj, odnosno njegov dio, koja se, u cjelini ili pretežno, koristi za pružanje elektronskih komunikacionih usluga, a priključuje se, direktno ili indirektno, na odgovarajuću terminalnu tačku mreže;

53) ***Terminalna tačka mreže*** je fizička tačka u kojoj pretplatnik ostvaruje pristup javnoj elektronskoj komunikacionoj mreži;

54) ***Univerzalni servis*** predstavlja skup osnovnih elektronskih komunikacionih usluga propisanog kvaliteta koje moraju biti dostupne svim krajnjim korisnicima po prihvatljivoj cijeni, bez obzira na njihov geografski položaj na teritoriji Crne Gore;

55) ***Usluga sa dodatom vrijednošću*** predstavlja uslugu koja se pruža putem javnih elektronskih komunikacionih mreža i usluga uz upotrebu posebnih brojeva ili posebnih kodova iz Plana numeracije ili Plana adresiranja, u svrhu ostvarivanja pristupa unaprijed određenim dodatnim sadržajima ili sa njima povezanim

uslugama, izvan opsega neophodnog za prenos komunikacije ili za obračun i naplatu pruženih usluga;

56) ***Usluga televizije širokog ekrana*** je usluga koju, u cjelini ili pretežno, čine programi proizvedeni ili montirani u svrhu prikazivanja na proširenom televizijskom ekranu, pri čemu je format 16:9 referentni format za televiziju širokog ekrana.

Javni interes
Član 3

Djelatnost elektronskih komunikacija i upravljanje i korišćenje ograničenih resursa od javnog su interesa za Crnu Goru.

Načela i ciljevi
Član 4

Sprovođenje ovog zakona mora se zasnivati na regulatornim načelima objektivnosti, transparentnosti, nediskriminatornosti i proporcionalnosti, a u svrhu postizanja sljedećih ciljeva:

1) obezbjeđivanja uslova za ravnomjeran razvoj tržišta elektronskih komunikacija na cijeloj teritoriji Crne Gore;
2) obezbjeđivanja predvidivosti poslovnog ambijenta i ravnopravnih uslova za poslovanje operatora;
3) usklađivanja obavljanja djelatnosti elektronskih komunikacija sa domaćim i međunarodnim standardima;
4) obezbjeđivanja dostupnosti usluga univerzalnog servisa svim građanima na cijeloj teritoriji Crne Gore, uz zadovoljenje potreba specifičnih društvenih grupa, uključujući lica sa invaliditetom, starije i socijalno ugrožene korisnike;
5) obezbjeđivanja interkonekcije elektronskih komunikacionih mreža i usluga, pod ravnopravnim i uzajamno prihvatljivim uslovima;
6) zaštite i podsticanja konkurentnosti na tržištu elektronskih komunikacija, u cilju ostvarenja dobrobiti za korisnike, kao i podsticanja konkurencije bazirane na infrastukturi, u slučajevima kada je to moguće;
7) podsticanja efikasnog upravljanja i korišćenja ograničenih resursa;
8) obezbjeđivanja maksimalnih pogodnosti za korisnike, uključujući lica sa invaliditetom, starije i socijalno ugrožene korisnike, u pogledu izbora, cijene, uslova pristupa i korišćenja, kao i kvaliteta usluga;
9) obezbjeđivanja visokog stepena zaštite korisnika u njihovim odnosima sa operatorima, na način da se omogući jednostavan i pristupačan postupak rješavanja sporova;
10) podsticanja investicija i inovacija i razvoja nove i napredne infrastukture;
11) obezbjeđivanja stalnog unapređenja kvaliteta usluga elektronskih komunikacija;
12) obezbjeđivanja visokog nivoa zaštite ličnih podataka i privatnosti;
13) promovisanja mogućnosti krajnjih korisnika da pristupaju i distribuiraju informacije ili koriste aplikacije i usluge po svom izboru;
14) obezbjeđivanja održavanja cjelovitosti i sigurnosti javnih elektronskih komunikacionih mreža;

15) podsticanja sistema jasnog i transparentnog obavještavanja korisnika o cijenama i uslovima korišćenja javnih elektronskih komunikacionih usluga;
16) zaštite interesa korisnika.

Nadležnosti Vlade Crne Gore
Član 5

Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) u oblasti elektronskih komunikacija:

1) utvrđuje politiku razvoja elektronskih komunikacija u Crnoj Gori;
2) donosi strategije, studije, smjernice, programe i planove za sprovođenje politike razvoja elektronskih komunikacija u Crnoj Gori;
3) donosi Plan namjene radio-frekvencijskog spektra;
4) daje mišljenje na Plan rada sa Finansijskim planom Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost;
5) određuje minimalni skup usluga koje obuhvata Univerzalni servis;
6) određuje uslove korišćenja elektronskih komunikacionih mreža u slučajevima vanrednih situacija;
7) daje saglasnost na Statut Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost;
8) daje saglasnost na imenovanje revizora finansijskih izvještaja Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost;
9) obavlja i druge poslove, u skladu sa ovim zakonom.

Nadležnosti Ministarstva
Član 6

Organ državne uprave nadležan za poslove elektronskih komunikacija (u daljem tekstu: Ministarstvo):

1) sprovodi utvrđenu politiku razvoja elektronskih komunikacija u Crnoj Gori;
2) priprema strategije, studije, smjernice, programe i planove za sprovođenje politike razvoja elektronskih komunikacija u Crnoj Gori;
3) donosi podzakonske akte na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona;
4) obavlja aktivnosti kojima se podstiče razvoj elektronskih komunikacija;
5) koordinira rad sa nadležnim ministarstvima i Agencijom za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost u vezi sa korišćenjem radio-frekvencija i elektronskih komunikacionih mreža po pitanjima koja su od značaja za odbranu i bezbjednost;
6) koordinira i sprovodi odluke Vlade koje se odnose na uslove korišćenja elektronskih komunikacionih mreža i usluga u vanrednim situacijama;
7) predstavlja Crnu Goru u evropskim i međunarodnim organizacijama i institucijama u oblasti elektronskih komunikacija i odgovorno je za sprovođenje međunarodnih ugovora, sporazuma i konvencija iz oblasti elektronskih komunikacija;
8) učestvuje u radu upravnih i radnih tijela međunarodnih organizacija i institucija, u koordinaciji sa Agencijom za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost;
9) obavlja i druge poslove u skladu sa ovim zakonom.

Nacionalno regulatorno tijelo
Član 7

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost je nacionalno regulatorno tijelo nadležno za obavljanje regulatornih i drugih poslova u okviru djelokruga i nadležnosti propisanih ovim zakonom i posebnim zakonom kojim je uređeno područje poštanskih usluga.

POGLAVLJE II
AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

Status Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost
Član 8

(1) Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (u daljem tekstu: Agencija) ima svojstvo pravnog lica koje vrši javna ovlašćenja u skladu sa zakonom.
(2) Agencija je funkcionalno nezavisna od državnih organa i od pravnih i fizičkih lica koja obavljaju djelatnost elektronskih komunikacija i u obavljanju regulatornih poslova propisanih ovim zakonom ne smije tražiti niti primati instrukcije od drugih organa.
(3) Osnivač Agencije je država Crna Gora, a osnivačka prava vrše Skupština Crne Gore (u daljem tekstu: Skupština) i Vlada.
(4) Agencija posluje pod nazivom Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost.
(5) Sjedište Agencije je u Podgorici.
(6) Agencija se upisuje u Centralni registar Privrednog suda.
(7) Rad Agencije je javan.
(8) Statutom Agencije bliže se uređuje unutrašnja organizacija, nadležnosti i djelokrug poslova organa i stručnih službi Agencije, donošenje opštih akata i druga pitanja koja su od značaja za poslove Agencije, utvrđene ovim zakonom i zakonom koji uređuje oblast poštanske djelatnosti.

Nadležnosti Agencije
Član 9

Agencija, u oblasti elektronskih komunikacija:

1) donosi propise za sprovođenje ovog zakona koji su u nadležnosti Agencije, u skladu sa ovim zakonom;
2) donosi Plan adresiranja i Plan numeracije i kontroliše njihovu primjenu;
3) priprema predlog Plana namjene radio-frekvencijskog spektra i kontroliše njegovu primjenu;
4) donosi planove raspodjele radio-frekvencija i kontroliše njihovu primjenu;
5) priprema nacrte akata za izradu propisa koje donosi Ministarstvo, u skladu sa ovim zakonom;
6) vrši kontrolu i monitoring korišćenja radio-frekvencijskog spektra;
7) preduzima mjere u cilju racionalnog upravljanja ograničenim resursima;
8) vrši koordinaciju korišćenja radio-frekvencija sa administracijama drugih država;

9) podstiče racionalno korišćenje elektronske komunikacione infrastrukture;
10) sprovodi postupke dodjele ograničenih resursa na nediskriminatornim osnovama;
11) izdaje odobrenja za korišćenje ograničenih resursa;
12) vodi i redovno ažurira registre i baze podataka u skladu sa ovim zakonom;
13) utvrđuje visinu naknada koje Agenciji plaćaju fizička i pravna lica u skladu sa ovim zakonom;
14) rješava po žalbama korisnika, razmatra inicijative i utvrđuje procedure u oblasti zaštite interesa i prava korisnika;
15) rješava sporove između subjekata na tržištu elektronskih komunikacija;
16) sprovodi zakonom propisanu proceduru za određivanje operatora Univerzalnog servisa, prati razvoj Univerzalnog servisa, administrira i rukovodi prikupljanjem naknada za finansiranje Univerzalnog servisa;
17) redovno ažurira informacije o pokazateljima razvoja tržišta u skladu sa ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona;
18) utvrđuje operatore sa značajnom tržišnom snagom i preduzima regulatorne mjere za sprječavanje negativnih efekata značajne tržišne snage operatora;
19) vrši nadzor nad radom operatora, u smislu usklađenosti sa zakonom, podzakonskim aktima i tehničkim propisima i standardima, koji se primjenjuju u Crnoj Gori;
20) vrši nadzor nad ispunjavanjem obaveza operatora u vanrednim situacijama;
21) razvija i ostvaruje međunarodnu saradnju u oblasti elektronskih komunikacija i učestvuje u radu upravnih i radnih tijela nadležnih evropskih i međunarodnih organizacija i institucija u ovoj oblasti;
22) ispituje tržište i javno mnjenje i sprovodi otvorene konsultativne postupke, u skladu sa ovim zakonom;
23) priprema i dostavlja Skupštini na usvajanje Plan rada sa Finansijskim planom za narednu godinu;
24) priprema i dostavlja Skupštini na usvajanje Izvještaj o radu sa Finansijskim izvještajem za prethodnu godinu i izvještajem revizora;
25) obavlja i druge poslove u skladu sa ovim zakonom.

Organi Agencije
Član 10

Organi Agencije su Savjet Agencije i izvršni direktor Agencije.

Savjet Agencije
Član 11

(1) Savjet Agencije (u daljem tekstu: Savjet) čine predsjednik i četiri člana.
(2) Predsjednik i članovi Savjeta mogu svoju funkciju u Agenciji obavljati profesionalno ili honorarno.
(3) Predsjednik Savjeta organizuje sjednice i predsjedava radom Savjeta, a u njegovom odsustvu mijenja ga član Savjeta koga izabere Savjet.
(4) Redovne sjednice Savjeta održavaju se najmanje jednom mjesečno, a ostale po potrebi.
(5) Za svoj rad Savjet odgovara Skupštini.

Nadležnosti Savjeta
Član 12

(1) Savjet donosi:
1) Statut Agencije;
2) planove raspodjele radio-frekvencija;
3) Plan adresiranja i Plan numeracije;
4) Plan rada sa Finansijskim planom;
5) Izvještaj o radu sa Finansijskim izvještajem;
6) opšte i pojedinačne akte, u skladu sa ovim zakonom, posebnim zakonom kojim je uređeno područje poštanskih usluga, kao i Statutom Agencije.

(2) Savjet dostavlja Skupštini na usvajanje Izvještaj o radu sa Finansijskim izvještajem, kao i Plan rada sa Finansijskim planom Agencije.

(3) Savjet imenuje i razrješava izvršnog direktora Agencije.

(4) Savjet imenuje nezavisnog revizora finansijskih izvještaja Agencije.

Imenovanje predsjednika i članova Savjeta
Član 13

(1) Predsjednika i članove Savjeta odlukom imenuje Skupština, na osnovu javnog konkursa.

(2) Javni konkurs sadrži neophodne uslove i kriterijume za izbor kandidata.

(3) Nadležno tijelo Skupštine dužno je da raspiše javni konkurs najmanje 180 dana prije isteka mandata predsjednika ili člana Savjeta, odnosno neposredno po razrješenju.

(4) Predsjednik i članovi Savjeta imenuju se na period od pet godina.

(5) Predsjednik i članovi Savjeta ne mogu biti imenovani više od dva puta uzastopno.

(6) Odluka Skupštine iz stava 1 ovog člana mora biti obrazložena.

(7) Odluka se objavljuje u "Službenom listu Crne Gore".

Uslovi i kriterijumi za izbor predsjednika i članova Savjeta
Član 14

(1) Predsjednik i članovi Savjeta moraju biti crnogorski državljani sa prebivalištem u Crnoj Gori koji, pored opštih, moraju ispunjavati i posebne uslove:
1) kvalifikaciju visokog obrazovanja obima 240 kredita (CSPK), odnosno završen studijski program u četvorogodišnjem trajanju iz oblasti elektrotehnike, poštanskog saobaćaja, ekonomije ili prava;
2) najmanje pet godina iskustva na poslovima iz oblasti elektronskih komunikacija ili poštanske djelatnosti.

(2) Za kandidate koji u potpunosti ispunjavaju opšte i posebne uslove iz stava 1 ovog člana, u postupku konačnog predlaganja, mogu se uzeti u obzir i sljedeći kriterijumi: dužina i vrsta radnog iskustva, posebne specijalizacije iz oblasti elektronskih komunikacija ili poštanske djelatnosti i poznavanje stranih jezika.

(3) Uz prijavu na javni konkurs kandidat podnosi izjavu kojom se, u slučaju izbora za predsjednika ili člana Savjeta, obavezuje na ispunjavanje uslova iz člana 15 ovog zakona.

Izbjegavanje konflikta interesa
Član 15

Predsjednik i članovi Savjeta ne mogu biti:

1) poslanici i odbornici;
2) lica koja bira, imenuje ili postavlja Predsjednik Crne Gore, Skupština,Vlada ili skupštine lokalnih samouprava;
3) funkcioneri političkih stranaka (predsjednici stranaka, članovi predsjedništava, njihovi zamjenici, članovi izvršnih i glavnih odbora, kao i drugi stranački funkcioneri);
4) lica koja su bračni drugovi lica navedenih u tač. 1 do 3 ovog stava ili se sa njima nalaze u krvnom srodstvu u prvoj liniji, u pobočnoj liniji do drugog stepena, srodnici po tazbini do prvog stepena, bračni ili vanbračni drug, usvojilac i usvojenik, kao i ostala lica sa kojima su lica navedena u tač. 1 do 3 ovog stava u ličnoj ili poslovnoj vezi;
5) članovi organa upravljanja, vlasnici, akcionari ili vlasnici udjela, kao i lica koja su u radnom odnosu ili obavljaju druge poslove u pravnim licima na koje se primjenjuju odredbe ovoga zakona ili posebnog zakona kojim je uređena oblast poštanske djelatnosti.

Prestanak mandata predsjednika ili člana Savjeta
Član 16

Predsjedniku ili članu Savjeta mandat prestaje istekom vremena na koje je imenovan ili razrješenjem.

Razrješenje predsjednika ili člana Savjeta
Član 17

(1) Skupština će odlukom razriješiti predsjednika ili člana Savjeta prije isteka mandata, ako:
   1) podnese pisanu ostavku;
   2) je pravnosnažno osuđen za krivično djelo zloupotrebe službenog položaja, korupcije, prevare ili krađe, bez obzira na izrečenu kaznu ili je pravosnažno osuđen za drugo krivično djelo na kaznu zatvora u trajanju dužem od šest mjeseci, u periodu dok traju pravne posljedice osude;
   3) ne poštuje odredbe zakona, nestručno i nesavjesno obavlja svoju dužnost;
   4) svojim ponašanjem i radom dovede u pitanje nezavisnost i ugled Agencije;
   5) trajno izgubi sposobnost za vršenje dužnosti;
   6) se stekne jedan od uslova iz člana 15 ovog zakona;
   7) ako se utvrdi da je prilikom podnošenja prijave na javni konkurs za imenovanje predsjednika ili člana Savjeta iznio o sebi netačne podatke ili je propustio da iznese podatke o okolnostima bitnim za imenovanje.

(2) Predsjednik ili član Savjeta pisanu ostavku podnosi Skupštini, a dužan je da o tome obavijesti Savjet u roku od osam dana od dana podnošenja ostavke.

(3) U slučaju neusvajanja Finansijskog izvještaja, Skupština će odlukom razriješiti Savjet.

(4) Odluka Skupštine iz st. 1 i 3 ovog člana mora biti obrazložena.
(5) Odluka se objavljuje u "Službenom listu Crne Gore".

Izvršni direktor
Član 18

(1) Izvršni direktor obavlja svoju funkciju u Agenciji profesionalno.
(2) Izvršni direktor:
1) zastupa i predstavlja Agenciju;
2) odgovara za zakonitost rada Agencije i organizuje rad stručnih službi Agencije;
3) odlučuje o pravima, obavezama i odgovornostima zaposlenih u Agenciji;
4) na osnovu predloga nadzornika podnosi zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka pred nadležnim sudom;
5) priprema i sprovodi odluke Savjeta i
6) vrši druge poslove u skladu sa ovim zakonom i Statutom Agencije.
(3) Za svoj rad izvršni direktor odgovara Savjetu.

Imenovanje izvršnog direktora
Član 19

(1) Izvršnog direktora odlukom imenuje Savjet, na period od četiri godine, na osnovu javnog konkursa.
(2) Na postupak izbora izvršnog direktora shodno se primjenjuju odredbe člana 14 i 15 ovog zakona.
(3) Savjet je dužan da raspiše javni konkurs najmanje 90 dana prije isteka mandata izvršnog direktora, odnosno neposredno po razrješenju.
(4) Izvršni direktor ne može biti imenovan više od dva puta uzastopno.
(5) Odluka Savjeta iz stava 1 ovog člana mora biti obrazložena.
(6) Odluka se objavljuje u "Službenom listu Crne Gore".

Prestanak mandata i razrješenje izvršnog direktora
Član 20

(1) Izvršnom direktoru mandat prestaje istekom vremena na koje je imenovan ili razrješenjem.
(2) Na razrješenje izvršnog direktora prije isteka mandata, shodno se primjenjuju odredbe iz člana 17 stav 1 ovog zakona.
(3) Odluka Savjeta o razrješenju izvršnog direktora mora biti obrazložena.
(4) Odluka se objavljuje u "Službenom listu Crne Gore".

Finansiranje Agencije
Član 21

(1) Izvori finansiranja Agencije su:
1) naknade za vršenje poslova regulacije i nadzora tržišta;
2) naknade za korišćenje radio-frekvencija, brojeva i adresa;
3) ostale naknade po osnovu ovog zakona i posebnog zakona kojim se uređuje oblast poštanskih usluga;

4) i drugi izvori u skladu sa zakonom.

(2) U postupku izrade Plana rada, Agencija će konsultovati operatore i druge zainteresovane subjekte na tržištu elektronskih komunikacija i poštanskih usluga.

(3) Finansijskim planom projektuju se ukupni prihodi i rashodi neophodni za realizaciju Plana rada, uključujući i rezerve za nepredviđene izdatke, razdvojenih po oblastima: regulacije i nadzora tržišta elektronskih komunikacija, regulacije i nadzora tržišta poštanskih usluga, kao i upravljanja i nadzora korišćenja ograničenih resursa, shodno aktivnostima predviđenim Planom rada.

(4) Skupština usvaja Plan rada sa Finansijskim planom Agencije, za narednu godinu.

(5) Ako Skupština ne usvoji Finansijski plan iz stava 4 ovog člana prije početka godine za koju se donosi, rashodi Agencije za svaki naredni kvartal do usvajanja Finansijskog plana, neće premašiti jednu četvrtinu iznosa sredstava prema Finansijskom planu iz prethodne godine.

Računovodstvo Agencije
Član 22

Agencija vodi odvojeno računovodstvo, po oblastima, u skladu sa posebnim zakonom.

Izvještaj o radu Agencije sa Finansijskim izvještajem
Član 23

(1) Agencija, do kraja drugog kvartala tekuće godine, priprema i dostavlja Skupštini na usvajanje Izvještaj o radu sa Finansijskim izvještajem i izvještajem revizora za prethodnu godinu.

(2) Izvještaj o radu sadrži podatke o:
1) razvoju sektora elektronskih komunikacija u Crnoj Gori;
2) ostvarivanju i kvalitetu Univerzalnog servisa u sektoru elektronskih komunikacija;
3) dodijeljenim ograničenim resursima;
4) razvoju tržišta poštanske djelatnosti u Crnoj Gori;
5) ostvarivanju i kvalitetu univerzalne poštanske usluge;
6) ostvarivanju prava i zaštiti interesa korisnika elektronskih komunikacionih i poštanskih usluga;
7) izvršenim zadacima Agencije utvrđenim Planom rada.

(3) Finansijski izvještaj sadrži finansijske pokazatelje poslovanja Agencije.

(4) Finansijski izvještaj Agencije podliježe godišnjoj reviziji od strane nezavisnog ovlašćenog revizora.

(5) Troškove revizije snosi Agencija.

(6) Skupština usvaja Izvještaj o radu sa Finansijskim izvještajem.

Višak prihoda nad rashodima
Član 24

Ako se Finansijskim izvještajem utvrdi da su ukupno ostvareni prihodi Agencije veći od ukupno ostvarenih rashoda, višak prihoda se izdvaja na poseban račun i može se isključivo koristiti za ispunjenje zakonskih obaveza Agencije u narednoj kalendarskoj godini.

Javnost rada Agencije
Član 25

(1) Propise koje donosi po osnovu ovlašćenja iz ovog zakona, Agencija objavljuje u "Službenom listu Crne Gore".

(2) Agencija čini javno dostupnim, bez naknade, u elektronskoj formi na svojoj *web* stranici, donijete akte, propise, podatke i informacije iz svoje nadležnosti, a naročito:
   1) propise za primjenu ovog zakona i druge opšte akte;
   2) odluke Savjeta;
   3) izvode iz registara i baza podataka koje Agencija vodi u skladu sa ovim zakonom;
   4) uporedne preglede kvaliteta i cijena usluga i druge podatke od interesa za zaštitu korisnika;
   5) statističke podatke i druge pokazatelje razvoja tržišta elektronskih komunikacija i tržišta poštanskih usluga;
   6) Statut Agencije;
   7) Plan rada sa Finansijskim planom;
   8) Izvještaj o radu sa Finansijskim izvještajem i Izvještajem revizora;
   9) druge podatke i informacije u vezi sa radom Agencije, u skladu sa ovim zakonom, zakonom kojim se uređuje oblast poštanske djelatnosti i propisima donijetim na osnovu ovih zakona.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana neće se objaviti akti, podaci i informacije koji se smatraju poslovnom tajnom u smislu ovog zakona, kao i propisa kojima su uređena pitanja zaštite podataka o ličnosti, zaštite tajnosti podataka i poslovne tajne.

Registri Agencije
Član 26

(1) Agencija vodi registre: operatora, dodijeljenih radio-frekvencija, dodijeljenih brojeva i adresa i elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme.

(2) Sadržaj i način vođenja registara iz stava 1 ovog člana propisuje Agencija.

(3) Podaci iz registara čuvaju se pet godina nakon prestanka rada operatora, odnosno isteka važenja odobrenja za korišćenje ograničenih resursa.

Prikupljanje podataka
Član 27

(1) Operator je dužan da Agenciji, na njen pisani zahtjev, dostavi sve podatke kojima raspolaže, uključujući i finansijske, kao i podatke koji se odnose na razvoj mreže ili usluga koji bi mogli imati uticaj na njegove veleprodajne usluge, osim podataka iz čl. 141, 142 i 143 ovog zakona.

(2) Od operatora sa značajnom tržišnom snagom na veleprodajnim tržištima, Agencija može zahtijevati da dostavi računovodstvene podatke o maloprodajnim tržištima koja su povezana sa veleprodajnim tržištima.

(3) Zahtjev iz stava 1 ovog člana mora biti srazmjeran potrebi zbog koje se podaci zahtijevaju, a istim Agencija određuje vrstu podataka, svrhu njihovog prikupljanja i rok u kome je operator dužan da dostavi podatke.

(4) Operator je dužan da podatke iz st. 1 i 2 ovog člana dostavlja u formi i roku određenom od strane Agencije.
(5) Operator koji na osnovu zahtjeva dostavlja Agenciji podatke dužan je da jasno naznači koje podatke smatra poslovnom tajnom.
(6) Ukoliko su podaci koji su dostavljeni označeni poslovnom tajnom, suprotno propisima kojima se uređuje tajnost podataka, isti se od strane Agencije neće smatrati povjerljivim.
(7) Agencija je dužna da dobijene podatke iz st. 1 i 2 ovog člana, tretira na odgovarajući način kako bi obezbjedila njihovu povjerljivost, u slučajevima kada ti podaci podliježu zaštiti u smislu povjerljivosti.
(8) Agencija objavljuje uslove pod kojima se može ostvariti javni pristup podacima koji su prikupljeni u skladu sa ovim članom i procedure za ostvarivanje takvog pristupa, u skladu sa posebnim propisima kojim se uređuje slobodan pristup informacijama.

Način donošenja odluka
Član 28

(1) U postupku pred Agencijom, na zahtjev fizičkog ili pravnog lica ili po službenoj dužnosti odlučuje Savjet većinom glasova od ukupnog broja članova Savjeta.
(2) Na postupak pred Agencijom primjenjuju se odredbe zakona kojim je uređen opšti upravni postupak, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.
(3) O pravima i zaštiti interesa korisnika, Savjet odlučuje u roku od 20 dana od dana podnošenja zahtjeva, osim u slučaju potrebe sprovođenja ispitnog postupka kada je rok za odlučivanje Savjeta najduže 30 dana od dana podnošenja zahtjeva.
(4) O pravima i obavezama operatora Savjet odlučuje u najkraćem mogućem roku, ali ne dužem od četiri mjeseca od dana pokretanja postupka.
(5) Odluke Savjeta su dostupne javnosti na *web* stranici Agencije u skladu sa članom 25 ovog zakona.
(6) Odluke Agencije su konačne.
(7) Protiv odluke Agencije može se pokrenuti upravni spor pred nadležnim sudom, u roku od 30 dana od dana prijema odluke.
(8) Izuzetno od stava 7 ovog člana, odluka Agencije neće se smatrati konačnom do njene pravosnažnosti, u slučaju izricanja privremene mjere od strane Upravnog suda.

Javne konsultacije
Član 29

(1) Agencija sprovodi javne konsultacije kod donošenja akata iz svoje nadležnosti, koji mogu imati značajan uticaj na tržišta elektronskih komunikacija i poštanskih usluga.
(2) Javne konsultacije ne traju kraće od 30 dana kada su u pitanju akta koja se odnose na određivanje opštih uslova za obavljanje djelatnosti elektronskih komunikacija, određivanje i analizu tržišta podložnih prethodnoj regulaciji, proglašavanje operatora sa značajnom tržišnom snagom i određivanje njihovih obaveza, kao i pitanja u vezi sa zajedničkim korišćenjem elektronske komunikacione infrastrukture, pristupom i interkonekcijom, u skladu sa ovim zakonom.
(3) U svim ostalim slučajevima, javne konsultacije ne mogu trajati kraće od 10 dana.
(4) Agencija svojim aktom bliže uređuje postupak vođenja javnih konsultacija.

Mogućnost posredovanja u sporovima
Član 30

(1) U slučaju spora između operatora, isti se mogu dogovoriti i pisanim putem obavijestiti Agenciju.
(2) Ukoliko operatori ne postignu dogovor, mogu tražiti od Agencije posredovanje u rješavanju spora.
(3) Agencija će postupak posredovanja okončati u roku ne dužem od četiri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva za posredovanje.

Saradnja sa drugim nadležnim organima
Član 31

(1) U sprovođenju ovog zakona Agencija posebno sarađuje sa:
   1) Ministarstvom, radi izvršavanja obaveza propisanih ovim zakonom;
   2) organom nadležnim za zaštitu konkurencije, i to na način da zahtijeva mišljenje tog organa ili predlaže pokretanje postupka pred tim organom u svim slučajevima sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišne konkurencije, u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonom kojim je uređena oblast zaštite tržišne konkurencije;
   3) organom nadležnim za zaštitu potrošača, u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonom kojim je uređena oblast zaštita potrošača,
   4) nezavisnim regulatornim organom nadležnim za oblast audio vizuelnih medijskih usluga, u skladu sa ovim zakonom i sa posebnim zakonom kojim je uređena oblast elektronskih medija;
   5) organom nadležnim za zaštitu ličnih podataka, u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonom kojim je uređena oblast zaštite ličnih podataka;
   6) organima nadležnim za prevenciju i zaštitu od ugrožavanja bezbjednosti informacionih sistema u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonom kojim je uređena oblast informacione bezbjednosti;
   7) drugim organima u cilju sprovođenja svojih nadležnosti.
(2) Agencija pruža odgovarajuću stručnu i tehničku pomoć nadležnim organima u primjeni propisa iz stava 1 ovog člana, a prema potrebi može sklapati i ugovore o međusobnoj saradnji.

POGLAVLJE III
ELEKTRONSKE KOMUNIKACIONE MREŽE

Obezbjeđivanje elektronskih komunikacionih mreža i usluga
Član 32

Svako fizičko ili pravno lice može graditi, obezbjeđivati i koristiti elektronske komunikacione mreže, elektronsku komunikacionu infrastrukturu i elektronske komunikacione usluge pod uslovima koji su određeni ovim zakonom, propisima

donijetim na osnovu ovog zakona i drugim propisima, ukoliko to ne ugrožava živote i zdravlje ljudi, životnu sredinu, kao i nacionalnu i javnu bezbjednost.

Izgradnja i korišćenje elektronskih komunikacionih mreža
Član 33

(1) Izgradnja elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme se obavlja saglasno zakonu i propisima koji uređuju oblast izgradnje objekata, ukoliko to nije u suprotnosti sa ovim zakonom.
(2) Izgradnja i korišćenje elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, kao i pružanje elektronskih komunikacionih usluga se moraju, u okviru tehničkih mogućnosti, obavljati na način koji omogućava potpuni nadzor i regulatornu kontrolu od strane nadzornih organa utvrđenih ovim zakonom i zakonom kojim se reguliše izgradnja objekata.
(3) Elektronska komunikaciona mreža, elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema mora se planirati, projektovati, proizvoditi, graditi, održavati i koristiti u skladu sa međunarodnim i domaćim standardima i tehničkim specifikacijama koji se primjenjuju u Crnoj Gori.
(4) Elektronska komunikaciona mreža, elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema mora se planirati, projektovati, proizvoditi, postavljati i koristiti na način da se ne izazivaju smetnje u radu drugih elektronskih komunikacionih mreža i elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme.
(5) Elektronska komunikaciona mreža, elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema mora se planirati, projektovati, proizvoditi, postavljati i ugrađivati na način da se omogući pristup i dostupnost javnih elektronskih komunikacionih usluga i licima s invaliditetom.
(6) Elektronska komunikaciona mreža, elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema namijenjena za priključenje na javnu elektronsku komunikacionu mrežu mora ispunjavati tehničke uslove koji omogućavaju: slobodan izbor operatora i terminalne opreme, sigurnost upotrebe, integritet javne elektronske komunikacione mreže i interoperabilnost javnih elektronskih komunikacionih usluga.
(7) Pisano obavještenje o početku korišćenja i tehničkim karakteristikama elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, operator odnosno vlasnik mora dostaviti Agenciji u roku od sedam dana od dana početka korišćenja.
(8) Agencija bliže propisuje tehničke, upotrebne i druge uslove za planiranje, izgradnju i korišćenje pojedinih vrsta elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme.

Prostorno planiranje
Član 34

(1) Dokumenti prostornog planiranja moraju da sadrže i plan elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, na način kojim se ne ograničava njihov razvoj, pri čemu se posebno moraju zadovoljiti zahtjevi zaštite zdravlja ljudi, prostora i životne sredine.

(2) Agencija i operatori su dužni da organu koji donosi dokument prostornog planiranja, na njegov zahtjev, dostave podatke o postojećim i planiranim elektronskim komunikacionim mrežama, elektronskoj komunikacionoj infrastrukturi i povezanoj opremi u zoni zahvata dokumenta prostornog planiranja.
(3) U postupku donošenja dokumenata prostornog planiranja potrebno je pribaviti mišljenje Agencije kojim se potvrđuje da se dokumentom prostornog planiranja gradnja elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme uređuje u skladu sa ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona.

Elektronska komunikaciona mreža u objektima
Član 35

(1) Prilikom izgradnje stambenih i poslovnih objekata, namijenjenih daljoj prodaji ili zajedničkom korišćenju, investitor objekta mora izgraditi elektronsku komunikacionu mrežu, elektronsku komunikacionu infrastrukturu i povezanu opremu koji su potrebni isključivo za taj objekat, saglasno projektnoj dokumentaciji.
(2) Elektronska komunikaciona mreža, elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema iz stava 1 ovog člana, moraju biti izgrađeni tako da je omogućen jednostavan prilaz, zamjena, modernizacija i korišćenje koje nije uslovljeno režimom upotrebe od strane pojedinih korisnika ili operatora.
(3) Investitor objekta iz stava 1 ovog člana je dužan da izgradi odgovarajuće priključke na javne elektronske komunikacione mreže, primjerene namjeni tog objekta.
(4) Elektronska komunikaciona mreža, elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema u objektu mora biti izgrađena tako da omogući svim vlasnicima objekta slobodan izbor operatora, a svim operatorima pristup objektu uz ravnopravne i nediskriminatorne uslove.
(5) Vlasnici poslovnog ili stambenog prostora, odnosno skupština etažnih vlasnika u izgrađenom objektu moraju omogućiti, uz ravnopravne i nediskriminatorne uslove, pristup svim operatorima u svrhu postavljanja, održavanja i razvoja elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme.
(6) Agencija bliže propisuje tehničke i druge uslove za projektovanje, izgradnju i korišćenje elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme u objektima.

Aktivnosti u zoni elektronskih komunikacionih mreža
Član 36

(1) U blizini elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme ne smiju se izvoditi radovi, graditi novi objekti, saditi sadnice ili preduzimati bilo koje druge aktivnosti koje bi ih mogle oštetiti ili ometati njihov rad.
(2) U zaštitnoj zoni ili radio koridoru radio-stanice ne smiju se izvoditi radovi, graditi novi objekti, postavljati tehnička oprema ili obavljati bilo koje druge aktivnosti koje bi mogle ometati prostiranje elektromagnetnih talasa ili uzrokovati smetnje u radio komunikacijama.

(3) Ministarstvo, uz saglasnost državnog organa nadležnog za poslove uređenja prostora, u skladu sa propisima koji uređuju planiranje, uređenje prostora i izgradnju objekata, donosi propis kojim se određuju parametri elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, širine zaštitnih zona i vrste radio koridora, u čijoj zoni nije dopuštena gradnja drugih objekata u smislu st. 1 i 2 ovog člana.

Zaštita i izmještanje elektronskih komunikacionih mreža
Član 37

(1) Kada je u svrhu izvođenja radova potrebno da se zaštiti ili izmjesti postojeća elektronska komunikaciona mreža ili elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema, investitor radova dužan je da:
   1) izradi projekat zaštite i/ili izmještanja postojeće elektronske komunikacione mreže ili elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme i za isti pribavi saglasnost njenog vlasnika;
   2) obavijesti vlasnika elektronske komunikacione mreže ili elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, najmanje 30 dana prije predviđenog početka radova, kao i da mu obezbijedi pristup radi nadzora nad izvođenjem radova;
   3) osigura zaštitu i/ili izmještanje elektronske komunikacione mreže ili elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme o svom trošku.

(2) Ukoliko elektronska komunikaciona mreža ili elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema koju treba zaštititi ili izmjestiti nije izgrađena u skladu sa ovim zakonom i posebnim propisima donijetim na osnovu ovog zakona, trošak njene zaštite ili izmještanja snosi operator, odnosno vlasnik.

(3) Pri izgradnji i uspostavljanju elektronskih komunikacionih mreža i elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, na zemljištu i objektu koji nijesu u njihovom vlasništvu, operatori su dužni da sprovedu mjere zaštite elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme od oštećenja do kojih bi moglo da dođe redovnim korišćenjem odnosnog zemljišta ili objekta.

(4) Zainteresovane strane, u slučajevima iz st. 1 i 2 ovog člana, ugovorom regulišu međusobna prava i obaveze.

Izgradnja u pojasu saobraćajne infrastrukture
Član 38

(1) Prilikom planiranja i izgradnje međunarodnih, magistralnih i regionalnih saobraćajnica u drumskom i željezničkom saobraćaju, kao i gradskih ulica, moraju se planirati i graditi kapaciteti za elektronsku komunikacionu mrežu, elektronsku komunikacionu infrastrukturu i povezanu opremu.

(2) Investitor saobraćajne infrastrukture je dužan, u roku od 30 dana, prije početka izrade njenog projekta dostaviti Agenciji obavještenje koje sadrži planiranu trasu saobraćajnice. Agencija je dužna da dostavljeno obavještenje objavi bez odlaganja na svojoj *web* stranici.

(3) Investitor iz stava 2 ovog člana, na zahtjev operatora, nediskriminatorno i u dobroj namjeri pregovara o mogućnosti i uslovima građenja dodatnih kapaciteta za elektronske komunikacione mreže, elektronsku komunikacionu infrastrukturu i povezanu opremu, u odnosu na kapacitete predviđene stavom 1 ovog člana.

Korišćenje tuđe nepokretnosti

Član 39

(1) Operator može da zatraži pravo da prolazi preko nepokretnosti (pravo prolaza) ili pravo da koristi tuđu nepokretnost (pravo službenosti), kada je to neophodno radi izgradnje, održavanja i korišćenja elektronskih komunikacionih mreža i elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme.

(2) Operator i vlasnik odnosno imalac prava raspolaganja nepokretnosti, zaključuju ugovor kojim se bliže uređuju način i uslovi korišćenja tuđe nepokretnosti, kao i visina naknade.

(3) Kada se pravo korišćenja tuđe nepokretnosti zasniva na nepokretnosti u državnoj svojini, ako zakonom kojim se uređuje državna imovina nije drugačije uređeno, nadležni organ za raspolaganje državnom imovinom koji odlučuje o zaključivanju ugovora iz stava 2 ovog člana, dužan je da uslove za sticanje prava korišćenja te nepokretnosti odredi na nediskriminatoran način i javno objavi, kao i da odluku o zaključenju ugovora donese u što kraćem roku, a najkasnije u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva za zaključenje ugovora.

(4) Naknada za korišćenje nepokretnosti u vlasništvu države ili jedinice lokalne samouprave plaća se godišnje, po kvadratnom metru zemljišta koje se upotrebljava za elektronsku komunikacionu infrastrukturu iz stava 1 ovog člana, a utvrđuje se jednoznačno za pojedinu vrstu nepokretnosti na teritoriji Crne Gore.

(5) Bliže propise iz stava 4 ovog člana donose Vlada ili jedinica lokalne samouprave.

(6) Navedena, kao i sva ostala prava i obaveze koje proizilaze iz prava korišćenja tuđe nepokretnosti regulišu se u skladu sa zakonom kojim se uređuju svojinsko-pravni odnosi, kao i zakonom kojim se uređuje državna imovina.

(7) Operator koji ima namjeru da gradi elektronsku komunikacionu mrežu ili elektronsku komunikacionu infrastrukturu i povezanu opremu može da, pri ustanovljavanju prava na korišćenje tuđe nepokretnosti, ukoliko je to neophodno, traži izmještanje, izmjenu ili proširenje postojećih objekata i sredstava.

(8) Troškovi izmještanja, izmjene ili proširenja objekata i sredstava iz stava 7 ovog člana, moraju u potpunosti da budu nadoknađeni od strane operatora.

POGLAVLJE IV
OBAVLJANJE DJELATNOSTI JAVNIH ELEKTRONSKIH KOMUNIKACIJA

Prijava i registar operatora

Član 40

(1) Pravno ili fizičko lice prije početka, odnosno operator prije prestanka ili izmjene režima korišćenja javnih elektronskih komunikacionih mreža ili pružanja javnih

elektronskih komunikacionih usluga, dužno je da Agenciji, 15 dana unaprijed, podnese prijavu u pisanoj formi.

(2) Prijava iz stava 1 ovog člana sadrži:
   1) ime, matični broj i adresu za fizička lica;
   2) naziv privrednog društva, sjedište, poreski i registarski broj, broj žiro računa i ime ovlašćenog zastupnika, za pravna lica;
   3) kratak opis javnih elektronskih komunikacionih mreža, odnosno javnih elektronskih komunikacionih usluga, koji prikazuje karakteristične osobine mreže odnosno usluge;
   4) predviđeni datum početka, izmjene ili prestanka režima korišćenja javnih elekronskih komunikacionih mreža ili pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga;
   5) dokaz da je podnosilac prijave kod nadležnog suda registrovan za obavljanje telekomunikacione djelatnosti.

(3) Agencija je dužna da, u roku od sedam dana od dana prijema prijave sa svim potrebnim podacima i dokazima iz stava 2 ovog člana, upiše operatora u registar operatora ili izvrši izmjenu ili brisanje u registar i izda mu potvrdu o upisu.

(4) Agencija bliže propisuje oblik i sadržaj obrasca pisane prijave iz stava 2 ovog člana, kao i oblik i sadržaj obrasca potvrde iz stava 3 ovog člana.

(5) Agencija će u roku od sedam dana od dana prijema prijave, koja ne sadrži sve potrebne podatke iz stava 2 ovog člana, obavijestiti podnosioca prijave da prijavu treba dopuniti u roku koji ne može biti kraći od sedam dana.

(6) O promjeni podataka iz stava 2 tač. 1 i 2 ovog člana operator mora obavijestiti Agenciju, u roku od 15 dana od dana promjene, a o promjeni podataka iz stava 2 tač. 3 i 4 ovog člana, najmanje 15 dana prije predviđenog datuma.

(7) Ukoliko Agencija ne postupi po prijavi iz stava 1 ovog člana u roku propisanom st. 3 i 5 ovog člana, pravno ili fizičko lice, odnosno operator ima pravo da počne sa obavljanjem prijavljene, odnosno izmijenjene djelatnosti, u skladu sa ovim zakonom.

(8) Ukoliko pravno lice čija djelatnost nije isključivo u oblasti elektronskih komunikacija namjerava da sopstvenu elektronsku komunikacionu mrežu i/ili elektronsku komunikacionu infrastrukturu i povezanu opremu daje na korišćenje ili je koristi za pružanje javnih elektronskih komunikacionih usluga, dužno je da podnese Agenciji prijavu u skladu sa stavom 1 ovog člana.

(9) Pravno lice iz stava 8 ovog člana dužno je da osnuje izdvojeno pravno lice za pružanje djelatnosti javnih elektronskih komunikacija ili da vodi odvojeno računovodstvo za aktivnosti vezane za pružanje te djelatnosti.

(10) Na osnovu prijave koja sadrži sve podatke iz stava 2 ovog člana, operator ima pravo da:
   1) obavlja djelatnost javnih elektronskih komunikacija;
   2) pregovara i dogovara pristup i interkonekciju na nacionalnom i međunarodnom nivou;
   3) bude određen kao operator jedne ili više univerzalnih usluga, u skladu sa ovim zakonom.

(11) Agencija će, na zahtjev operatora ili po službenoj dužnosti, brisati operatora iz registra operatora u sljedećim slučajevima:

1) ako operator u pisanom obliku obavijesti Agenciju o prestanku obavljanja prijavljene djelatnosti;
2) ako operator ne obavlja djelatnost duže od godinu dana neprekidno;
3) ako je operatoru pravosnažnom presudom zabranjeno obavljanje prijavljene djelatnosti.

Godišnja naknada za vršenje poslova regulacije i nadzora tržišta
Član 41

(1) Na osnovu prijave iz člana 40 stav 1 ovog zakona, operator je dužan da plaća Agenciji godišnju naknadu za vršenje poslova regulacije i nadzora tržišta u sektoru elektronskih komunikacija.
(2) Naknada iz stava 1 ovog člana ne obuhvata naknade koje plaća operator za korišćenje ograničenih resursa.
(3) Naknada iz stava 1 ovog člana ne obuhvata ni naknade koje se obračunavaju i plaćaju u skladu sa posebnim zakonom kojim se uređuje oblast elektronskih medija.
(4) Visina naknade iz stava 1 ovog člana iznosi do 1,5 procenta ukupnog prihoda operatora ostvarenog u prethodnoj godini, po osnovu pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga i davanja na korišćenje elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, u mjeri koja pokriva troškove vršenja poslova regulacije i nadzora tržišta, u sektoru elektronskih komunikacija, utvrđenih Finansijskim planom Agencije.
(5) Visinu naknade iz stava 1 ovog člana Agencija utvrđuje rješenjem za svaku kalendarsku godinu.
(6) Operator je dužan da u roku od 15 dana od dana dostavljanja rješenja iz stava 5 ovog člana uplati sredstva iz stava 1 ovog člana.
(7) Operator je dužan da svake kalendarske godine, najkasnije do kraja trećeg mjeseca tekuće godine, prijavi Agenciji visinu prihoda po osnovu pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga i davanja na korišćenje elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, ostvarenih u prethodnoj godini.
(8) Ako operator ne prijavi visinu prihoda u roku iz stava 7 ovog člana, Agencija za obračun godišnje naknade za troškove regulacije i nadzora tržišta, iz stava 1 ovog člana, uzima ukupan prihod operatora iz prethodne godine, ostvarenog po osnovu obavljanja djelatnosti elektronskih komunikacija, a na osnovu podataka operatora dostavljenih nadležnom organu za poslove javnih prihoda.
(9) Ako Agencija osnovano sumnja u istinitost podataka koje je saopštio operator, može ovlastiti revizora koji će izvršiti provjeru.
(10) Ako revizijom, iz stava 9 ovog člana, utvrđeni prihod odstupa za više od 3 procenta od prijavljenog prihoda, Agencija prilikom obračuna naknade iz stava 1 ovog člana uzima u obzir prihod iz izvještaja revizora, a troškove revizije snosi operator.

Zajedničko korišćenje elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme
Član 42

(1) U cilju racionalnog korišćenja prostora, zaštite životne sredine i zdravlja ljudi, javne bezbjednosti, uređenja prostora i zaštite kulturnih dobara, izgradnje i korišćenja elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, operator je dužan da svoju djelatnost obavlja na način da se u najvećoj mogućoj mjeri omogući raspoloživost kvalitetnog zajedničkog korišćenja elemenata elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme.
(2) Operator mora učiniti javnim, objavom na svojoj *web* stranici, podatke koji su od interesa za zajedničko korišćenje elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme.
(3) Operatori se moraju dogovarati o zajedničkom korišćenju elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, ukoliko je takvo korišćenje tehnički izvodljivo i ne uzrokuje smetnje.
(4) Elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema koristi se uz naknadu, a na osnovu ugovora zaključenog između operatora.
(5) Na zahtjev za zajedničko korišćenje elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, operator je dužan da odgovori u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva.
(6) Kada je operatoru odbijen zahtjev za zajedničko korišćenje elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme ili u roku 45 dana od dana podnošenja zahtjeva nije postignut dogovor o zajedničkom korišćenju, na zahtjev jedne od stranaka, o predmetu spora odlučuje Agencija u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva za rješavanje spora.
(7) U posebnim slučajevima, kada je zajedničko korišćenje potrebno iz razloga zaštite životne sredine, zdravlja ljudi, bezbjednosti, planiranja prostora, zaštite kulturnih dobara ili racionalnog korišćenja zemljišta, Agencija će odrediti uslove i pravila za zajedničko korišćenje elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme.
(8) Prije donošenja odluke o zajedničkom korišćenju iz stava 7 ovog člana Agencija će sprovesti postupak javnih konsultacija.
(9) Agencija ne može odrediti zajedničko korišćenje elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme ako bi isto uticalo na stvarna prava trećeg lica, osim ako je treće lice dalo saglasnost.
(10) Agencija bliže propisuje način i uslove zajedničkog korišćenja elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, načine za povećanje raspoloživosti slobodnog prostora u toj infrastrukturi i osnovne djelove ugovora o zajedničkom korišćenju.

Podaci o elektronskoj komunikacionoj infrastrukturi i povezanoj opremi

Član 43

(1) Operator je, u cilju uspostavljanja detaljne evidencije, dužan dostaviti Agenciji podatke o vrsti, raspoloživosti i geografskoj lokaciji elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme koja može biti od interesa za zajedničko korišćenje.
(2) Operatori, najmanje jednom u tri mjeseca, dostavljaju ažurirane podatke iz stava 1 ovog člana.
(3) Agencija propisuje vrstu i način dostavljanja podataka iz stava 1 ovog člana.

Pristup i interkonekcija
Član 44

(1) Operator ima pravo, a na zahtjev drugog operatora i obavezu, da pregovara o pristupu i interkonekciji svojih mreža u svrhu pružanja javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga i obezbjeđivanja njihove interoperabilnosti.

(2) Podatke koji su od interesa za obavljanje pregovora o pristupu i interkonekciji, operator objavljuje i redovno ažurira na svojoj *web* stranici.

(3) Prava i obaveze u vezi sa pristupom i interkonekcijom, operatori uređuju ugovorom, u skladu sa ovim zakonom.

(4) Ugovor sadrži:
1) predmet ugovora;
2) usluge koje se pružaju, dogovoreni kvalitet i vremenske rokove;
3) komercijalne uslove;
4) održavanje operativnosti mreže;
5) interoperabilnost usluga;
6) prestanak važenja ili isticanja ugovora, ukoliko je zaključen na određeno vrijeme i otkazni rok, ako je zaključen na neodređeno vrijeme;
7) procedure za ispunjavanje zahtjeva za zaštitu podataka u pružanju usluga;
8) sankcije u slučaju nepoštovanja ugovora;
9) način i postupak utvrđivanja odgovornosti za usluge koje se pružaju trećoj strani.

(5) Na zahtjev za pristup ili interkonekciju, operator je dužan da odgovori u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva.

(6) Ako je zahtjev za pristup i/ili interkonekciju odbijen ili u roku od 45 dana od dana podnošenja zahtjeva ne dođe do dogovora o pristupu i/ili interkonekciji, Agencija, na zahtjev jedne od zainteresovanih strana, rješava spor u roku od 30 dana, pri čemu se ne rješavaju pitanja o kojima je postignuta saglasnost među operatorima, a u skladu su sa zakonom.

(7) Operatori su dužni da zaključe ugovor o pristupu i/ili interkonekciji u roku od 45 dana od dana podnošenja zahtjeva.

(8) Operator je dužan da primjerak zaključenog ugovora o pristupu i/ili interkonekciji, sa operatorima u Crnoj Gori i sa operatorima u inostranstvu, dostavi Agenciji radi evidencije i ocjene usklađenosti sa ovim zakonom.

(9) Pristup i/ili interkonekcija mora se uspostaviti u roku od 45 dana od dana zaključenja ugovora iz stava 7 ovog člana.

(10) Agencija može, u slučajevima kada je to opravdano radi zaštite interesa krajnjih korisnika ili obezbjeđivanja interoperabilnosti elektronskih komunikacionih mreža i usluga, operatorima naložiti da obezbijede adekvatan pristup i/ili interkonekciju.

(11) Prije donošenja odluke o pristupu i/ili interkonekciji iz stava 10 ovog člana Agencija će sprovesti postupak javnih konsultacija.

(12) Ugovorne strane su dužne da štite povjerljivost svih podataka koje su razmijenile prilikom pregovaranja ili implementacije ugovora o pristupu i/ili interkonekciji i ne smiju ih koristiti u druge svrhe, niti davati trećoj strani ili povezanim licima sa ugovornim stranama ili trećom stranom, kojima bi takvi podaci mogli omogućiti konkurentsku prednost na tržištu.

(13) Agencija bliže propisuje uslove za ostvarivanje pristupa i/ili interkonekcije, kao i uslove pod kojima operator može ograničiti pristup i/ili interkonekciju.

Prenos digitalnih radio i televizijskih programa
Član 45

(1) Javne elektronske komunikacione mreže kojima se pruža usluga digitalne televizije moraju se planirati na način da se njima može omogućiti usluga televizije širokog ekrana, kao i ostale usluge digitalne televizije.
(2) Operatori javne elektronske komunikacione mreže dužni su u prijemu i prenosu usluga i programa iz stava 1 ovog člana očuvati format stranica slike ukoliko su ove usluge namijenjene za prijem na proširenom televizijskom ekranu. Operatori javne elektronske komunikacione mreže mogu prenositi televizijske programe i sa drugim formatom stranica slike.
(3) Operator iz stava 2 ovog člana mora obezbijediti emiterima, čije programe prenosi, pristup aplikativnom programskom interfejsu i/ili elektronskom programskom vodiču na objektivnim, transparentnim i nediskriminatornim osnovama.
(4) Operator iz stava 2 ovog člana mora se pridržavati važećih standarda za prenos digitalnih radio i televizijskih programa.

Sistemi uslovnog pristupa
Član 46

(1) Sistemi uslovnog pristupa uslugama digitalne televizije i radija moraju imati takve tehničke mogućnosti koje operatorima javnih elektronskih komunikacionih mreža omogućavaju potpunu kontrolu nad pruženim uslugama koje su zaštićene ovim sistemima.
(2) Operator koji pruža uslugu sa uslovnim pristupom, dužan je da ponudi svim emiterima, čije programe prenosi, na objektivnim, transparentnim i nediskriminatornim osnovama, odgovarajuće tehničke mogućnosti kojima se obezbjeđuje pristup krajnjih korisnika njihovim programima uz upotrebu odgovarajućeg uređaja za uslovni pristup.
(3) Sistemi uslovnog pristupa koje koriste operatori iz stava 2 ovog člana ne smiju na bilo koji način sprječavati pristup krajnjih korisnika programima sa slobodnim pristupom.
(4) Operator koji nudi usluge sa uslovnim pristupom dužan je da za te usluge vodi odvojeno računovodstvo.

POGLAVLJE V
VANREDNE SITUACIJE

Funkcionisanje elektronskih komunikacionih mreža i opreme u vanrednim situacijama
Član 47

(1) Operator je dužan da donese plan mjera kojim se obezbjeđuje integritet javne elektronske komunikacione mreže i omogućava korišćenje elektronskih komunikacionih usluga u slučajevima većeg ispada ove mreže, ratnog i vanrednog stanja, prirodnih katastrofa, elementarnih nepogoda, kao i drugih vanrednih situacija.
(2) Mjere iz stava 1 ovog člana se sprovode dok traju okolnosti zbog kojih su donijete.
(3) Plan mjera iz stava 1 ovog člana se dostavlja Ministarstvu, Agenciji, organima nadležnim za odbranu i bezbjednost, a na zahtjev i drugim organima.
(4) Za vrijeme vanrednih situacija operatori i vlasnici radio stanica, na zahjev nadležnog organa, moraju prilagoditi korišćenje svojih elektronskih i komunikacionih mreža i opreme nastaloj situaciji ili je staviti na raspolaganje ili upotrebu nadležnim organima.
(5) Mjerama iz stava 1 ovog člana naročito se objezbjeđuje neprekidan pristup brojevima hitnih službi.
(6) Vlada propisuje mjere koje moraju biti obuhvaćene planom mjera iz stava 1 ovog člana.

Pravo prvenstva u vanrednim situacijama
Član 48

(1) Operatori moraju svoju mrežu prilagoditi, tako da omogućava dodjelu prava prvenstva komunikacijama iz određenih terminalnih tačaka mreže.
(2) Vlada donosi odluku o korišćenju prava prvenstva komunikacija za vrijeme trajanja vanrednih situacija.
(3) Vlada određuje i terminalne tačke mreže i grupe korisnika koji imaju pravo na teminalnu tačku mreže sa pravom prvenstva.
(4) U cilju omogućavanja ostvarivanja prava prvenstva komunikacija, Vlada od operatora može zahtijevati privremeni prekid djelovanja ostalih telefonskih priključaka ili mu narediti druge mjere koje doprinose otklanjanju vanredne situacije ili njenih posljedica.

POGLAVLJE VI

OBEZBJEĐIVANJE KONKURENCIJE

Postupak analize tržišta
Član 49

(1) U sprovođenju postupka analize relevantnog tržišta Agencija obavlja sljedeće:
   1) određuje relevantna tržišta podložna prethodnoj regulaciji u skladu sa članom 50 ovog zakona;
   2) definiše relevantna tržišta i procjenjuje postojanje jednog ili više operatora sa značajnom tržišnom snagom na tom tržištu, u svrhu ocjene efikasnosti tržišne konkurencije na relevantnom tržištu u skladu sa članom 51 ovog zakona;

3) određuje regulatorne obaveze operatorima sa značajnom tržišnom snagom u slučaju odsustva efikasne konkurencije na analiziranom relevantnom tržištu, u skladu sa članom 53 ovog zakona;
4) ukida sve regulatorne obaveze operatorima sa značajnom tržišnom snagom u slučaju prisustva efikasne konkurencije na analiziranom relevantnom tržištu, u skladu sa članom 53 ovog zakona.

(2) U sprovođenju postupka iz stava 1 ovog člana Agencija vodi računa o primjeni preporuka Evropske komisije o relevantnim tržištima usluga koja podliježu prethodnoj regulaciji, smjernica Evropske komisije o analizi tržišta i utvrđivanju značajne tržišne snage, kao i mišljenja i stavova Tijela evropskih regulatora za elektronske komunikacije (BEREC).

(3) Agencija sprovodi postupke iz stava 1 ovog člana periodično, a najkasnije svake treće godine od završetka prethodnog kruga postupka analize relevantnog tržišta.

(4) Agencija sprovodi analizu međudržavnih tržišta zajedno sa nadležnim regulatornim organima tih država.

Određivanje relevantnih tržišta
Član 50

(1) Agencija, u saradnji sa organom nadležnim za zaštitu konkurencije, određuje, prati i preispituje relevantna tržišta u Crnoj Gori na tržištu elektronskih komunikacija.

(2) Prilikom određivanja relevantnog tržišta iz stava 1 ovog člana uzima se u obzir važeća preporuka Evropske komisije o relevantnim tržištima usluga koja podliježu prethodnoj regulaciji.

(3) Prije donošenja odluke kojom se određuju relevantna tržišta, Agencija sprovodi postupak javnih konsultacija.

(4) Agencija može utvrditi da su i druga relevantna tržišta, osim tržišta određenih preporukom Evropske komisije iz stava 2 ovog člana, podložna prethodnoj regulaciji, ako su na tim tržištima kumulativno zadovoljeni uslovi iz "Testa tri kriterijuma" koji se odnose na utvrđivanje:
1) prisustva snažnih i trajnih prepreka za ulazak na tržište, koje mogu biti strukturne, pravne i regulatorne prirode;
2) procjene povećanja stepena konkurentnosti na relevantnom tržištu u naredne tri godine;
3) ocjene regulatora da li su posebnim zakonom kojim se reguliše zaštita konkurencije, propisane mjere za suzbijanje radnji i akata kojim se sprječava, ograničava ili narušava konkurencija i drugih strukturnih poremećaja na tržištu elektronskih komunikacija.

Definisanje relevantnih tržišta
Član 51

(1) Agencija sprovodi postupak definisanja relevantnog tržišta i procjene postojanja operatora sa značajnom tržišnom snagom na relevantnim tržištima utvrđenim odlukama Agencije iz člana 50 st. 3 i 4 ovog zakona.

(2) Agencija sprovodi postupak definisanja relevantnog tržišta utvrđivanjem relevantnog tržišta usluga i relevantnog geografskog tržišta, u skladu sa smjernicama Evropske

komisije o analizi tržišta i utvrđivanju značajne tržišne snage, kao i u skladu sa domaćim i propisima Evropske unije kojima se reguliše oblast zaštite konkurencije.

Operatori sa značajnom tržišnom snagom
Član 52

(1) Smatraće se da jedan operator ima značajnu tržišnu snagu u skladu sa ovim zakonom, ako samostalno ili zajedno sa ostalim operatorima na određenom relevantnom tržištu ima ekonomski uticaj koji mu omogućava značajan stepen nezavisnosti u odnosu na njegove konkurente i korisnike.
(2) Ukoliko dva ili više operatora djeluju u tržišnoj strukturi za koju se procijeni da omogućava koordinirane aktivnosti, smatraće se kao operatori u udruženoj dominaciji u odnosu na uslove iz stava 1 ovog člana, čak i u odsustvu strukturnih ili drugih veza među njima.
(3) Ukoliko na osnovu analize relevantnog tržišta Agencija zaključi da postoji efikasna konkurentnost na datom tržištu, ne može odrediti operatora sa značajnom tržišnom snagom.
(4) Za operatora koji ima značajnu tržišnu snagu na relevantnom tržištu može se smatrati da ima značajnu tržišnu snagu i na drugom povezanom tržištu, ako povezivanje između ovih tržišta omogućava da se tržišna moć sa jednog tržišta prenese na drugo i time jača tržišna snaga operatora.
(5) Pri procjenjivanju da li operator ima značajnu tržišnu snagu, u smislu stava 1 ovog člana, Agencija može uzeti u obzir sljedeće kriterijume:
   1) tržišno učešće operatora na relevantnom tržištu i izmjene u strukturi u dužem vremenskom periodu;
   2) prepreke za ulazak na relevantno tržište i uticaj potencijalne konkurencije na tom tržištu;
   3) uticaj velikih korisnika na snagu operatora (kompenzaciona kupovna moć);
   4) odsustvo potencijalne konkurencije;
   5) ekonomija obima i ekonomija širine;
   6) tehnološka prednost i superiornost;
   7) nivo razvijenosti prodajne i distributivne mreže;
   8) stepen vertikalne integracije;
   9) stepen diferencijacije usluga;
   10) privilegovan pristup tržištima kapitala ili finansijskim resursima;
   11) raspolaganje infrastrukturom, čiji se kapacitet ne može lako udvostručiti;
   12) povezanost usluga.
(6) Prilikom procjene da li dva ili više operatora imaju značajnu tržišnu snagu, u skladu sa stavom 2 ovog člana, Agencija može uzeti u obzir sljedeće kriterijume:
   1) nivo koncentracije relevantnog tržišta, raspoređivanje tržišnih udjela na relevantnom tržištu i njihovu promjenu u dužem periodu;
   2) prepreke za ulazak na relevantno tržište i uticaj potencijalne konkurencije na tom tržištu;
   3) uticaj velikih korisnika na snagu operatora (kompenzaciona kupovna moć);
   4) sličnu troškovnu strukturu;
   5) homogenost usluga;

6) elastičnost tražnje;
7) nedostatak tehnoloških inovacija i tehnološkog razvoja;
8) nedostatak slobodnih, odnosno neiskorišćenih kapaciteta;
9) postojanje neformalne ili druge veze između tih operatora;
10) mehanizme primjene protivmjera;
11) odsustvo ili ograničenje cjenovne konkurencije;
12) razvijenost tržišta.

(7) Pri procjenjivanju značajne tržišne snage i primjenjivanju kriterijuma iz ovog člana Agencija sarađuje sa organom nadležnim za zaštitu konkurencije, vodeći računa o međunarodnoj praksi.

Određivanje operatora sa značajnom tržišnom snagom
Član 53

(1) Ako na osnovu analize utvrdi da određeno relevantno tržište nije dovoljno konkurentno, Agencija rješenjem određuje operatora, odnosno operatore sa značajnom tržišnom snagom na tom tržištu.
(2) Prije donošenja rješenja iz stava 1 ovog člana, Agencija traži mišljenje organa nadležnog za zaštitu konkurencije.
(3) Rješenjem iz stava 1 ovog člana Agencija mora narediti preduzimanje bar jedne od mjera iz čl. 54, 55, 56, 57, 58, 59 i 60 ovog zakona, uzimajući u obzir načelo racionalnosti i proporcionalnosti.
(4) Rješenje sadrži rokove u kojima se moraju sprovesti mjere, kao i obrazloženje naređenih mjera.
(5) Prilikom ponovnog određivanja istog operatora za operatora sa značajnom tržišnom snagom, na osnovu analize sprovedene po članu 49 stav 3 ovog zakona, Agencija može izmijeniti obim naređenih mjera.
(6) Ukoliko se prilikom periodične analize za nekog operatora utvrdi da više nema značajnu tržišnu snagu, ukida se rješenje iz stava 1 ovog člana.
(7) Ako na osnovu analize utvrdi da je relevantno tržište dovoljno konkurentno, Agencija ne može odrediti operatora sa značajnom tržišnom snagom. Ako je to tržište prije sprovođenja analize bilo nekonkurentno, Agencija novim rješenjem ukida rješenja koja su na tom tržištu određivala operatore sa značajnom tržišnom snagom, uključujući i mjere koje su naređene tim rješenjima.
(8) O obavezama operatora sa značajnom tržišnom snagom na međudržavnom tržištu, Agencija odlučuje zajedno sa nadležnim regulatornim organima država koje to tržište obuhvata.

Obaveza obezbjeđivanja transparentnosti i preglednosti
Član 54

(1) Agencija, rješenjem iz člana 53 stav 1 ovog zakona, operatoru može narediti preduzimanje mjera u cilju javne dostupnosti informacijama koje se tiču pružanja usluga pristupa i/ili interkonekcije, kao što su: računovodstvene informacije, tehničke specifikacije, karakteristike mreže, uslovi korišćenja i cijene usluga. Rješenjem se bliže definišu potrebni podaci i način i rokovi njihovog objavljivanja, vodeći računa o povjerljivosti podataka.

(2) Ako je operatoru, uz obavezu iz stava 1 ovog člana, naređena i mjera iz člana 56 ovog zakona, Agencija može zahtijevati od operatora da objavi referentnu ponudu za pružanje usluga pristupa i/ili interkonekcije, u roku od 90 dana od dana izdavanja rješenja.
(3) Referentna ponuda iz stava 2 ovog člana mora biti u skladu sa objektivnim mogućnostima operatora i objektivnim potrebama drugih operatora i dovoljno raščlanjena tako da drugi operatori, koji žele određenu uslugu, ne moraju vezano plaćati druge usluge koje nijesu potrebne za pružanje zahtijevane usluge.
(4) Referentna ponuda iz stava 2 ovog člana mora sadržati spisak usluga koje su raščlanjene u skladu sa potrebama ostalih operatora i sa njima povezane uslove, uključujući i cijene i popuste ili principe njihovog određivanja.
(5) U slučaju operatora fiksne mreže, referentna ponuda iz stava 2 ovog člana mora sadržati i segment za raščlanjene komponente usluga pristupa putem lokalne pristupne mreže, uključujući korišćenje elemenata pripadajuće infrastrukture.
(6) Ako referentna ponuda iz stava 2 ovog člana nije u skladu sa odredbama ovog zakona ili uslovima na tržištu, nakon sprovedenih javnih konsultacija, Agencija može rješenjem narediti njenu izmjenu u roku ne dužem od 30 dana. Rješenje može sadržati i minimalnu listu elemenata ponude.
(7) Operator može i sam inicirati izmjenu referentne ponude.
(8) Agencija, na svojoj *web* stranici objavljuje referentnu ponudu operatora.

Obaveza obezbjeđivanja nediskriminatornosti
Član 55

(1) Agencija, rješenjem iz člana 53 stav 1 ovog zakona, operatoru može narediti mjeru obezbjeđivanja nediskriminatornosti pri pružanju usluge pristupa i/ili interkonekcije.
(2) Naređena mjera nediskriminatornosti mora obezbijediti da operator iz stava 1 ovog člana primjenjuje jednake uslove i jednaki kvalitet pri pružanju usluge pristupa i/ili interkonekcije svim operatorima koji pružaju maloprodajne usluge, kao što to čini za sopstvene potrebe i za potrebe operatora koji su djelovi njegovog privrednog društva ili sa njime povezanog društva.
(3) Agencija, rješenjem iz člana 53 stav 1 ovog zakona, može narediti objavljivanje ugovora o pristupu i/ili interkonekciji na *web* stranici operatora, pri čemu se mora voditi računa o povjerljivosti podataka.

Obaveza odvajanja računovodstvenih evidencija
Član 56

(1) Agencija može, rješenjem iz člana 53 stav 1 ovog zakona, narediti preduzimanje mjera u cilju vođenja odvojenog računovodstvenog praćenja poslovnih aktivnosti koje se odnose na pružanje usluga pristupa i/ili interkonekcije.
(2) Mjeru iz stava 1 ovog člana Agencija naređuje u cilju kontrolisanja ispunjavanja mjera iz člana 55 ovog zakona ili sprječavanja neosnovanog unakrsnog subvencioniranja. Agencija ovu mjeru posebno naređuje vertikalno integrisanom operatoru, pri čemu može zahtijevati da operator obezbijedi preglednost svojih veleprodajnih i internih transfernih cijena koje se odnose na transakcije između poslovnih jedinica, tržišta, segmenata i usluga vertikalno integrisanog operatora.

(3) Agencija određuje oblik i metodologiju odvajanja računovodstvenih evidencija.
(4) Operator iz stava 1 ovog člana, Agenciji, na njen zahtjev, dostavlja računovodstvene evidencije, uključujući i podatke o prihodima od trećih lica.
(5) U cilju pospješivanja konkurencije i otvorenog tržišta Agencija može na svojoj *web* stranici objaviti informacije koje prikupi po osnovu obaveza iz ovog člana, vodeći računa o povjerljivosti podataka.

Obaveza omogućavanja pristupa elementima mreže i njihovog korišćenja
Član 57

(1) Agencija rješenjem iz člana 53 stav 1 ovog zakona, operatoru može narediti preduzimanje mjera u cilju ispunjavanja svih razumnih zahtjeva za pristup i korišćenje mogućnosti određenih elemenata elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme. Agencija ovu mjeru naređuje naročito u slučaju kada bi odbijanje navedenog zahtjeva ometalo dovoljnu konkurentnost tržišta na maloprodajnom nivou ili štetilo interesu krajnjih korisnika.
(2) Agencija od operatora iz stava 1 ovog člana može zahtijevati između ostalog da:
   1) u dobroj vjeri pregovara sa operatorima o zahtjevima za pristup;
   2) omogući pristup određenim elementima elektronske komunikacione mreže, uključujući raščlanjene elemente pristupne elektronske komunikacione mreže;
   3) izvrši interkonekciju elektronske komunikacione mreže;
   4) ne uskrati prethodno ostvareni pristup;
   5) obezbijedi određene usluge na veleprodajnoj osnovi, zbog preprodaje tih usluga na maloprodajnom tržištu;
   6) odobri otvoreni pristup tehničkim interfejsima, protokolima ili drugim tehnologijama i mogućnostima koje su neophodne za interoperabilnost usluga ili mreža, uključujući i virtuelne mreže;
   7) obezbijedi zajednički smještaj opreme ili druge oblike zajedničkog korišćenja elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme;
   8) obezbijedi mogućnosti koje su potrebne za obezbjeđivanje interoperabilnosti usluga korisnicima, od kraja do kraja, uključujući usluge inteligentnih mreža, distributivnih sistema ili *roaming*-a u mobilnim mrežama;
   9) obezbijedi pristup sistemima za podršku ili sličnim sistemima koji su potrebni za obezbjeđivanje lojalne konkurencije prilikom vršenja usluga;
   10) obezbijedi pristup povezanim uslugama, kao što su identifikacija, davanje podataka o lokaciji i usluge dostupnosti korisnika.
(3) Prilikom procjene obima obaveza iz stava 2 ovog člana, a posebno kada se ocjenjuje da li je naređena mjera proporcionalna regulatornim načelima i ciljevima iz člana 4 ovog zakona, Agencija posebno uzima u obzir:
   1) tehničku i ekonomsku mogućnost korišćenja ili instaliranja konkurentske opreme,imajući u vidu stepen razvoja tržišta, a sa obzirom na prirodu i vrstu predloženog pristupa i/ili interkonekcije;
   2) izvodljivost predloženog pristupa s obzirom na kapacitete koji su na raspolaganju;
   3) početnu investiciju vlasnika opreme, vodeći pri tome računa o bilo kojoj ostvarenoj javnoj investiciji i rizicima koji su uključeni u investiranje;

4) potrebu dugoročne zaštite konkurencije, s tim što će se posebna pažnja posvetiti ekonomski efikasnoj konkurenciji baziranoj na infrastrukturi;
5) odgovarajuća prava intelektualne svojine;
6) obezbjeđivanje usluga proisteklih iz međunarodnih obaveza Crne Gore.

(4) Prilikom određivanja obaveza iz ovog člana Agencija može propisati tehničke i organizacione uslove koje mora ispuniti operator sa značajnom tržišnom snagom i operatori koji od njega traže pristup, kada je to neophodno radi obezbjeđivanja nesmetanog funkcionisanja mreže.

Obaveza nadzora cijena i troškovnog računovodstva
Član 58

(1) Agencija, rješenjem iz člana 53 stav 1 ovog zakona, operatoru može narediti preduzimanje mjera u vezi sa pokrivanjem troškova i nadzora cijena određenih usluga koje se pružaju u cilju obezbjeđivanja pristupa i/ili interkonekcije.

(2) Agencija može narediti preduzimanje mjera iz stava 1 ovog člana, ako na osnovu analize tržišta ocijeni da bi operator sa značajnom tržišnom snagom, zbog nedostatka efikasne konkurencije ili u cilju njenog suzbijanja, mogao zadržati ili previsoke cijene ili suviše malu razliku između maloprodajnih i veleprodajnih cijena na štetu krajnjih korisnika.

(3) Agencija, prilikom naređivanja mjera iz stava 1 ovog člana, mora uzeti u obzir rizike, ulaganja i obezbjeđenje prihvatljive stope prinosa na investiciona ulaganja operatora.

(4) Operator kojem je naređeno preduzimanje mjera nadzora cijena i troškovnog računovodstva mora dokazati da su cijene izračunate na osnovu troškova uz prihvatljivu stopu prinosa na investiciona ulaganja. Prilikom provjeravanja ispunjavanja te obaveze Agencija može primijeniti metode troškovnog računovodstva koje su nezavisne od onih koje primjenjuje operator. Agencija može od operatora rješenjem takođe zahtijevati da obrazloži i po potrebi koriguje cijene, pri čemu teret eventualnog dokazivanja snosi operator.

(5) Agencija može propisati mehanizam pokrivanja troškova ili metodologiju određivanja cijena po osnovu ovog člana, pri čemu Agencija može koristiti i upoređenja sa cijenama na uporedivim tržištima ili tržištima sa razvijenom konkurencijom, uzimajući u obzir specifičnosti domaćeg tržišta.

(6) Rješenjem iz člana 53 stav 1 ovog zakona Agencija operatoru može propisati primjenu određenog sistema troškovnog računovodstva, kao i odrediti oblik i metodologiju vođenja računovodstva koje mora primijeniti operator, uključujući kategorizaciju i razvrstavanje troškova i pravila koja se primjenjuju za raspoređivanje troškova.

(7) Usklađenost sistema troškovnog računovodstva sa stavom 6 ovog člana utvrđuje nezavisni revizor, a Agencija godišnje objavljuje izjavu o usklađenosti na svojoj *web* stranici.

Izbor i predizbor operatora
Član 59

(1) Operatoru fiksne i mobilne telefonske mreže Agencija, rješenjem iz člana 53 stav 1 ovog zakona, određuje obavezu da njegovim pretplatnicima omogući pristup uslugama svih ostalih operatora javno dostupnih telefonskih usluga, i to:
   1) izborom bilo kojeg operatora prilikom svakog poziva, upotrebom prefiksa tog operatora;
   2) predizborom određenog operatora na osnovu koda usluge, pri čemu se ne ograničava mogućnost iz tačke 1 ovog stava.

(2) Troškove uspostavljanja usluge izbora i predizbora operatora snosi operator koji tu uslugu pruža.

(3) Operator iz stava 1 ovog člana je dužan troškovno formirati cijene za pristup i interkonekciju u vezi sa izborom i predizborom operatora i dostaviti Agenciji radi evidencije i provjere troškovne orjentisanosti.

(4) Operator može pretplatniku obračunati samo jednokratni iznos koji pokriva stvarne troškove stvaranja uslova za pružanje usluge predizbora operatora.

(5) Agencija, može propisati limit cijena za uslugu predizbora operatora, do mjere kojom se obezbjeđuje da cijena usluge ne bude destimulativna za korišćenje ove usluge.

Obaveza regulisanja cijena maloprodajnih usluga
Član 60

(1) Agencija, rješenjem iz člana 53 stav 1 ovog zakona, operatoru može narediti preduzimanje mjera povezanih sa regulacijom cijena maloprodajnih usluga, ako na osnovu tržišnih analiza utvrdi da relevantno tržište usluga namijenjenih krajnjim korisnicima nije dovoljno konkurentno.

(2) Mjere iz stava 1 ovog člana naređuju se samo ako se ocijeni da se nametanjem svih raspoloživih mjera, na osnovu čl. 54, 55, 56, 57, 58 i 59 ovog zakona, ne bi ostvarili željeni ciljevi ili ako već naređene mjere nijesu postigle željene ciljeve.

(3) Mjere iz stava 1 ovog člana mogu uključivati zabranu:
   1) obračunavanja previsokih cijena;
   2) ometanja ulaska na tržište;
   3) ograničavanja konkurencije određivanjem preniskih cijena;
   4) davanja neopravdanih prednosti određenom krajnjem korisniku;
   5) neosnovanog vezivanja određenih usluga.

(4) Pri određivanju mjera iz ovog člana Agencija operatoru iz stava 1 ovog člana može narediti primjenu jedne od sljedećih metoda određivanja cijena usluga, i to:
   1) metodu ograničavanja maloprodajnih cijena (*Price cap*);
   2) metodu regulacije individualnih cijena;
   3) metodu troškovne orijentacije cijena;
   4) metodu usklađivanja cijena sa cijenama na uporedivim tržištima.

Funkcionalno razdvajanje vertikalno integrisanih operatora
Član 61

(1) Ako Agencija ocijeni da, i uz odgovarajuću primjenu regulatornih obaveza iz čl. 54 ,55, 56, 57 i 58 ovoga zakona, nije ostvarena efikasna tržišna konkurencija i da postoje bitne i trajne prepreke u tržišnoj konkurenciji ili nedostaci na tržištu u vezi sa

pružanjem određenih veleprodajnih usluga pristupa na relevantnom tržištu pristupa, može, kao izuzetnu mjeru odlukom odrediti vertikalno integrisanim operatorima obavezu razdvajanja aktivnosti u vezi sa pružanjem određenih veleprodajnih usluga pristupa u posebnoj poslovnoj jedinici.

(2) Posebna poslovna jedinica iz stava 1 ovoga člana mora pružati proizvode i usluge pristupa svim operatorima, uključujući i poslovne jedinice unutar operatora iz stava 1 ovoga člana, i to putem istih sistema i postupaka i uz jednake rokove i uslove, što obuhvata i uslove koji se odnose na cijene i nivo usluge.

(3) Odluka Agencije iz stava 1 ovoga člana mora sadržati sljedeće:

1) jasno opisanu prirodu i nivo razdvajanja, određujući naročito pravni položaj posebne poslovne jedinice,
2) određivanje imovine posebne poslovne jedinice, kao i proizvoda ili usluga koje će pružati ta poslovna jedinica,
3) odredbe o upravljanju kojim se osigurava nezavisnost zaposlenih u posebnoj poslovnoj jedinici i odgovarajući sistem obračuna zarada ,
4) pravila koja će obezbijediti ispunjavanje obaveza,
5) pravila za obezbjeđivanje transparentnosti sprovedenih postupaka, naročito u odnosu na druge učesnike na tržištu,
6) program praćenja kojim se obezbjeđuje usklađenost, što obuhvata i objavu godišnjeg izvještaja.

(4) Agencija će uporedno sprovesti analizu drugih relevantnih tržišta povezanih s pristupnom mrežom, na osnovu koje će odrediti, zadržati, izmijeniti ili ukinuti regulatorne obaveze iz čl. 54, 55, 56, 57 i 58 ovog zakona.

(5) Operatoru, kojem se odredi regulatorna obaveza iz stava 1 ovog člana, može se odrediti bilo koja od regulatornih obaveza iz čl. 54, 55, 56, 57 i 58 ovog zakona.

Dobrovoljno razdvajanje vertikalno integrisanih operatora

Član 62

(1) Operator sa značajnom tržišnom snagom na jednom ili više relevantnih tržišta dužan je da unaprijed i blagovremeno obavijesti Agenciju o namjeri prenosa svoje pristupne mreže ili njenog značajnog dijela u posebnu poslovnu jedinicu sa drugačijim vlasništvom ili o formiranju posebne poslovne jedinice za pružanje istih proizvoda i usluga pristupa operatorima usluga na maloprodajnom nivou, uključujući i sopstvene poslovne jedinice za maloprodajne usluge, kao i o svakoj promjeni te namjere i konačnom ishodu postupka razdvajanja.

(2) Rok iz stava 1 ovoga člana mora biti primjeren kako bi se Agenciji omogućila procjena efekata namjeravanog razdvajanja iz stava 1 ovoga člana na postojeće regulatorne obaveze, koji ne može biti kraći od 90 dana.

(3) U svrhu procjene iz stava 2 ovoga člana, Agencija će uporedno sprovesti analizu drugih relevantnih tržišta povezanih s pristupnom mrežom, u skladu s postupcima iz člana 53 ovog zakona. Na osnovu sprovedene analize, Agencija će odrediti, zadržati, izmijeniti ili ukinuti regulatorne obaveze iz čl. 54, 55, 56, 57, 58, 59 i 60 ovog zakona.

(4) Izdvojenoj posebnoj poslovnoj jedinici iz stava 1 ovoga člana može se odrediti bilo koja od regulatornih obaveza iz čl. 54, 55, 56, 57, 58, 59 i 60 ovog zakona.

POGLAVLJE VII
UNIVERZALNI SERVIS

Usluge Univerzalnog servisa
Član 63

(1) Nezavisno od razvoja tržišta elektronskih komunikacionih usluga, država Crna Gora garantuje korisnicima mogućnost korišćenja usluga Univerzalnog servisa.

(2) Usluge Univerzalnog servisa odnose se na:

1) ispunjavanje svakog razumnog zahtjeva korisnika za pristup javnoj elektronskoj komunikacionoj mreži i javno dostupnim elektronskim komunikacionim uslugama na fiksnoj lokaciji, što omogućava govornu komunikaciju i prenos podataka brzinom pogodnom za funkcionalni pristup internetu;
2) pružanje usluge Univerzalnog telefonskog imenika (u daljem tekstu: Univerzalni imenik) i Univerzalne službe za davanje informacija o telefonskim brojevima pretplatnika (u daljem tekstu: Univerzalna služba informacija);
3) mogućnost korišćenja javnih telefonskih govornica ili drugih javno dostupnih pristupnih tačaka za javnu govornu uslugu, na javnim mjestima, dostupnim u svako doba, u skladu sa razumnim zahtjevima i potrebama krajnjih korisnika, u pogledu geografske pokrivenosti i kvaliteta usluge;
4) posebne mjere i povoljnosti za lica sa invaliditetom, uključujući i pristup hitnim službama, službi za davanje informacija o broju pretplatnika i imeniku pretplatnika, na jednak način kako pristupaju drugi krajnji korisnici, kao i odgovarajući izbor operatora koji su dostupni većini krajnjih korisnika.

(3) Vlada, na predlog Ministarstva, određuje minimalni skup usluga koje obuhvata Univerzalni servis, a u koji moraju biti uključene usluge iz stava 2 tačka 1 ovog člana.

(4) Minimalni skup usluga iz stava 3 ovog člana, može biti korigovan u intervalima koji ne mogu biti kraći od dvije godine.

(5) Agencija prati razvoj Univerzalnog servisa i inicira Ministarstvu korekciju minimalnog skupa usluga Univerzalnog servisa.

(6) Univerzalni servis se pruža na tehnološki neutralnoj osnovi, sa propisanim kvalitetom i po pristupačnim cijenama, uz uvažavanje načela objektivnosti, transparentnosti, srazmjernosti i nediskriminatornosti i uz što manje narušavanje konkurencije na tržištu.

(7) Kriterijume za ocjenu razumnosti zahtjeva i potreba, iz stava 2 tač. 1 i 3 ovog člana, utvrđuje Agencija.

(8) Ministarstvo, na prijedlog Agencije: utvrđuje brzinu prenosa primjerenu za funkcionalni pristup Internetu i rok u kojem to treba postići, uzimajući u obzir preovlađujuće tehnologije pristupa, tehnološku i ekonomsku racionalnost i ciljeve strategije sektora elektronskih komunikacija.

(9) Vrstu povoljnosti i mjera, iz stava 2 tačka 4 ovog člana, utvrđuje Ministarstvo, uz saglasnost organa nadležnog za poslove socijalnog staranja.

Univerzalni imenik i Univerzalna služba informacija
Član 64

(1) Univerzalni imenik, odnosno baza podataka Univerzalne službe informacija, mora obuhvatiti sljedeće podatke o pretplatnicima: ime i prezime, odnosno naziv privrednog društva i njegov organizacioni oblik, adresu pretplatnika i dodijeljeni pretplatnički broj, osim za pretplatnike javno dostupnih telefonskih usluga koji su tražili zabranu objavljivanja tih podataka.
(2) Operator javno dostupnih telefonskih usluga koji pretplatniku obezbjeđuje priključak na elektronsku komunikacionu mrežu, podatke iz stava 1 ovog člana dostavlja operatoru Univerzalnog servisa koji pruža uslugu Univerzalnog imenika odnosno Univerzalne službe informacija.
(3) Podaci u Univerzalnom imeniku moraju se ažurirati redovno, najmanje jednom godišnje, uzimajući u obzir način njegovog izdavanja.
(4) Univerzalni imenik se objavljuje u štampanoj i elektronskoj formi, uz odobrenje Agencije.
(5) Za objavljivanje podataka iz stava 1 ovog člana u Univerzalnom imeniku operator Univerzalnog imenika ne može naplaćivati uslugu objavljivanja podataka o pretplatnicima, kao i obrnuto.
(6) Univerzalna služba informacija daje podatke o telefonskim brojevima svih pretplatnika koji nijesu tražili zabranu objavljivanja tih podataka. Univerzalnoj službi informacija imaju pristup svi krajnji korisnici, uključujući i korisnike javnih govornica.
(7) Podaci koje daje Univerzalna služba informacija moraju se ažurirati najmanje jednom u 60 dana.
(8) Operator Univerzalnog imenika odnosno Univerzalne službe informacija bez odlaganja obavještava Agenciju ako mu drugi operator javno dostupnih telefonskih usluga ne dostavi podatke, iz stava 1 ovog člana, u roku određenom za ažuriranje podataka.
(9) Operator Univerzalnog servisa, koji pruža uslugu Univerzalnog imenika, odnosno Univerzalnu službu informacija, podatke koje dobija od različitih operatora javno dostupne telefonske mreže obrađuje na ravnopravnim osnovama.

Određivanje operatora Univerzalnog servisa
Član 65

(1) Agencija rješenjem, na period od pet godina, određuje jednog ili više operatora Univerzalnog servisa, tako da pružanje Univerzalnog servisa bude obezbijeđeno na cijeloj teritoriji Crne Gore.
(2) Agencija određuje operatora Univerzalnog servisa na osnovu javnog konkursa. U slučaju da javni konkurs ne uspije, Agencija rješenjem određuje operatora koji u pružanju javno dostupnih telefonskih usluga na fiksnoj lokaciji ima značajnu tržišnu snagu ili ima najviše pretplatnika na fiksnoj lokaciji, poštujući načela efikasnosti, objektivnosti i transparentnosti.
(3) Za operatora Univerzalnog servisa može biti određen operator koji na teritoriji Crne Gore pruža istu ili sličnu uslugu.

(4) U rješenju o određivanju operatora Univerzalnog servisa iz stava 1 ovog člana Agencija određuje uslove za pružanje Univerzalnog servisa.
(5) Predmet javnog konkursa iz stava 2 ovog člana je obezbjeđivanje jedne ili više različitih usluga koje obuhvata Univerzalni servis na određenom području ili na cijeloj teritoriji Crne Gore.
(6) Kriterijumi izbora operatora, po konkursu iz stava 2 ovog člana, naročito se odnose na: sposobnost pružanja Univerzalnog servisa, odnosno njegovih segmenata na određenom području, troškove pružanja usluge, cijenu usluge i tehnološke mogućnosti mreže u smislu planiranog proširivanja obima i kvaliteta Univerzalnog servisa.
(7) Operator Univerzalnog servisa mora unaprijed blagovremeno obavijestiti Agenciju o namjeri izdvajanja svoje pristupne mreže, u cjelini ili značajnom dijelu, u posebno pravno lice uz promjenu vlasničke strukture, kako bi Agencija mogla procijeniti posljedice takve namjere na pružanje pristupa na fiksnoj lokaciji i na pružanje javno dostupnih telefonskih usluga.
(8) Agencija može operatoru Univerzalnog servisa u slučaju iz stava 7 ovoga člana nametnuti, izmijeniti ili ukinuti pojedine obaveze za pružanje Univerzalnog servisa.
(9) Agencija je dužna, u toku trajanja rješenja iz stava 1 ovog člana, periodično, a najviše jednom godišnje u toku trajanja rješenja, na osnovu podataka o pružanju usluge Univerzalnog servisa i sprovedenih javnih konsultacija, utvrditi da li se usluga Univerzalnog servisa pruža u skladu sa ovim zakonom.
(10) U slučaju da Agencija utvrdi da se usluga Univerzalnog servisa ne pruža u skladu sa ovim zakonom, raspisuje novi javni konkurs za izbor operatora Univerzalnog servisa.
(11) Do okončanja postupka po javnom konkursu iz stava 10 ovog člana postojeći operator Univerzalnog servisa dužan je da nastavi sa pružanjem usluga Univerzalnog servisa, u skladu sa rješenjem Agencije o izboru za operatora Univerzalnog servisa.
(12) Agencija propisuje uslove i postupak javnog konkursa iz stava 2 ovog člana, kao i postupak konkursa za izbor novog operatora Univerzalnog servisa iz stava 10 ovog člana.

Cijene, opšti uslovi i prava korisnika Univerzalnog servisa
Član 66

(1) Cijene pojedine usluge iz skupa Univerzalnog servisa, kod pojedinog operatora, moraju biti jednake na cijeloj teritoriji i za sve korisnike u Crnoj Gori i ne mogu biti veće od cijena po kojima operator pruža iste usluge svojim pretplatnicima.
(2) Operator Univerzalnog servisa dužan je ponuditi cjenovne opcije ili pakete, za korisnike sa niskim primanjima i lica sa invaliditetom.
(3) Agencija prati razvoj i visinu cijena usluga iz skupa Univerzalnog servisa.
(4) Ako Agencija utvrdi da su cijene iz stava 2 ovog člana previsoke, s obzirom na minimalnu cijenu rada u Crnoj Gori, zahtijevaće od operatora Univerzalnog servisa da ponudi posebne cijene ili posebne pakete za korisnike sa niskim primanjima i lica sa invaliditetom, pod povoljnijim uslovima.

(5) Agencija određuje način procjene pristupačnosti cijena usluga i posebnih paketa, a Ministarstvo, uz saglasnost organa nadležnog za poslove socijalnog staranja, određuje kategorije lica koja spadaju u kategoriju lica sa niskim primanjima, odnosno lica sa invaliditetom.
(6) Pristupačnost cijene usluga Univerzalnog servisa obezbjeđuje se stvaranjem tehničkih mogućnosti korisniku da nadzire i kontroliše svoju potrošnju, odnosno preko posebnih tarifnih režima za kategorije korisnika sa niskim primanjima.
(7) Nezavisno od opštih obaveza vezanih za prava korisnika, operator Univerzalnog servisa dužan je da:
   1) odredi raščlanjene cijene i opšte uslove pružanja usluga, tako da korisnici određene usluge iz opsega Univerzalnog servisa nijesu obavezni plaćati za usluge koje nijesu potrebne ili zahtijevane;
   2) obezbjediti raščlanjivanje računa u skladu sa članom 127 ovog zakona;
   3) po zahtjevu korisnika izvršiti besplatnu blokadu odlaznih poziva prema određenom broju ili vrsti brojeva.
(8) Agencija može operatoru Univerzalnog servisa rješenjem iz člana 65 stav 1 ovog zakona, narediti da pretplatnicima obezbijediti:
   1) *pre-paid* sistem za plaćanje pristupa do javne elektronske komunikacione mreže i korišćenje javnih elektronskih komunikacionih usluga;
   2) otplaćivanje naknade za priključenje na javnu elektronsku komunikacionu mrežu u ratama.

Kvalitet Univerzalnog servisa
Član 67

(1) Ministarstvo, na predlog Agencije utvrđuje:
   1) parametre kvaliteta Univerzalnog servisa, njihove granične vrijednosti i metode mjerenja;
   2) sadržaj, oblik i način objavljivanja podataka o kvalitetu Univerzalnog servisa.
(2) Operator Univerzalnog servisa dužan je da tromjesečno Agenciji dostavlja informacije o izmjerenim parametrima kvaliteta usluga, kao i o promjeni kvaliteta usluga Univerzalnog servisa u roku, od 30 dana od dana promjene, a najmanje jedanput godišnje da objavljuje ažurirane podatke o kvalitetu tih usluga na svojoj *web* stranici.
(3) Agencija može, ako osnovano sumnja u istinitost dostavljenih podataka operatora Univerzalnog servisa, odrediti nezavisnu reviziju.
(4) U slučaju da nezavisna revizija iz stava 3 ovog člana potvrdi istinitost dostavljenih podataka, Agencija snosi troškove revizije. U protivnom, troškove nezavisne revizije snosi operator.
(5) Ako izmjerene vrijednosti parametara kvaliteta određenog operatora Univerzalnog servisa, najmanje tri puta uzastopno u periodu od jedne godine, ne postižu granične vrijednosti, Agencija može otpočeti postupak izbora novog operatora Univerzalnog servisa.

Naknada neto troškova obezbjeđivanja Univerzalnog servisa
Član 68

(1) Operator Univerzalnog servisa ima pravo na naknadu neto troška, ukoliko mu pružanje Univerzalnog servisa, u skladu sa obavezama iz čl. 65 i 66 ovog zakona, predstavlja nepravedan teret i prouzrokuje neto trošak.
(2) Neto trošak pružanja usluge Univerzalnog servisa predstavlja razliku između neto troška koje operator Univerzalnog servisa ostvari u poslovanju, sa obavezom pružanja usluge Univerzalnog servisa i bez te obaveze.
(3) Metodologiju proračuna neto troškova propisuje Agencija nakon sprovedenog postupka javnih konsultacija.
(4) Operator Univerzalnog servisa ima obavezu da troškove proistekle iz mjera preduzetih u skladu sa čl. 65 i 66 ovog zakona evidentira i vodi odvojeno od ostalih troškova usluge.
(5) Operator Univerzalnog servisa ima obavezu da, do kraja šestog mjeseca u kalendarskoj godini, dostavi Agenciji prikaz neto troška i računovodstvene evidencije, kao i informacije koje su služile za obračun neto troška pružanja Univerzalnog servisa u prethodnoj godini. U protivnom, operator gubi pravo na naknadu po osnovu neto troška.
(6) Agencija provjerava i odobrava računovodstvene iskaze i informacije iz stava 5 ovog člana. U cilju provjere računovodstvenih iskaza i informacija Agencija može odrediti nezavisnog revizora.
(7) Agencija prilikom provjeravanja računovodstvenih iskaza i informacija iz stava 5 ovog člana mora realno da procijeni troškove koje bi svaki operator univerzalnog servisa nastojao da izbjegne, kada ne bi imao obavezu pružanja usluga Univerzalnog servisa, kao i nematerijalne koristi koje je ostvario taj operator, pri čemu nije dozvoljeno dvostruko obračunavanje bilo kakvih koristi i troškova.
(8) Ako je operator Univerzalnog servisa izabran na javnom konkursu, Agencija prilikom provjeravanja računovodstvenih iskaza i informacija uzima u obzir troškove pružanja usluge koje je operator ponudio na javnom konkursu.
(9) Agencija uzima u obzir drugačije troškove od onih koje je na javnom konkursu ponudio operator, samo u slučaju kada je došlo do promjene uslova koji su uzimani u obzir kod javnog konkursa i kada operator objektivno i transparentno, dokaže opravdanost tih odstupanja.
(10) Ukoliko Agencija, na osnovu neto troška, utvrdi da pružanje usluge predstavlja nepravedan teret za operatora Univerzalnog servisa, ona će rješenjem utvrditi visinu naknade, koja ne smije biti veća od visine neto troška.
(11) Agencija može, u cilju smanjenja neto troška pružanja Univerzalnog servisa, da zahtijeva od operatora Univerzalnog servisa primjenu određenih tehničkih i drugih rješenja ili ostvarivanje ponuđenih interkonekcionih ugovora ili saradnje sa drugim operatorima, ili da prizna neto trošak do iznosa koji bi nastao primjenom zahtijevanog rješenja.
(12) Agencija na svojoj *web* stranici objavljuje rezultate obračuna neto troškova i rezultate revizije podataka iz stava 5 ovog člana koje joj je dostavio operator Univerzalnog servisa.

Finansiranje Univerzalnog servisa
Član 69

(1) Naknade neto troškova Univerzalnog servisa se obezbjeđuju doprinosom čiji su obveznici svi operatori, čiji je udio u ukupnom godišnjem prihodu sektora elektronskih komunikacija veći od 2%.
(2) Visinu doprinosa i način plaćanja za pojedinog obveznika određuje Agencija, proporcionalno udjelu njegovog prihoda od pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga, odnosno davanja na korišćenje elektronske komunkacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme u ukupnom godišnjem prihodu sektora elektronskih komunikacija.
(3) Obveznici svoj doprinos plaćaju neposredno pružaocu Univerzalnog servisa, u visini i rokovima koje rješenjem odredi Agencija.
(4) Podaci o naknadi neto troškova pružanja usluga Univerzalnog servisa, načinu njihovog raspoređivanja i korišćenja, kao i o djelovima koji su bili finansirani, su javni i Agencija ih objavljuje na svojoj *web* stranici.
(5) Agencija svake godine na svojoj *web* stranici objavljuje godišnji izvještaj o naknadama neto troškova za obezbjeđivanje Univerzalnog servisa.

POGLAVLJE VIII
RADIO-FREKVENCIJSKI SPEKTAR

Upravljanje radio-frekvencijskim spektrom
Član 70

(1) Upravljanje radio-frekvencijskim spektrom zasniva se na načelima objektivnosti, transparentnosti, proporcionalnosti i nediskriminatornosti, u cilju obezbjeđivanja njegovog efikasnog korišćenja.
(2) Agencija upravlja, vrši nadzor, kontrolu korišćenja i monitoring radio-frekvencijskog spektra i planira upotrebu satelitskih orbita u skladu sa Statutom, Konvencijom i Pravilnikom o radiokomunikacijama Međunarodne unije za telekomunikacije (ITU), kao i odredbama ovoga zakona i propisa donijetih na osnovu ovoga zakona.
(3) Agencija obezbjeđuje usklađenost korišćenja radio-frekvencijskog spektra na regionalnom i evropskom nivou, saglasno interesima Crne Gore.

Plan namjene radio-frekvencijskog spektra
Član 71

(1) Planom namjene radio-frekvencijskog spektra definiše se namjena radio-frekvencijskih opsega za pojedine radiokomunikacione službe, u skladu sa Pravilnikom o radiokomunikacijama Međunarodne unije za telekomunikacije.
(2) Za radio-frekvencijske opsege Planom namjene radio-frekvencijskog spektra se utvrđuje sljedeće:
   1) namjena za jednu ili više radiokomunikacionih službi u Crnoj Gori, pri čemu pojedini radio-frekvencijski opsezi ne moraju biti namijenjeni određenim radiokomunikacionim službama (upotreba nezavisna od vrste radiokomunikacione službe);
   2) korišćenje u svrhu jedne ili više odgovarajućih primjena ili od strane jedne ili više različitih tehnologija, pri čemu upotreba pojedinih radio-frekvencijskih opsega

može biti nezavisna od primijenjene tehnologije (tehnološki neutralna upotreba);
3) namjena u svrhu civilne i/ili vojne upotrebe;
4) uslovi korišćenja pripadajućih radio-frekvencija koji mogu upućivati na primjenu odgovarajućih odluka i preporuka Međunarodne unije za telekomunikacije, Evropske konferencije administracija za poštu i telekomunikacije (CEPT) i drugih nadležnih međunarodnih organizacija i institucija, kao i drugih mjerodavnih propisa, međunarodnih ugovora i sporazuma.

(3) Plan namjene radio-frekvencijskog spektra se objavljuje u "Službenom listu Crne Gore" i na *web* stranici Agencije.

Planovi raspodjele radio-frekvencija
Član 72

(1) Planom raspodjele radio-frekvencija iz određenog opsega utvrđuje se podjela opsega na radio-frekvencijske kanale, bliži uslovi, način korišćenja i način dodjele radio-frekvencija, po jednoj ili više određenih radiokomunikacionih službi, saglasno Planu namjene radio-frekvencijskog spektra.
(2) Planove raspodjele radio-frekvencija donosi Agencija, vodeći računa o potrebama i zahtjevima korisnika, po sprovedenom postupku javnih konsultacija.
(3) Kod donošenja planova raspodjele radio-frekvencija uzimaju se u obzir potrebe za nacionalnu bezbjednost i odbranu, zaštitu od prirodnih i drugih elementarnih nepogoda, kao i za potrebe hitnih službi i službi spašavanja.
(4) Prilikom donošenja planova raspodjele radio-frekvencija, Agencija je dužna da obezbijedi saglasnost:
1) državnih organa i institucija nadležnih za bezbjednost civilnog vazdušnog odnosno pomorskog saobraćaja, u vezi planova raspodjele koji se odnose na radio-frekvencijske opsege koji su Planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjeni vazduhoplovnoj, odnosno pomorskoj službi, a koji se koriste za potrebe bezbjednosti civilnog vazdušnog odnosno pomorskog saobraćaja;
2) državnih organa nadležnih za unutrašnje poslove, nacionalnu bezbjednost i odbranu, u vezi planova raspodjele koji se odnose na radio-frekvencijske opsege koji su Planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjeni i za civilnu i za vojnu upotrebu;
3) regulatornog organa nadležnog za oblast audio-vizuelnih medijskih usluga u vezi planova koji se odnose na radio-frekvencijske opsege koji su Planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjeni radio-difuznoj službi.

(5) Planovi raspodjele radio-frekvencija, kao i njihove izmjene i dopune, objavljuju se u "Službenom listu Crne Gore" i na *web* stranici Agencije.

Korišćenje radio-frekvencija
Član 73

(1) Fizička i pravna lica koriste radio-frekvencije na osnovu rješenja o odobrenju za korišćenje radio-frekvencija (u daljem tekstu: odobrenje za korišćenje radio-frekvencija) izdatog od Agencije.
(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana Ministarstvo propisuje koje se radio-frekvencije i pod kojim uslovima mogu koristiti bez odobrenja za korišćenje radio-frekvencija, kao i

radio-frekvencije čije se korišćenje mora prijaviti Agenciji.

(3) Agencija propisuje bliže uslove i način prijavljivanja korišćenja radio-frekvencija iz stava 2 ovog člana.

(4) Državni organ nadležan za poslove odbrane može bez odobrenja za korišćenje radio-frekvencija da koristi radio-frekvencije koje su Planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjene isključivo za vojnu upotrebu.

(5) Bliži podaci o upotrebi radio-frekvencija, iz stava 4 ovog člana, se u pisanom obliku dostavljaju se Agenciji, na njen zahtjev.

Izdavanje odobrenja za korišćenje radio-frekvencija

Član 74

(1) Agencija izdaje odobrenje za korišćenje radio-frekvencija u skladu sa postupkom propisanim ovim zakonom.

(2) Odobrenje za korišćenje radio-frekvencija izdaje se na osnovu zahtjeva za izdavanje odobrenja za korišćenje radio-frekvencija.

(3) Odobrenje za korišćenje radio-frekvencija iz opsega za koje je odgovarajućim planom raspodjele utvrđeno da se dodjeljuju na ekskluzivnoj osnovi na čitavoj teritoriji Crne Gore za realizaciju javne elektronske komunikacione mreže, odnosno kada se u skladu sa članom 78 ovog zakona utvrdi da iskazano interesovanje prevazilazi raspoložive radio-frekvencijske resurse, izdaje se nakon sprovedenog postupka javnog nadmetanja.

Postupak za izdavanje odobrenja za korišćenje radio-frekvencija na osnovu podnijetog zahtjeva

Član 75

(1) Uz zahtjev iz člana 74 stav 2 ovog zakona podnosilac zahtjeva je dužan da dostavi i tehničko rješenje korišćenja radio-frekvencija.

(2) Sadržinu zahtjeva i tehničkog rješenja iz stava 1 ovoga člana propisuje Agencija posebnim aktom.

(3) Prilikom podnošenja zahtjeva za izdavanje, izmjenu ili dopunu odobrenja za korišćenje radio-frekvencija, podnosilac je dužan da Agenciji plati jednokratnu naknadu za obradu zahtjeva, koja odgovara stvarnim troškovima obrade zahtjeva, čiju visinu utvrđuje Agencija.

(4) Naknada iz stava 3 ovoga člana ne plaća se u slučaju kada se zahtjev odnosi na radio-frekvencije za čije korišćenje se shodno članu 96 stav 7 ovog zakona ne plaćaju naknade.

(5) Agencija rješava zahtjeve za izdavanje odobrenja za korišćenje radio-frekvencija po redosljedu njihovog prispjeća, osim u slučaju javnog nadmetanja, kada se zahtjevi rješavaju u skladu sa ishodom javnog nadmetanja.

(6) Agencija je dužna da izda odobrenje za korišćenje radio-frekvencija u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva iz člana 74 stav 2 ovog zakona, osim u slučaju kada je odgovarajućim međunarodnim sporazumima drugačije propisano.

(7) Agencija će odbiti zahtjev za izdavanje odobrenja za korišćenje radio-frekvencija, ukoliko utvrdi da:

1) zahtjev nije podnijet u skladu sa stavom 1 ovoga člana, ili nije plaćena naknada

iz stava 3 ovoga člana;
2) zahtjev nije u skladu sa Planom namjene radio-frekvencijskog spektra ili odgovarajućim planom raspodjele radio-frekvencija;
3) radio-frekvencije za koje se podnosi zahtjev nijesu raspoložive;
4) odobravanje radio-frekvencija nije u saglasnosti sa principima racionalnog korišćenja radio-frekvencijskog spektra ili nije u skladu sa članom 32 ovog zakona;
5) djelovanje radio uređaja može uzrokovati štetne posljedice na rad drugih elektronskih komunikacionih sistema ili opreme, odnosno na životnu sredinu i zdravlje ljudi;
6) podnosilac zahtjeva za korišćenje radio-frekvencija koje su Planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjene radio-difuznoj službi ne posjeduje odgovarajuće odobrenje za emitovanje radijskih i/ili televizijskih programa, izdato od strane regulatornog organa nadležnog za oblast audio-vizuelnih medijskih usluga.

Radio-amaterske komunikacije
Član 76

Način korišćenja radio-frekvencija koje su Planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjene amaterskoj radiokomunikacionoj službi, klase radio-amatera, polaganje radio-amaterskog ispita, tehničke i druge uslove za upotrebu radio-amaterskih stanica, utvrđuje Agencija posebnim propisom.

Ograničenje broja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija
Član 77

(1) Agencija može Planom raspodjele radio-frekvencija iz nekog opsega uvesti ograničenje broja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija za pojedine vrste radiokomunikacionih mreža ili bežičnih pristupnih tehnologija, na principu proporcionalnosti i nediskriminatornosti, kada je to neophodno u cilju:
1) izbjegavanja štetne interferencije;
2) zaštite životne sredine i zdravlja ljudi od djelovanja elektromagnetnog zračenja;
3) postizanja maksimalne koristi za korisnike i podsticanja konkurencije;
4) obezbjeđivanja kvaliteta usluge;
5) obezbjeđivanja efektne upotrebe radio-frekvencijskog spektra;
6) ostvarivanja ciljeva od javnog interesa.

Ispitivanje zainteresovanosti za korišćenje radio-frekvencija
Član 78

(1) Ako Agencija, po iskazanom interesovanju najmanje jednog subjekta, ocijeni da bi moglo postojati povećano interesovanje za korišćenje radio-frekvencija iz opsega za koje je, u skladu sa članom 77 ovog zakona utvrđeno ograničenje broja odobrenja, a koje bi bilo veće od raspoloživog radio-frekvencijskog resursa, dužna je da raspiše javni poziv za izražavanje interesovanja za korišćenje predmetnih radio-frekvencija.
(2) Javni poziv iz stava 1 ovog člana objavljuje se u najmanje jednom štampanom mediju na teritoriji Crne Gore i na *web* stranici Agencije.

(3) Javnim pozivom iz stava 1 ovoga člana Agencija je dužna da od zainteresovanih subjekata zatraži podatke u vezi sa planiranim načinom i uslovima korišćenja radio-frekvencija, uslugama koje se namjeravaju pružati, kao i dokaze o stručnoj i finansijskoj sposobnosti za realizaciju projekta.
(4) Rok za izražavanje interesovanja po javnom pozivu iz stava 1 ovoga člana ne može biti kraći od 30 dana.
(5) Agencija, u roku od 45 dana od dana izražavanja interesovanja iz stava 1 ovoga člana, donosi odluku o neophodnosti sprovođenja javnog nadmetanja.

Postupak javnog nadmetanja
Član 79

(1) Agencija sprovodi postupak javnog nadmetanja u slučajevima iz člana 74 stav 3 ovoga zakona.
(2) Agencija odlukom pokreće postupak javnog nadmetanja najkasnije u roku od 30 dana od dana izražavanja interesovanja za korišćenje radio-frekvencija iz opsega za koje je odgovarajućim planom raspodjele utvrđeno da se dodjeljuju na ekskluzivnoj osnovi na čitavoj teritoriji Crne Gore za realizaciju javne elektronske komunikacione mreže, odnosno od dana donošenja odluke iz člana 78 stav 5 ovoga zakona.
(3) Odluka iz stava 2 ovoga člana sadrži:
1) radio-frekvencije koje su predmet javnog nadmetanja i oblasti gdje se iste mogu koristiti;
2) vrstu javnog nadmetanja (zatvorena ponuda ili aukcija);
3) uslove, zahtjeve i kvalifikacije koje učesnici u postupku javnog nadmetanja treba da ispune;
4) najniži iznos jednokratne naknade koju je u postupku javnog nadmetanja moguće ponuditi;
5) kriterijume za izbor najpovoljnije ponude i način njihove primjene, u slučaju javnog nadmetanja u formi zatvorenih ponuda;
6) rok i način podnošenja ponude, odnosno zahtjeva za učešće na aukciji;
7) adresu, mjesto, datum i vrijeme javnog otvaranja ponuda, odnosno sprovođenja aukcije;
8) podaci kontakt osobe zadužene za davanje informacija od značaja za postupak javnog nadmetanja;
9) cijenu otkupa, način plaćanja i način preuzimanja dokumentacije za javno nadmetanje;
10) rok u kome će ponuđači biti obaviješteni o ishodu javnog nadmetanja.
(4) Najniži iznos jednokratne naknade iz stava 3 tačka 4 ovoga člana određuje Ministarstvo.
(5) Iznos jednokratne naknade postignut u postupku javnog nadmetanja uplaćuje se u budžet Crne Gore u roku od 15 dana od dana donošenja odluke iz stava 7 ovoga člana.
(6) Cijenu dokumentacije za javno nadmetanje iz stava 3 tačka 9 ovoga člana određuje Agencija u visini pokrivanja troškova njene izrade.
(7) Agencija donosi odluku o ishodu postupka javnog nadmetanja najkasnije u roku od 30 dana od dana javnog otvaranja ponuda, odnosno dana sprovođenja aukcije.

Rok za podnošenje ponude, odnosno zahtjeva za učešće na aukciji
Član 80

(1) Rok za podnošenje ponude, odnosno zahtjeva za učešće na aukciji ne može biti kraći od 30 dana, niti duži od 90 dana od dana donošenja odluke iz člana 79 stava 2 ovoga zakona.
(2) Agencija je dužna, do isteka roka iz stava 1 ovoga člana, da drži u tajnosti listu učesnika u postupku javnog nadmetanja i podnijetih ponuda, odnosno zahtjeva.

Dokumentacija za javno nadmetanje
Član 81

Agencija je dužna da u dokumentaciji za javno nadmetanje pojasni i precizira sve zahtjeve iz odluke o pokretanju postupka javnog nadmetanja, proceduru javnog nadmetanja, postupak javnog otvaranja ponuda, odnosno format i pravila aukcije, rokove pojedinih faza postupka, kao i kriterijume za izbor najpovoljnije ponude sa načinom primjene kriterijuma.

Razmatranje i ocjenjivanje ponuda
Član 82

(1) Po završetku javnog otvaranja ponuda Agencija ispituje kvalifikovanost ponude, koja obuhvata provjeru da li je ponuda podnijeta u skladu sa dokumentacijom o javnom nadmetanju i da li podnosilac ponude ispunjava uslove propisane dokumentacijom o javnom nadmetanju i zakonom.
(2) Agencija odbija sve nekvalifikovane ponude, koje nijesu podnijete u skladu sa dokumentacijom o javnom nadmetanju ili čiji podnosilac ne ispunjava uslove propisane dokumentacijom o javnom nadmetanju i zakonom.
(3) Nakon razmatranja i ocjenjivanja kvalifikovanih ponuda po kriterijumima propisanim odlukom o pokretanju javnog nadmetanja sačinjava se rang lista ponuđača.

Razmatranje zahtjeva za učešće na aukciji
Član 83

(1) Po isteku roka za podnošenje zahtjeva za učešće na aukciji Agencija ispituje kvalifikovanost subjekta zainteresovanog za učešće na aukciji, koja obuhvata provjeru da li je zahtjev podnijet u skladu sa dokumentacijom o javnom nadmetanju i da li podnosilac zahtjeva ispunjavaja uslove propisane dokumentacijom o javnom nadmetanju i zakonom.
(2) Agencija odbija zahtjev za učešće na aukciji podnijet od strane subjekta koji ne ispunjava uslove propisane dokumentacijom o javnom nadmetanju i zakonom.
(3) Nakon sprovedenog postupka aukcije sačinjava se rang lista učesnika na aukciji.

Donošenje odluke
Član 84

(1) Na osnovu rang liste iz člana 82 stav 3, odnosno člana 83 stav 3 ovog zakona Agencija donosi odluku o ishodu postupka javnog nadmetanja.
(2) Po donošenju odluke iz stava 1 ovoga člana postupak izdavanja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija nastavlja se po proceduri iz člana 75 ovog zakona.

Sadržaj odobrenja za korišćenje radio-frekvencija
Član 85

(1) Odobrenje za korišćenje radio-frekvencija sadrži podatke o:
1) nosiocu odobrenja za korišćenje radio-frekvencija;
2) dodijeljenim radio-frekvencijama;
3) lokaciji predajnika i/ili prijemnika i oblasti pokrivanja;
4) periodu važenja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija;
5) iznosu godišnje naknade za korišćenje radio-frekvencija, odnosno administriranje radio-frekvencijskog spektra i načinu njihovog plaćanja;
6) uslovima za korišćenje odobrenih radio-frekvencija.

(2) Odobrenje za korišćenje radio-frekvencija koje su Planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjene radio-difuznoj službi, pored podataka iz stava 1 ovoga člana, sadrži i identifikacioni znak audio-vizuelnog medijskog sadržaja i podatke o odgovarajućem odobrenju za emitovanje radijskih i/ili televizijskih programa izdatom od strane regulatornog organa nadležnog za oblast audio-vizuelnih medijskih usluga.

(3) Korisnici radio-frekvencija su dužni da obavijeste Agenciju o promjeni podataka navedenih u stavu 1 tačka 1 i stavu 2 ovoga člana, u roku od 30 dana od dana nastanka tih promjena.

Uslovi za korišćenje odobrenih radio-frekvencija
Član 86

(1) Agencija u odobrenju za korišćenje radio-frekvencija može predvidjeti uslove kojima se određuju:
1) namjena usluge, vrsta mreže ili tehnologija za koju se dodjeljuje pravo korišćenja radio-frekvencija;
2) mjere za obezbjeđivanje efikasnog korišćenja radio-frekvencija, uključujući i zahtjeve u vezi sa pokrivenošću ili jačinom signala, gdje je to potrebno;
3) tehnički i operativni uslovi neophodni za izbjegavanje štetne interferencije i ograničavanje uticaja elektromagnetnog zračenja na životnu sredinu i zdravlje ljudi;
4) dopunske obaveze koje je ponuđač prihvatio ili se obavezao u postupku javnog nadmetanja;
5) obaveze na osnovu međunarodnih propisa koji se primjenjuju u Crnoj Gori u vezi sa radio-frekvencijama.

(2) U slučaju ekskluzivnog korišćenja radio-frekvencija, tehnički i operativni uslovi za korišćenje odobrenih radio-frekvencija iz stava 1 tačka 3 ovoga člana na pojedinačnim lokacijama, odnosno oblastima pokrivanja, utvrđuju se posebnim aktom Agencije, na zahtjev nosioca odobrenja, sa periodom važenja do isteka perioda važenja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija.

(3) Tehnički i operativni uslovi za korišćenje odobrenih radio-frekvencija iz stava 1 tačka 3 ovoga člana u slučaju radio-frekvencija koje koriste radio-stanice na vazduhoplovima, odnosno plovilima, utvrđuju se posebnim aktom Agencije na zahtjev nosioca odobrenja, sa periodom važenja od jedne godine, od dana

podnošenja zahtjeva.

Period važenja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija
Član 87

(1) Odobrenje za korišćenje radio-frekvencija Agencija izdaje sa periodom važenja koji ne može biti duži od pet godina, osim u slučaju ekskluzivnog korišćenja radio-frekvencija na čitavoj teritoriji Crne Gore, kada ne može biti duži od 15 godina.
(2) Odobrenje za korišćenje radio-frekvencija iz opsega koji su Planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjene radio-difuznoj službi, izdaje se sa periodom važenja do isteka perioda važenja odgovarajućeg odobrenja za emitovanje radijskih i/ili televizijskih programa izdatog od strane regulatornog organa nadležnog za oblast audio-vizuelnih medijskih usluga.

Privremeno odobrenje za korišćenje radio-frekvencija
Član 88

(1) Agencija izdaje i privremena odobrenja za korišćenje radio-frekvencija namijenjenih za ispitivanja, mjerenja i atestiranje radio-komunikacione opreme za ograničenu oblast pokrivenosti i za period ne duži od 90 dana.
(2) Agencija izdaje privremena odobrenja za korišćenje radio-frekvencija u slučaju vanrednih događaja, uključujući sportske, kulturne i zabavne događaje privremenog karaktera, na period ne duži od 60 dana, odnosno u slučaju vanredne situacije, na period dok ista traje.

Produženje važenja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija
Član 89

(1) Period važenja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija može se produžiti, na zahtjev nosioca, ukoliko su ispunjeni uslovi za korišćenje radio-frekvencija utvrđeni odobrenjem.
(2) Period važenja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija odobrenih za korišćenje na ekskluzivnoj osnovi na čitavoj teritoriji Crne Gore za realizaciju javne elektronske komunikacione mreže, može se produžiti samo nakon sprovedenog postupka javnog nadmetanja.
(3) Zahtjev za produženje perioda važenja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija se dostavlja Agenciji, u roku ne kraćem od 30 dana niti dužem od 90 dana prije njegovog isteka, osim u slučaju odobrenja za korišćenje radio-frekvencija na ekskluzivnoj osnovi na čitavoj teritoriji Crne Gore za realizaciju javne elektronske komunikacione mreže, kada se zahtjev dostavlja najkasnije šest mjeseci prije isteka perioda važenja odobrenja.

Prenos i ustupanje prava korišćenja radio-frekvencija
Član 90

(1) Pravo korišćenja radio-frekvencija može se prenijeti, odnosno ustupiti drugom pravnom ili fizičkom licu, samo uz saglasnost Agencije.
(2) O saglasnosti iz stava 1 ovoga člana Agencija odlučuje rješenjem na osnovu zahtjeva podnijetog od strane nosioca odobrenja i lica na koje se vrši prenos ili kome

se ustupa pravo korišćenja radio-frekvencija.

(3) U postupku po zahtjevu iz stava 2 ovoga člana, Agencija utvrđuje da li fizičko ili pravno lice, na koje se vrši prenos ili kome se ustupa pravo korišćenja radio-frekvencija, ispunjava sve uslove utvrđene ovim zakonom.

(4) Prilikom odlučivanja o davanju saglasnosti na prenos, odnosno ustupanje prava korišćenja radio-frekvencija, Agencija posebno vodi računa o primjeni načela efikasnosti upravljanja radio-frekvencijskim spektrom iz člana 70 stav 1 ovog zakona, a kada se radi o radio-frekvencijama koje se korise za realizaciju javne elektronske komunikacione mreže i o primjeni regulatornih načela i ciljeva iz člana 4 ovog zakona.

(5) Za prenos odnosno ustupanje prava korišćenja radio-frekvencija iz opsega koji su Planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjeni radio-difuznoj službi, podnoisilac zahtjeva je dužan da prethodno pribavi saglasnost regulatornog organa nadležnog za oblast audio-vizuelnih medijskih usluga.

(6) Po dobijanju saglasnosti iz stava 1 ovog člana Agencija licu na koje se vrši prenos ili kome se ustupa pravo korišćenja radio-frekvencija izdaje odgovarajuće odobrenje za korišćenje radio-frekvencija u postupku propisanom članom 75 ovog zakona.

(7) Prenosom ili ustupanjem prava korišćenja radio-frekvencija u cjelosti se sa prvobitnog nosioca odobrenja na novog prenose prava i obaveze, utvrđene prvobitnim odobrenjem za korišćenje radio-frekvencija.

Izmjena odobrenja za korišćenje radio-frekvencija
Član 91

(1) Agencija može da izmijeni odobrenje za korišćenje radio-frekvencija ukoliko:
   1) dođe do izmjene Plana namjene radio-frekvencijskog spektra, plana raspodjele ili propisa koji određuju uslove za korišćenje radio-frekvencija;
   2) se utvrdi javni interes koji se ne može ostvariti na drugi način;
   3) je izmjena neophodna radi efikasnog korišćenja radio-frekvencijskog spektra;
   4) štetna interferencija ili prekomjerno zračenje ne može da se otkloni na drugi način;
   5) dođe do izmjena odgovarajućeg odobrenja za emitovanje radijskih i/ili televizijskih programa izdatog od strane regulatornog organa nadležnog za oblast audio-vizuelnih medijskih usluga;
   6) je izmjena neophodna radi poštovanja međunarodnih sporazuma i propisa koji se primjenjuju u Crnoj Gori.

(2) U slučajevima iz stava 1 ovoga člana, nakon konsultacija sa nosiocem odobrenja za korišćenje radio-frekvencija, Agencija izdaje odobrenje u kome je sadržana izmjena, sa predviđenim razumnim vremenskim periodom tokom koga nosilac odobrenja mora da prilagodi korišćenje radio-frekvencija novim uslovima.

(3) U slučajevima iz stava 1 tač. 1, 3, 4, 5 i 6 ovog člana, nosilac odobrenja će o svom trošku prilagoditi korišćenje radio-frekvencija novim uslovima.

(4) Ukoliko su izmjene zahtijevane od nosioca, odobrenje se može izdati prema uslovima propisanim ovim zakonom i na način na koji se ne ugrožavaju prava drugih korisnika radio-frekvencija.

Oduzimanje odobrenja za korišćenje radio-frekvencija
Član 92

(1) Agencija oduzima odobrenje za korišćenje radio-frekvencija ukoliko utvrdi da:
   1) je zahtjev za izdavanje odobrenja sadržao netačne podatke;
   2) nosilac odobrenja ne poštuje uslove propisane ovim zakonom ili odobrenjem;
   3) u utvrđenom vremenskom roku nijesu otklonjeni nedostaci za koje je Agencija izdala nalog da se otklone;
   4) nijesu plaćene naknade za korišćenje radio-frekvencija i pored prethodnog upozorenja od strane Agencije;
   5) se ne može na drugi način izbjeći štetna interferencija.

(2) O oduzimanju odobrenja za korišćenje radio-frekvencija Agencija donosi rješenje.

(3) Naknade iz člana 96 ovog zakona, koje su plaćene za godinu u kojoj je oduzeto odobrenje za korišćenje radio-frekvencija, se ne vraćaju.

Prestanak važenja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija
Član 93

(1) Odobrenje za korišćenje radio-frekvencija, po sili zakona, prestaje da važi:
   1) nakon isteka perioda važenja odobrenja;
   2) prenosom ili ustupanjem prava korišćenja radio-frekvencija drugom licu;
   3) ukoliko nosilac odobrenja prestane da postoji;
   4) ukoliko nosilac odobrenja nije započeo da koristi radio-frekvencije u roku utvrđenom odobrenjem, a najkasnije u roku od jedne godine od dana izdavanja odobrenja;
   5) prestankom važenja odgovarajućeg odobrenja za emitovanje radijskih i/ili televizijskih programa izdatog od strane regulatornog organa nadležnog za oblast audio-vizuelnih medijskih usluga, za radio-frekvencije koje su Planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjene radio-difuznoj službi.

(2) U slučajevima iz stava 1 ovog člana, kao i na zahtjev nosioca odobrenja, Agencija donosi rješenje o prestanku važenja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija.

(3) Naknade iz člana 96 ovog zakona, koje su plaćene za godinu u kojoj je prestalo da važi odobrenje za korišćenje radio-frekvencija, se ne vraćaju.

Registar odobrenih radio-frekvencija
Član 94

(1) Agencija vodi i redovno ažurira Registar odobrenih radio-frekvencija.

(2) Registar iz stava 1 ovoga člana obavezno sadrži podatke o odobrenim radio-frekvencijama, uslovima korišćenja, lokaciji fiksnih radio stanica, geografskoj oblasti korišćenja, kao i podatke o nosiocu odobrenja za korišćenje radio-frekvencija.

Kontrola i monitoring radio-frekvencijskog spektra
Član 95

(1) Kontrolu i monitoring radio-frekvencijskog spektra na teritoriji Crne Gore vrši Agencija, u skladu sa ovim zakonom, propisima donijetim na osnovu ovog zakona i odgovarajućih međunarodnih dokumenata.

(2) Agencija planira, razvija i unapređuje sistem za kontrolu i monitoring radio-

frekvencijskog spektra.

(3) U postupku kontrole i monitoringa radio-frekvencijskog spektra Agencija, između ostalog:
   1) vrši odgovarujuća mjerenja u cilju utvrđivanja zauzetosti pojedinih radio-frekvencijskih opsega,
   2) utvrđuje porijeklo, lokaciju i identifikaciju nelegalnih radio emisija i izvora štetnih interferencija,
   3) vrši mjerenje parametara radio emisija odobrenih u skladu sa ovim zakonom.

Naknade za korišćenje radio-frekvencija
Član 96

(1) Nosilac odobrenja za korišćenje radio-frekvencija dužan je da Agenciji plati godišnju naknadu za korišćenje radio-frekvencija, koja je namijenjena isključivo za pokrivanje troškova upravljanja i nadzora korišćenja radio-frekvencijskog spektra.
(2) Ministarstvo propisuje metodologiju obračuna visine naknade iz stava 1 ovoga člana, koja se iskazuje u bodovima, a koja pomnožena sa novčanom vrijednošću boda daje novčani iznos naknade.
(3) Skupština, usvajanjem Finansijskog plana Agencije, odobrava iznos ukupnih godišnjih troškova upravljanja i nadzora korišćenja radio-frekvencijskog spektra za narednu kalendarsku godinu, na osnovu koga Agencija utvrđuje novčanu vrijednost boda.
(4) Nosilac odobrenja za korišćenje radio-frekvencija dužan je da uplati u budžet Crne Gore godišnju naknadu za pokrivanje troškova administriranja radio-frekvencijskog spektra, čiju visinu utvrđuje Vlada, na predlog Ministarstva, a koja ne može biti veća od 10% naknade iz stava 1 ovoga člana.
(5) Naknade iz st. 1 i 4 ovoga člana obračunavaju se počevši od dana donošenja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija, za godinu u kojoj je odobrenje izdato, odnosno do isteka perioda važenja odobrenja, za godinu u kojoj period važenja ističe.
(6) Visinu naknada iz st. 1 i 4 ovoga člana utvrđuje Agencija rješenjem za svaku kalendarsku godinu.
(7) Naknade iz st. 1 i 4 ovoga člana ne plaćaju:
   1) nadležni državni organi, za radio-frekvencije koje se koriste za potrebe unutrašnjih poslova, nacionalne bezbjednosti i odbrane;
   2) hitne službe, za radio-frekvencije koje se koriste za potrebe postupanja u hitnim situacijama, kao i zaštite od prirodnih i drugih elementarnih nepogoda;
   3) javni emiteri radijskih i/ili televizijskih programa, za radio-frekvencije koje su Planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjene radio-difuznoj službi;
   4) operator predajničke multipleksne mreže za digitalnu zemaljsku radio-difuziju posredstvom čijeg multipleksa se emituju signali javnih emitera radijskih i/ili televizijskih programa, srazmjerno udjelu njihovog signala u ukupnom kapacitetu multipleksa;
   5) javni emiteri radijskih i/ili televizijskih programa ili drugi subjekti koji za njihove potrebe vrše dopremanje radijskog i/ili televizijskog signala do zemaljskih radio-difuznih predajnika, za radio-frekvencije koje se koriste u tu svrhu, i to za stvarno

potreban radio-frekvencijski resurs;
6) radioamateri, za radio-frekvencije namijenjene radioamaterskim komunikacijama;
7) korisnici koji su oslobođeni plaćanja međunarodnim ugovorom.

Radio i telekomunikaciona terminalna oprema
Član 97

(1) Radio i telekomunikaciona terminalna oprema (u daljem tekstu: RiTT oprema) može se slobodno uvoziti, stavljati u promet i koristiti u Crnoj Gori, ako ispunjava uslove utvrđene ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovoga zakona, kao i drugim propisima kojima se uređuje uvoz, stavljanje u promet i korišćenje za pojedine komponente, sisteme ili prava.
(2) Odredba stava 1 ovoga člana primjenjuje se i na druge uređaje i opremu koji za svoj rad upotrebljavaju radio-frekvencije ili koriste usluge operatora.
(3) Odredbe ovoga člana ne primjenjuju se na uvoz, stavljanje u promet i korišćenje RiTT opreme koja se isključivo koristi za potrebe oružanih snaga Crne Gore, policije i bezbjedonosnih službi Crne Gore, kao i stranih diplomatskih predstavništava.

Ograničenje jačine elektromagnetnih polja
Član 98

(1) Način i uslovi korišćenja RiTT opreme i elemenata elektronskih komunikacionih mreža moraju biti takvi, da parametri elektromagnetnih polja na određenoj lokaciji ne prelaze granice propisane posebnim zakonom i propisima donijetim na osnovu zakona, kao i utvrđenim standardima koji se primjenjuju u Crnoj Gori.
(2) U postupku izdavanja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija Agencija vodi računa o ispunjenosti uslova iz stava 1 ovoga člana.
(3) U cilju provjere ispunjenosti uslova iz stava 1 ovog člana Agencija može vršiti mjerenja parametara elektromagnetnih polja.

POGLAVLJE IX
NUMERACIJA I ADRESIRANJE

Upravljanje numeracijom i adresiranjem
Član 99

(1) Upravljanje numeracijom i adresiranjem, u cilju obezbjeđenja efikasnog korišćenja, mora se sprovoditi u skladu sa načelima objektivnosti, transparentnosti, proporcionalnosti i nediskriminatornosti.
(2) Agencija upravlja numeracijom i adresiranjem, planira upotrebu i vrši dodjelu brojeva i adresa u skladu sa Planom numeracije i Planom adresiranja.

Plan numeracije i Plan adresiranja
Član 100

(1) Planom numeracije se utvrđuje: vrsta, dužina, struktura, namjena i način korišćenja brojeva za pristup javnim elektronskim komunikacionim mrežama i javnim elektronskim komunikacionim uslugama.

(2) Plan adresiranja sadrži: definicije i strukturu kodova međunarodnih signalizacionih tačaka, kodova nacionalnih signalizacionih tačaka, kodova mobilnih mreža, identifikacioni kod mreže za prenos podataka i način upravljanja.
(3) Plan numeracije i Plan adresiranja treba da obezbijede efikasno struktuiranje i korišćenje brojeva i adresa, jednake uslove dodjele i korišćenja odgovarajućih brojeva i adresa javnim elektronskim komunikacionim mrežama i javnim elektronskim komunikacionim uslugama, odnosno zadovoljenje potreba operatora i korisnika javnih elektronskih komunikacionih usluga.
(4) Agencija može izmijeniti ili dopuniti Plan numeracije ili Plan adresiranja radi ispunjavanja obaveza koje proističu iz međunarodnih propisa, ugovora i sporazuma, usaglašavanja sa pravnom tekovinom Evropske unije i obezbjeđenja uslova za uvođenje novih javnih elektronskih komunikacionih usluga, uzimajući u obzir efekte tih izmjena ili dopuna, a posebno troškove koje bi prilikom prilagođavanja imali operatori ili korisnici usluga.
(5) Izmjene ili dopune Plana numeracije i Plana adresiranja, koje bitno utiču na sistem numeracije i/ili adresiranja i čije izvođenje je tehnološki zahtjevno, počinju se primjenjivati u realno određenom roku, koji ne može biti kraći od šest mjeseci.
(6) Planove iz st. 1 i 2 ovog člana, kao i njihove izmjene i dopune donosi Agencija i objavljuje ih u ,,Službenom listu Crne Gore“ i na svojoj *web* stranici.

Korišćenje brojeva i/ili adresa
Član 101

(1) Brojevi i/ili adrese iz Plana numeracije i Plana adresiranja, koriste se na osnovu odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa izdatog od strane Agencije.
(2) Odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa izdaje se na osnovu zahtjeva za odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa podnijetog od strane operatora.
(3) Agencija je dužna da izda odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa u roku 15 dana od dana podnošenja zahtjeva.
(4) Odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa izdaje se na period koji ne može biti duži od deset godina.
(5) Agencija vodi registar dodijeljenih brojeva i adresa.
(6) Agencija na svojoj *web* stranici objavljuje podatke o dodijeljenim brojevima i adresama.

Zahtjev za odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa
Član 102

(1) Operator podnosi Agenciji zahtjev za odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa, koji sadrži sljedeće podatke:
   1) naziv i adresu operatora;
   2) brojeve, i/ili adrese koji se traže;
   3) vrstu javne elektronske komunikacione mreže ili usluge za koju se traže brojevi i/ili adrese;
   4) planirani datum početka korišćenja brojeva i/ili adresa koji se traže;
   5) period u kojem se planira korišćenje brojeva i/ili adresa koji se traže;
   6) opravdanost potrebe za traženim brojevima i/ili adresama.

(2) Podnosilac zahtjeva za odobrenje za korišćenje numeracije i/ili adrese dužan je Agenciji da plati jednokratnu naknadu za obradu zahtjeva, koja odgovara stvarnim troškovima.
(3) Visinu naknade iz stava 2 ovog člana utvrđuje Agencija.
(4) Zahtjeve za odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa, Agencija rješava po redosljedu njihovog prispjeća.
(5) Agencija neće izdati odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa, ako:
1) zahtjev za odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa nije podnijet u skladu sa stavom 1 ovog člana;
2) zahtjev za odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa sadrži netačne podatke;
3) zahtjev nije u skladu sa Planom numeracije i Planom adresiranja;
4) planirano korišćenje ne opravdava dodjeljivanje traženog obima brojeva i/ili adresa;
5) zahtijevani brojevi i/ili adrese nijesu raspoloživi;
6) podnosilac zahtjeva nije platio naknadu za korišćenje brojeva i/ili adresa na osnovu ranije izdatih odobrenja.
(6) Agencija može jednim odobrenjem za korišćenje brojeva i/ili adresa riješiti više sličnih zahtjeva istog podnosioca.
(7) Agencija propisuje formu zahtjeva iz stava 1 ovog člana.

Sadržaj Odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa
Član 103

Odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa sadrži:
1) podatke o nosiocu odobrenja;
2) odobrene brojeve i/ili adrese;
3) namjenu odobrenih brojeva i/ili adresa;
4) datum početka korišćenja odobrenih brojeva i/ili adresa;
5) rok važenja odobrenja brojeva i/ili adrese;
6) uslove za korišćenje odobrenih brojeva i/ili adresa.

Uslovi za korišćenje brojeva i/ili adresa
Član 104

Agencija odobrenjem za korišćenje brojeva i/ili adresa nosiocu odobrenja određuje:
1) korišćenje dodijeljenih brojeva i/ili adresa u skladu sa Planom numeracije i Planom adresiranja;
2) korišćenje dodijeljenih brojeva i/ili adresa isključivo za namjene za koje su mu odobrene;
3) da dodijeljene brojeve i/ili adrese počne koristiti u roku od godinu dana od dana prijema odobrenja za njihovo korišćenje;
4) da vodi evidenciju o brojevima i adresama koje koristi ili je dao na korišćenje, i da tu evidenciju dostavlja Agenciji na njen zahtjev;
5) obavezu pružanja informacija o telefonskim brojevima pretplatnika;
6) visinu godišnje naknade za korišćenje brojeva i/ili adresa;
7) ispunjavanje zahtjeva za prenosivost broja, u skladu sa ovm zakonom;

8) ispunjavanje obaveza iz međunarodnih propisa u vezi sa brojevima i/ili adresama i njihovim dodjeljivanjem i korišćenjem primjenjivim u Crnoj Gori.

Prenos ili ustupanje prava korišćenja brojeva i/ili adresa
Član 105

(1) Pravo na korišćenje brojeva i/ili adresa može se prenijeti ili ustupiti drugom pravnom ili fizičkom licu samo uz saglasnost Agencije.
(2) Saglasnost iz stava 1 ovog člana Agencija donosi na osnovu zahtjeva podnesenog od strane nosioca odobrenja, u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva.
(3) Po zahtjevu iz stava 2 ovog člana, Agencija utvrđuje da li pravno ili fizičko lice na koje se predlaže prenošenje ili ustupanje prava, ispunjava sve uslove utvrđene ovim zakonom i drugim propisima.
(4) Izuzetno od stava 1 ovog člana, bez saglasnosti Agencije, nosilac odobrenja može svojim pretplatnicima da ustupi na korišćenje odgovarajuće brojeve iz Plana numeracije, kao i brojeve koji se prenose kod drugog operatora u skladu sa odredbama ovog zakona o prenosivosti broja.

Izmjena odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa
Član 106

(1) Agencija može izmijeniti prethodno izdato odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa u slučaju izmjena ili dopuna Plana numeracije i/ili Plana adresiranja, u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu izmjena ili dopuna.
(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana odobreni brojevi i/ili adrese se zamjenjuju istim obimom i vrstom uz realne rokove primjene, koji ne mogu biti kraći od šest mjeseci.
(3) Agencija može izmijeniti odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa na osnovu zahtjeva nosioca odobrenja, na način koji je u skladu sa zakonom i kojim se ne ugrožavaju prava trećih lica.

Oduzimanje odobrenja za korišćenje brojeva/ili adresa
Član 107

(1) Agencija oduzima odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa, ukoliko:
   1) je odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa izdato na osnovu netačnih podataka iz člana 102 stav 1 ovog zakona;
   2) se brojevi i/ili adrese ne koriste na način kako je određeno odobrenjem i u skladu sa Planom numeracije i Planom adresiranja;
   3) nosilac odobrenja za korišćenje numeracije i/ili adrese nije započeo da koristi dodijeljene brojeve i/ili adrese u roku od jedne godine od dana dodjeljivanja;
   4) godišnja naknada za korišćenje brojeva i/ili adresa nije plaćena ni nakon upozorenja;
   5) dođe do značajnih izmjena Plana numeracije ili Plana adresiranja, a nije moguće izvršiti izmjenu odobrenja zbog neraspoloživosti adekvatnog resursa.
(2) Agencija može da oduzme odobrenje za korišćenje brojeva i /ili adresa i na zahtjev nosioca odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa kada nosilac odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa podnese zahtjev za oduzimanje odobrenja.
(3) O oduzimanju odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa, Agencija donosi rješenje.

(4) Na osnovu rješenja Agencije o oduzimanju numeracije i/ili adrese, operatori su dužni da isključe te brojeve i/ili adrese iz saobraćaja javnih telefonskih mreža.
(5) Naknada za korišćenje brojeva i/ili adresa koja je plaćena za godinu u kojoj je oduzeto odobrenje za korišćenje, ne vraća se.
(6) U slučaju oduzimanja odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa, na osnovu razloga iz stava 1 tačka 5 ovog člana operatori i korisnici nemaju pravo na naknadu troškova.

Naknada za korišćenje brojeva i/ili adresa
Član 108

(1) Nosioc odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa dužan je da plati Agenciji godišnju naknadu za korišćenje brojeva i/ili adresa, koja je namijenjena isključivo za pokrivanje troškova nadzora i upravljanja numeracijom i adresiranjem.
(2) Ministarstvo utvrđuje metodologiju obračuna visine naknada iz stava 1 ovog člana, koja se iskazuje u bodovima, a koja pomnožena sa novčanom vrijednošću boda daje novčani iznos naknade.
(3) Skupština, usvajanjem Finansijskog plana Agencije odobrava iznos ukupnih godišnjih troškova upravljanja i nadzora korišćenja brojeva i adresa za narednu kalendarsku godinu, na osnovu koga Agencija utvrđuje novčanu vrijednost boda.
(4) Naknada iz stava 1 ovog člana ne plaća se za brojeve koji se koriste za pozive prema hitnim službama.
(5) Naknada iz stava 1 ovoga člana obračunava se od dana stupanja na snagu odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa za godinu u kojoj je odobrenje izdato, odnosno do isteka perioda važenja odobrenja za godinu u kojoj period važenja ističe.

Prenosivost brojeva
Član 109

(1) Operatori javno dostupnih telefonskih usluga su dužni da svojim pretplatnicima, na njihov zahtjev, omoguće da prilikom promjene operatora zadrže dodijeljene brojeve iz Plana numeracije:
   1) na određenoj lokaciji, u slučaju geografskih brojeva;
   2) na bilo kojoj lokaciji, u slučaju negeografskih brojeva.
(2) Obaveza omogućavanja prenosivosti brojeva iz stava 1 ovog člana ne odnosi se na prenos brojeva između operatora koji pružaju javne elektronske komunikacione usluge na fiksnoj lokaciji i operatora koji pružaju javne mobilne elektronske komunikacione usluge, kao i na zadržavanje broja u slučaju promjene geografske lokacije pretplatnika.
(3) Operatori su dužni, da o svom trošku, prilagode svoje mreže za omogućavanje funkcije prenosivosti brojeva i da ih održavaju.
(4) Naknada, koja se plaća u postupku prenosa brojeva, mora biti troškovno orijentisana i ne smije destimulativno djelovati na korišćenje ove mogućnosti.
(5) Pretplatnik koji prenosi broj plaća jednokratnu naknadu za prenos broja operatoru u čiju se mrežu broj prenosi.

(6) Agencija određuje maksimalni iznos jednokratne naknade iz stava 5 ovog člana, za prenos broja koju plaća pretplatnik, kao i način podjele te naknade između operatora.
(7) Operator mreže u kojoj je započeo poziv plaća troškove prema ugovoru o interkonekciji operatoru u čiju se mrežu poziv na preneseni broj završava.
(8) Odredbe o minimalnom trajanju pretplatničkog ugovora ne smiju predstavljati ograničenje ili prepreku za pretplatnika koji zahtijeva prenos broja kod drugog operatora.
(9) Operator je dužan da Agenciji do 15. januara tekuće godine dostavi podatke o prenesenim brojevima u prethodnoj godini, odnosno informaciju koliko brojeva je preneseno drugim operatorima kao i koliko brojeva je preneseno na tog operatora.

Sprovođenje prenosivosti brojeva
Član 110

(1) Prenos broja i njegovo uključenje u mrežu drugog operatora mora se sprovesti u najkraćem mogućem roku, ali ne dužem od pet dana, pri čemu postupak prenosa i uključenja broja u mrežu drugog operatora ne može biti duži od tri sata.
(2) Zahtjev za prenos broja pretplatnik podnosi operatoru kod kojeg želi da prenese broj.
(3) Zahtjev iz stava 2 ovog člana ujedno se smatra i zahtjevom za raskid ugovora između pretplatnika i operatora iz čije se mreže prenosi broj, a ugovor se smatra raskinutim trenutkom isključenja broja iz mreže iz koje se broj prenosi.
(4) Zahtjev iz stava 2 ovog člana pored identiteta pretplatnika i brojeva koji se prenose obavezno sadrži i izjavu podnosioca zahtjeva kojom se obavezuje da će operatoru iz čije se mreže prenosi broj izmiriti sve obaveze po osnovu ugovora iz stava 3 ovog člana nastale do trenutka isključenja broja iz mreže iz koje se broj prenosi.
(5) U slučaju da pretplatnik ne ispuni obaveze iz izjave iz stava 4 ovog člana operator u čiju je mrežu broj prenijet, dužan je, na zahtjev operatora iz čije je mreže broj prenijet, pretplatniku trajno ili privremeno suspendovati pružanje javnih elektronskih komunikacionih usluga.
(6) Agencija je odgovorna za upravljanje informacionim sistemom za prenos broja i održavanje centralne baze prenijetih brojeva. Uspostavljanje i administriranje centralnom bazom može biti povjereno drugom pravnom licu.
(7) Agencija posebnim aktom bliže reguliše pitanja u vezi sa prenosivošću brojeva iz ovog člana, kao i međusobne odnose operatora u postupku prenosa.

Jedinstveni evropski broj za pozive u hitnim slučajevima ,,112“
Član 111

(1) Operatori javnih telefonskih mreža moraju omogućiti korišćenje jedinstvenog evropskog broja ,,112“ za pozive u hitnim slučajevima.
(2) Pozivi prema broju ,,112“ tretiraju se na način koji je najbolje prilagođen organizaciji sistema hitnih službi u Crnoj Gori. Na takve pozive će se odgovarati i sa njima će se postupati efikasno, kao i sa pozivima prema ostalim brojevima hitnih službi.
(3) Ministarstvo, u saradnji sa organom nadležnim za poslove zaštite i spašavanja, propisuje način, uslove i dinamiku uvođenja jedinstvenog evropskog broja ,,112“ za

pozive u hitnim slučajevima, kao i kvalitet usluge opsluživanja poziva upućenih na ovaj broj.

(4) Ministarstvo propisuje parametre kvaliteta usluge iz stava 1 ovog člana, njihove granične vrijednosti i metode mjerenja tih parametara.

(5) Agencija u saradnji sa organom nadležnim za poslove zaštite i spašavanja dužna je da na adekvatan i javno dostupan način informiše građane o postojanju i korišćenju jedinstvenog evropskog broja za pozive u hitnim slučajevima ,,112“.

Brojevi hitnih službi
Član 112

(1) Svi operatori javnih telefonskih mreža, koji korisnicima pružaju uslugu obavljanja nacionalnih poziva ka broju ili brojevima iz Plana numeracije, dužni su da obezbijede da korisnici javnih telefonskih usluga, uključujući i javne telefonske govornice mogu besplatno da biraju brojeve hitnih službi.

(2) Operatori iz stava 1 ovog člana dužni su da pruže hitnim službama besplatno prikazivanje identifikacije pozivajućeg broja i lokacije pozivaoca čim poziv stigne do hitne službe.

(3) Operatori iz stava 1 ovog člana će omogućiti da korisnici sa hitnim službama mogu komunicirati i na druge načine, naročito putem SMS-a.

(4) Uslovi iz st. 1, 2 i 3 ovog člana primjenjuju se i na sve pozive na jedinstveni evropski broj za pozive u hitnim slučajevima ,,112“.

(5) Ministarstvo, u saradnji sa organom nadležnim za unutrašnje poslove, utvrđuje kriterijume za tačnost i pouzdanost informacije o lokaciji pozivaoca koja se pruža hitnim službama.

(6) Pristup brojevima hitnih službi koji imaju lica sa invaliditetom treba da bude isti kao onaj koji imaju ostali korisnici.

(7) Zabranjena je svaka zloupotreba poziva prema brojevima hitnih službi.

(8) Ministarstvo, u saradnji sa organom nadležnim za poslove socijalnog staranja, propisuje način, uslove i dinamiku obezbjeđivanja pristupa iz stava 5 ovog člana.

Harmonizovani evropski brojevi iz opsega 116
Član 113

(1) Brojevi u okviru numeričkog opsega koji počinju sa „116“ su rezervisani za određene usluge od društvenog značaja odnosno za socijalne i humane svrhe.

(2) Broj ,,116000“ rezervisan je za pozive prema službi nadležnoj za prijavu slučajeva nestale djece.

(3) Agencija u saradnji sa organom nadležnim za poslove socijalnog staranja, dužna je da na adekvatan i javno dostupan način informiše građane o postojanju i korišćenju numeričkog opsega ,,116“.

(4) Operatori javnih telefonskih mreža ili javnih telefonskih usluga dužni su da korisnicima omoguće pozive prema brojevima iz numeričkog opsega ,,116“, a posebno prema broju ,,116000“.

(5) Pozivi prema brojevima iz numeričkog opsega ,,116“ su besplatni za korisnike. Pozive plaćaju službe koje pružaju usluge putem brojeva iz numeričkog opsega ,,116“, u skladu sa ugovorom zaključenim sa operatorom.

(6) U okviru svojih nadležnosti, Vlada, Ministarstvo i Agencija će na teritoriji Crne Gore podsticati pružanje usluga za koje su rezervisani brojevi iz stava 1 ovog člana.
(7) Ministarstvo u saradnji sa Agencijom, a na osnovu prethodno pribavljene saglasnosti organa državne uprave nadležnih za unutrašnje poslove, socijalnog staranja i zdravlja, bliže uređuje korišćenje, način i uslove dodjele brojeva iz numeričkog opsega „116“.

Pristup brojevima i uslugama
Član 114

(1) Operatori javnih telefonskih mreža dužni su da, prilikom uspostavljanja međunarodnih poziva, omoguće korišćenje međunarodnog prefiksa ,,00“.
(2) Operator koji pruža javno dostupne telefonske usluge, kada je to tehnički moguće i ekonomski opravdano, izuzev u slučaju kada je pozvani pretplatnik zbog tržišnih razloga ograničio pristup pozivaocima iz određenih geografskih oblasti, svojim korisnicima je dužan da obezbjedi:
    1) pristup negeografskim brojevima u Evropskoj uniji;
    2) pristup svim brojevima koji se koriste u Evropskoj uniji, bez obzira na tehnologiju i uređaje koje koristi operator, uključujući i brojeve iz nacionalnih planova numeracije, brojeve iz evropskog numeričkog telefonskog prostora (ETNS) i univerzalne međunarodne besplatne brojeve (UIFN).
(3) Operator koji pruža javno dostupne telefonske usluge koje omogućavaju međunarodne pozive, dužan je da postupa isto sa svim pozivima prema i od brojeva iz evropskog numeričkog telefonskog prostora (ETNS), po cijenama koje su uporedive sa onima koje se primjenjuju na pozive prema državama članicama Evropske unije.
(4) Operator je dužan da, na zahtjev Agencije, blokira pristup određenim brojevima i uslugama kada je to opravdano zbog prevare ili zloupotrebe.
(5) Operator javnih telefonskih mreža ili javnih telefonskih usluga dužan je da, kada je to tehnički moguće i ekonomski opravdano, obezbijedi da korisnici iz zemalja van Crne Gore pozivaju negeografske brojeve utvrđene Planom numeracije.

POGLAVLJE X
PRAVA I ZAŠTITA INTERESA KORISNIKA

Prava korisnika
Član 115

(1) Korisnik javnih elektronskih komunikacionih usluga ima pravo na:
    1) pristup javnoj elektronskoj komunikacionoj mreži, u roku od osam dana od dana podnošenja zahtjeva, ukoliko postoje tehničke mogućnosti;
    2) korišćenje javnih elektronskih komunikacionih usluga, po javno dostupnim cijenama, deklarisanog kvaliteta, raspoloživosti i sigurnosti;
    3) račun, detaljno raščlanjen po stavkama koji omogućava jasno raspoznavanje tih stavki i provjeru obračunatog iznosa;

4) zaštitu tajnosti elektronskih komunikacija, osim u slučajevima propisanim ovim zakonom i posebnim zakonom koji uređuje oblast zaštite podataka;
5) ostvarivanje prava koja proističu iz drugih zakona koji uređuju oblast zaštite potrošača, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

(2) Agencija može, u cilju povećanja stepena zaštite korisnika, oblast u kojoj utvrdi pojačano narušavanje prava korisnika bliže urediti, naročito u pogledu reklamiranja, kvaliteta, cijena, načina obračuna i naplate usluga.

Opšti uslovi pružanja usluga
Član 116

(1) Operator pruža elektronske komunikacione usluge pod utvrđenim uslovima i cijenama.
(2) Operator preduzima mjere i dužan je da učini dostupnim javnosti informacije o važećim cijenama, načinu tarifiranja, kao i opšte uslove pružanja svojih usluga.
(3) Agencija bliže propisuje način objavljivanja informacija iz stava 2 ovog člana.
(4) Operatori su dužni da donesu jasne i sveobuhvatne opšte uslove pružanja svojih usluga, koji naročito sadrže:
1) naziv i sjedište operatora;
2) vrstu, opis i kvalitet usluga koje se pružaju;
3) način i uslove zasnivanja, trajanja, prenosa, produženja, raskidanja i prestanka pretplatničkog ugovora, uključujući i naknade za raskid ugovora prije isteka obaveznog trajanja ugovora, kao i pravo pretplatnika na ograničenje potrošnje;
4) pristup hitnim službama i informacijama o lokaciji pozivaoca i bilo kakva ograničenja kod pristupa brojevima hitnih službi;
5) odredbe o naknadama i refundiranju sredstava koje se primjenjuju u slučajevima kada nije zadovoljen ugovoreni nivo kvaliteta usluge ili kada operator svojom greškom nije omogućio korišćenje usluga;
6) odredbe o načinu pokretanja postupka za rješavanje prigovora korisnika usluga, uključujući i postupke za rješavanje sporova, iz člana 128 ovog zakona;
7) mjere koje se sprovode u slučaju neizmirenja dugovanja za pružene usluge kao i rok u kojem se te mjere sprovode;
8) odredbe o postupku u slučaju neizmirenja dugovanja za pružene usluge;
9) postupak zaključivanja ugovora putem sredstava daljinske komunikacije ili elektronske trgovine, kao i ugovora sklopljenih izvan poslovnih prostorija operatora, koji moraju sadržavati odredbe u skladu sa posebnim zakonima koji regulišu oblast elektronske trgovine, elektronskog potpisa i zaštite potrošača.

(5) Operator ne može:
1) uslovljavati korišćenje jedne usluge korišćenjem druge usluge;
2) utvrđivati sebi pravo da zadrži sredstva plaćena od strane pretplatnika koji je odustao od zaključenja ili izvršenja ugovora, pri čemu isto pravo nije utvrđeno za korisnika ukoliko operator odustane od zaključenja ili izvršenja ugovora;
3) obavezati pretplatnika da plati nesrazmjerno visoku kaznu u odnosu na stvarnu štetu u slučaju neizvršenja ugovorne obaveze;

4) utvrditi sebi pravo da visinu cijene usluge odredi u momentu pružanja ili poveća cijenu usluge bez utvrđivanja prava pretplatnika na raskid ugovora ukoliko je konačna cijena veća od prvobitno ugovorene;
5) od korisnika svojih usluga zahtijevati da snosi troškove proistekle iz poziva i komunikacija koje nijesu rezultirale pristupom korisnika željenoj usluzi;
6) od korisnika svojih usluga zahtijevati da snosi troškove proistekle iz poziva i komunikacija koje su nastale kao posljedica nedovoljne sigurnosti mreže;
7) obavezati pretplatnika na izvršenje svih ugovornih obaveza, bez obzira na to da li je operator ispunio svoje ugovorne obaveze;
8) uračunavati svojim korisnicima u cijenu usluge troškove prilikom rekonstrukcije i modernizacije mreže.

(6) Operator je dužan da opšte uslove iz stava 4 ovog člana dostavi Agenciji na saglasnost 30 dana prije početka njihove primjene, radi ocjene usklađenosti tih uslova sa ovim zakonom.

(7) Operator je dužan da opšte uslove, nakon dobijanja saglasnosti iz stava 6 ovog člana, objavi na svojoj *web* stranici i u najmanje dva dnevna štampana medija koji se distribuiraju na cijeloj teritoriji Crne Gore i učini ih dostupnim, bez naknade, korisnicima u štampanoj formi, na njihov zahtjev u svojim poslovnicama ili na drugi način pogodan za informisanje korisnika.

Cjenovnik usluga
Član 117

(1) Operator je dužan da objavi cjenovnik usluga, kao i sve njegove izmjene, na svojoj *web* stranici i učini ih dostupnim korisnicima u svojim poslovnicama.

(2) Cjenovnik usluga iz stava 1 ovog člana sadrži cijene pojedinih usluga, paketa usluga, dodatnih usluga, naknada za pristup, kao i osnovne principe obračuna usluga.

(3) Cijene iz stava 2 ovog člana daju se sa uračunatim PDV-om.

(4) Operator je dužan da cjenovnik usluga, kao i sve njegove izmjene, dostavi Agenciji najmanje osam dana prije njegovog objavljivanja na svojoj *web* stranici.

(5) Agencija dostavljeni cjenovnik iz stava 1 ovog člana objavljuje na svojoj *web* stranici.

(6) Agencija na svojoj *web* stranici vrši povezivanje sa web stranicama cjenovnika usluga operatora, u cilju omogućavanja korisnicima da izvrše predviđanje svojih troškova.

(7) Agencija će, na svojoj *web* stranici, omogućiti korisnicima bez naknade izvrše nezavisnu procjenu troškova koji proizilaze iz javno dostupnih cijena javnih elektronskih komunikacionih usluga.

Pretplatnički ugovor
Član 118

(1) Operatori i pretplatnici javnih elektronskih komunikacionih usluga, međusobna prava i obaveze regulišu ugovorom.

(2) Pretplatnički ugovor naročito sadrži:
1) ime i adresu operatora i pretplatnika;

2) rokove i uslove za priključenje pretplatničke terminalne opreme;
3) tehničke karakteristike terminalne opreme koju nudi korisniku i detaljno uputstvo za korišćenje te opreme na crnogorskom jeziku;
4) pregled usluga koje su predmet ugovora;
5) minimalnu brzinu pristupa Internetu, koja ne može biti manja od polovine maksimalne brzine pristupa Internetu;
6) minimalni kvalitet usluga tokom trajanja pretplatničkog ugovora;
7) cijene i način tarifiranja usluga u momentu zaključenja ugovora;
8) tipove usluge održavanja koji se nude i usluge pomoći pretplatniku, kao i načine stupanja u kontakt sa ovim službama;
9) način obavještavanja o važećim cijenama i način tarifiranja usluga, kao i troškove održavanja;
10) mogućnost seobe i privremenog isključenja pretplatničke terminalne opreme;
11) mjere koje će se primjenjivati u slučaju neplaćanja usluga;
12) način refundiranja sredstava pretplatniku za usluge koje nijesu izvršene u skladu sa ugovorenim kvalitetom i deklarisanim uslovima;
13) način rješavanja sporova;
14) način obavještavanja pretplatnika o namjeravanim izmjenama uslova definisanih u ugovoru i način sprovođenja pretplatnikovog prava za raskid ugovora u tom slučaju;
15) vrijeme trajanja pretplatničkog ugovora, uslove za njegovo produženje, izmjene ili raskid;
16) odredbu kojom se operator štiti od potencijalnih mogućnosti da krajnji korisnik obavlja djelatnost elektronskih komunikacija odnosno da uslugu koja mu se pruža po osnovu pretplatničkog ugovora proširi na druge korisnike.
17) prava i obaveze koje se odnose na unos i brisanje ličnih podataka pretplatnika u imenik operatora.

(3) Ugovor zaključen na određeno vrijeme ne može biti duži od dvije godine, pri čemu operatori moraju nuditi i pretplatničke ugovore u maksimalnom trajanju od jedne godine.

(4) Pretplatnik ima pravo na raskid pretplatničkog ugovora u bilo kojem trenutku.

(5) Pretplatničkim ugovorom se utvrđuje da pretplatnik, koji raskine ugovor prije isteka perioda obaveznog trajanja ugovora, mora platiti mjesečnu naknadu za ostatak perioda obaveznog trajanja ugovora ili naknadu u visini popusta na proizvode i usluge koje je ostvario, ako je plaćanje te naknade povoljnije za pretplatnika, osim u slučaju kada operator nije u mogućnosti da ispuni ugovorne obaveze, kao i u slučaju iz stava 6 ovog člana.

(6) Operator je dužan da, najmanje 30 dana prije eventualnih izmjena uslova definisanih pretplatničkim ugovorom o tome obavezno pisanim putem, na jasan, vidljiv i nedvosmislen način, kao i putem SMS-a kada je to moguće, obavijesti svoje pretplatnike.

(7) U roku iz stava 6 ovog člana, pretplatnici mogu otkazati pretplatnički ugovor, bez sankcija i bez primjene ugovorenog otkaznog roka, ako su izmjene na štetu pretplatnika zbog čega isti nijesu saglasni sa tom izmjenom.

(8) Prije početka pružanja usluga, operator je dužan da za tipski pretplatnički ugovor za svaku od usluga elektronskih komunikacija koji su u ponudi operatora, pribavi saglasnost Agencije.

Priključenje terminalne opreme
Član 119

(1) Operator je dužan da ispuni svaki opravdani zahtjev korisnika za priključenje radio ili telekomunikacione terminalne opreme, ako ista zadovoljava zahtjeve u skladu sa propisima koji uređuju ovu oblast.
(2) Korisnik usluga ne može na javnu elektronsku komunikacionu mrežu priključiti radio ili telekomunikacionu terminalnu opremu koja ne ispunjava uslove propisane članom 97 ovog zakona.
(3) Agencija može da zahtijeva od operatora da pretplatnicima omoguće da naknadu za priključenje na javnu elektronsku komunikacionu mrežu plaćaju u ratama.
(4) Korisnicima sa invaliditetom, operator mora u okviru objektivnih tehničkih mogućnosti:
    1) obezbjediti jednaku dostupnost svojih usluga, kao i za ostale korisnike, uključujući i pristup brojevima hitnih službi;
    2) omogućiti dostupnost odgovarajuće terminalne opreme;
    3) redovno obavještavati o svim karakteristikama usluga koje su namijenjene toj grupi korisnika;
    4) obezbijediti prioritet kod ostvarivanja pristupa mreži, kao i otklanjanju kvarova.
(5) Ministarstvo, u saradnji sa Agencijom i organom nadležnim za poslove socijalnog staranja, propisuje uslove koje treba da ispune operatori kako bi obezbijedili da korisnici sa invaliditetom imaju isti pristup elektronskim komunikacionim uslugama i povoljnosti izbora operatora koji su dostupni ostalim korisnicima.

Kvalitet usluga
Član 120

(1) Za kvalitet javnih elektronskih komunikacionih usluga odgovorni su operatori koji ih pružaju.
(2) Agencija bliže propisuje parametre kvaliteta, način njihovog mjerenja i objavljivanja u skladu sa međunarodnim preporukama i standardima kvaliteta za pojedine usluge ili u slučaju odsustva istih, u skladu sa najboljom praksom i mjerama uobičajenog i tehnološki garantovanog kvaliteta standardne opreme.
(3) Agencija može da, u cilju spječavanja smanjenja kvaliteta usluga ili ometanja i usporavanja saobraćaja preko mreža, operatoru koji pruža javne elektronske komunikacione usluge, utvrdi uslove minimalanog kvaliteta usluga.
(4) Agencija će korisnicima omogućiti mjerenje brzine pristupa Internetu, koje se može koristiti prilikom podnošenja prigovora na ugovorenu brzinu pristupa Internetu u fiksnoj elektronskoj komunikacionoj mreži.
(5) Operatori su dužni da, u roku koji aktom iz stava 2 ovog člana odredi Agencija, dostave Agenciji podatke o kvalitetu usluga koje pružaju i iste objave na svojoj *web* stranici.

(6) Podatke iz stava 5 ovog člana Agencija objavljuje u obliku uporednih pregleda parametara kvaliteta za istu vrstu usluge kod različitih operatora.

Ograničenje i kontrola potrošnje
Član 121

(1) Operator je dužan da, na zahtjev korisnika, omogući besplatno ograničenje potrošnje za obračunski period.
(2) Operator je dužan da, na zahtjev korisnika, omogući besplatnu zabranu odlaznih poziva prema određenom broju ili grupi brojeva, odnosno zabranu slanja ili primanja kratkih tekstualnih poruka (u daljem tekstu: SMS) i multimedijalnih poruka (u daljem tekstu: MMS) na određene ili sa određenih vrsta brojeva.
(3) Ograničenja navedena u st. 1 i 2 ovog člana korisnik može koristiti istovremeno ili nezavisno jedno od drugog.
(4) Jednokratnu naknadu za aktiviranje ovih usluga operator može da traži od pretplatnika samo u slučaju kada to zahtijeva više od dva puta u toku jedne kalendarske godine.
(5) Naknadu iz stava 4 ovog člana određuje Agencija, vodeći računa o stvarnim troškovima operatora, kao i o tome da naknada nije destimulativna za pretplatnike.
(6) Operator je dužan, ako postoji tehnička mogućnost, omogućiti korisnicima zabranu pristupa brojevima i Internet adresama preko kojih se pristupa sadržaju koji nije namijenjen djeci.
(7) Operator je dužan redovno voditi evidenciju o brojevima i Internet adresama preko kojih se pristupa sadržaju koji nije namijenjen djeci i iste razmjenjivati sa drugim operatorima.
(8) Agencija može zahtijevati od operatora da obezbijede način da pretplatnici plaćaju za pristup javnoj elektronskoj komunikacionoj mreži i za korišćenje javno dostupnih telefonskih usluga na *prepaid* osnovi.
(9) Operator je dužan da pretplatnicima dostavlja besplatna obavještenja putem telefonskog poziva ili SMS-a ukoliko dođe do potrošnje koja je iznad prosjeka potrošnje tog pretplatnika za posljednja tri mjeseca, o čemu je dužan da vodi evidenciju.
(10) Operator je dužan da pretplatniku na njegov zahtjev dostavi stanje trenutne potrošnje, ne starije od šest sati, izuzev za komunikacije ostvarene u *roaming-u* u posljednja 24 sata.

Preusmjeravanje poziva
Član 122

(1) Operator je dužan da pretplatniku omogući jednostavno i besplatno uspostavljanje usluge preusmjeravanja poziva na bilo koji broj u sopstvenoj mreži ili mreži drugog operatora.
(2) U slučaju odbijanja da izvrši preusmjeravanje, operator je dužan da pretplatniku dostavi pisanu informaciju sa detaljnim obrazloženjem o razlozima odbijanja, u roku od osam dana od dana podnošenja zahtjeva.

(3) Pretplatniku mora biti omogućeno da na jednostavan način i besplatno spriječi automatsko preusmjeravanje poziva od strane trećih lica na svoju terminalnu opremu.

Obračun javnih elektronskih komunikacionih usluga
Član 123

(1) Operator je, u cilju tačnog obračuna pružene usluge, dužan tačno registrovati podatke o pruženoj usluzi.
(2) Provjera tačnosti registracije podataka vrši se u skladu sa zakonom kojim se utvrđuje sistem mjernih jedinica i postupci ocjenjivanja usaglašenosti mjerila sa propisanim zahtjevima.
(3) Za mjerenje kvantitativnog i kvalitativnog obima pruženih javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga, operator koristi jedinice iz Međunarodnog sistema jedinica i međunarodno prihvaćene mjerne jedinice koje nijesu obuhvaćene Međunarodnim sistemom jedinica, u skladu sa propisom kojim se uređuju mjerne jedinice u Crnoj Gori.
(4) Za obračun se koristi isključivo stvarno ostvareni obim usluga. Operator je za obračun dužine trajanja ostvarenog poziva dužan koristiti jedinični obračunski interval trajanja jedna sekunda (1s), a za obračun količine prenešenih binarnih podataka obračunsku jedinicu jedan kilobajt (1kB).
(5) Izuzetno, stav 4 ovog člana se ne primjenjuje na usluge čije se korišćenje ne plaća, pozive prema specijalnim brojevima, SMS i MMS usluge, kada se obračunavaju po ostvarenom pozivu odnosno poslatoj poruci, kao i usluge koje se koriste bez ograničenja.
(6) Pružena usluga se obračunava isključivo po jednom osnovu koji je definiše u stvarno ostvarenom obimu ili kvalitetu.
(7) Obračun pružene usluge operator vrši na osnovu izmjerenog obima pružene usluge, javno dostupnih cijena usluge i zaključenog ugovora za pružanje usluge.

Zadržavanje broja
Član 124

(1) Pretplatnik javnih telefonskih usluga, kada to zahtijeva, ima pravo da zadrži svoj broj u sljedećim slučajevima:
    1) pri promjeni operatora u skladu sa čl. 109 i 110 ovog zakona;
    2) pri geografskoj promjeni terminalne tačke mreže u okviru iste mrežne grupe, ukoliko postoji tehnička mogućnost priključenja na mrežu;
    3) pri izmjeni usluge.

Imenik i informacije
Član 125

(1) Operatori su dužni da urede, objave i redovno ažuriraju imenik svojih pretplatnika, osim pretplatnika koji su u pisanoj formi zabranili unošenje njihovih podataka u imenik tog operatora.
(2) Pretplatnici javno dostupnih telefonskih usluga imaju pravo da njihovi lični podaci budu unijeti u imenik operatora.

(3) Pretplatnicima se mora omogućiti besplatna informacija: o obimu i svrsi podataka koji se unose u imenik prije njegovog objavljivanja, o mogućnostima upotrebe njihovih ličnih podataka, o minimalnom i maksimalnom broju podataka koji se mogu naći u imeniku, kao i o pravu na besplatno unošenje podataka prema ličnom izboru do mjere koja je u skladu sa svrhom imenika, o pravu pretplatnika na besplatne izmjene, dopune ili brisanje njihovih ličnih podataka u imeniku.
(4) Pravna lica ne mogu tražiti zabranu unošenja onih podataka u imenik operatora koji služe za njihovu identifikaciju i komunikaciju, osim organa nadležnih za poslove odbrane i bezbjednosti.
(5) Imenik se izdaje u štampanoj i elektronskoj formi.
(6) Podaci iz imenika operatora moraju biti lako dostupni svim korisnicima preko javno dostupne službe informacija operatora, putem telefonskog poziva ili SMS-a.
(7) Operatori, putem poziva ili SMS-a, mogu omogućiti pristup pretplatnicima informacijama o brojevima korisnika i u drugim državama.

Detaljan račun
Član 126

(1) Operator je dužan da omogući korisnicima uvid u registrovane podatke o pruženim uslugama, odnosno izda im, bez naknade, detaljan račun, raščlanjen do nivoa koji omogućava jasno raspoznavanje svih stavki i provjeru obračunatog iznosa.
(2) Račun iz stava 1 ovog člana za javno dostupne telefonske usluge, na fiksnoj lokaciji, mora sadržati, odvojeno, sljedeće podatke: obračunski period; priključnu taksu; pretplatu; vrstu i iznos svih mogućih drugih jednokratnih plaćanja u obračunskom periodu koji se odnose na pružanje usluge za koju se izdaje račun; vrstu i iznos svih mogućih drugih mjesečnih jednokratnih ili višekratnih neperiodičnih plaćanja; broj poziva, trajanje tih poziva, jediničnu cijenu obračunske jedinice, iznos, i to odvojeno za pozive u lokalnom saobraćaju, pozive u međumjesnom saobraćaju, pozive u međunarodnom saobraćaju, pozive prema mobilnim javnim mrežama, pozive prema brojevima usluga sa dodatnom vrijednošću i pozive za prenos podataka; vrstu i iznos za ostale obavljene usluge i ukupni iznos računa.
(3) Za ostale javno dostupne elektronske komunikacione usluge shodno se primjenjuje odredba stava 2 ovog člana.
(4) Rasčlanjivanje računa ne može obuhvatati pozive na besplatne telefonske brojeve, uključujući i brojeve za pozive hitnim službama.
(5) Operator je dužan da pretplatniku, na njegov zahtjev, izda viši stepen raščlanjivanja računa (listing), bez naknade.
(6) Listing iz stava 5 ovog člana, naročito sadrži: datum i vrijeme uspostavljanja komunikacije, odredište komunikacije, trajanje komunikacije i količinu prenesenih podataka.
(7) Detaljnim računom iz stava 1 i listingom iz stava 5 ovog člana mora se zaštititi pravo na privatnost pretplatnika u skladu sa posebnim propisima o zaštiti ličnih podataka.

Prigovor i žalba
Član 127

(1) Korisnik ima pravo da operatoru podnese prigovor na pristup i kvalitet usluga, kao i na račun za pružene usluge.
(2) Prigovor po pitanju pristupa i kvaliteta usluga, korisnik podnosi operatoru odmah po utvrđivanju ovih okolnosti, a prigovor na račun korisnik podnosi osam dana od prijema istog, u pisanoj formi.
(3) Operator mora odlučiti u roku od osam dana od dana prijema prigovora i dostaviti korisniku obrazloženu odluku u pisanoj formi.
(4) Ako operator odbije prigovor korisnika ili ne odluči u roku od 15 dana od dana prijema prigovora, korisnik ima pravo da u roku od 15 dana podnese žalbu Agenciji, u pisanoj formi.
(5) Agencija, u roku ne dužem od 30 dana odlučuje po žalbi iz stava 4 ovog člana.

Ograničenja usluge pretplatniku
Član 128

(1) Operator može ograničiti pristup svojim uslugama, odnosno pretplatnika isključiti i raskinuti pretplatnički ugovor, ako isti nije izmirio dospjele obaveze ili je kršio druge uslove određene u pretplatničkom ugovoru.
(2) Prilikom povrede obaveza iz pretplatničkog ugovora operator mora na pouzdan način poslati upozorenje pretplatniku, u kojem mu se određuje razuman rok za otklanjanje nepravilnosti, odnosno za izmirenje potraživanja i ukazati na mjere koje će operator preduzeti ako pretplatnik i nakon isteka toga roka ne bude prestao sa povredama ili ne bude izmirio svoje obaveze.
(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, operator nije obavezan da prethodno obavijesti pretplatnika o sprovođenju mjera u skladu sa zakonom, ako povreda znači hitnu i ozbiljnu prijetnju za javni red i bezbjednost, zdravlje ljudi ili narušava sigurost i integritet mreže, s tim da je takva mjera naznačena u opštim uslovima pružanja usluga.
(4) Ako je korisnik podnio prigovor, odnosno žalbu, iz člana 127 ovog zakona, operator ne može preduzeti mjere iz stava 1 ovog člana do konačne odluke Agencije, ako je pretplatnik u roku isplatio nesporni dio računa ili iznos koji odgovara prosječnoj vrijednosti posljednja tri mjesečna računa.
(5) Do konačne odluke Agencije operator mora obezbjediti pružanje usluga korisniku, kao i pristup i korišćenje brojeva hitnih službi i besplatnom broju službe za korisnike.
(6) Ukoliko pretplatnik nije platio nesporni dio računa u određenom roku ili nastavi da krši odredbe pretplatničkog ugovora ili ne postupi po konačnoj odluci Agencije, operator trajno isključuje pretplatnika, odnosno prekida mu pružanje svih usluga. Ugovor o pretplatničkom odnosu se, od tog momenta, smatra jednostrano raskinutim.
(7) Od momenta prekida pružanja usluga iz stava 6 ovog člana operator nema pravo da od pretplatnika zahtijeva plaćanje pretplate ili bilo kakvih potraživanja, osim onih koja su proistekla iz perioda dok je na snazi bio pretplatnički ugovor.

Ograničenja od strane operatora
Član 129

(1) U slučajevima kada je to potrebno zbog otklanjanja smetnji, redovnog održavanja i razvoja mreže, operator može bez saglasnosti korisnika, privremeno ograničiti, odnosno prekinuti pristup svojim uslugama, uz uslov da jedan dan unaprijed objavi obavještenje u sredstvima javnog informisanja, isto dostavi Agenciji, kao i hitnim službama, ukoliko to utiče na njihov nesmetan rad.
(2) U slučajevima iz stava 1 ovog člana kada se radi o ograničenju dužem od tri sata, operator je dužan da neposredno obavijesti korisnike, na prikladan način.
(3) U slučaju ograničenja usluge iz stava 1 ovog člana, operator je dužan da umanji mjesečnu pretplatu korisniku srazmjerno trajanju ograničenja usluge.

Pravo na obeštećenje
Član 130

(1) Operator mora da definiše pravila refundiranja sredstava pretplatnicima u slučaju da njihove usluge odstupaju u pogledu kvaliteta i raspoloživosti od parametara definisanih pretplatničkim ugovorom.
(2) Pretplatnik ima pravo da od operatora traži isplatu svakog direktnog ili indirektnog gubitka nastalog kao posljedica lošeg kvaliteta pružanja usluga ili ograničenja pristupa mreži ili usluzi.
(3) Operator nije dužan da plati odštetu pretplatniku, ako je do lošeg kvaliteta pružanja usluga ili ograničenja pristupa mreži ili usluzi došlo zbog okolnosti na koje operator nije mogao uticati.

POGLAVLJE XI
ZAŠTITA ELEKTRONSKIH KOMUNIKACIJA

Sigurnost i integritet elektronskih komunikacionih mreža i usluga
Član 131

(1) Operator je dužan da preduzima odgovarajuće tehničke i organizacione mjere kako bi se zaštitila sigurnost njegovih usluga, a zajedno sa drugim operatorima preduzima potrebne mjere radi zaštite sigurnosti elektronske komunikacione mreže i usluga.
(2) Mjere iz stava 1 ovog člana moraju obezbijediti stepen sigurnosti koji odgovara stepenu opasnosti za sigurnost mreže, vodeći pritom računa o raspoloživim tehničkim i tehnološkim rješenjima i troškovima tih mjera.
(3) Mjere iz stava 1 ovog člana posebno se sprovode kako bi se spriječio i umanjio uticaj sigurnosnih incidenata na korisnike usluga i povezane elektronske komunikacione mreže, a posebno u cilju obezbjeđivanja sigurnosti usluga i zaštite korisnika od zlonamjernih aktivnosti, elektronskih sabotaža, prevara trećih lica i zloupotreba bilo koje vrste.
(4) U slučaju opasnosti izvan obima mjera iz stava 1 ovog člana, operator mora obavijestiti korisnike svojih usluga o toj opasnosti, kao i o raspoloživim mjerama za uklanjanje opasnosti i/ili njenih posljedica, uključujući i naznaku mogućih troškova takvih mjera.
(5) Mjere iz stava 1 ovoga člana moraju posebno:

1) obezbijediti da ličnim podacima mogu pristupati samo ovlašćena lica u zakonom dozvoljene svrhe;
2) štititi prenošene ili sačuvane lične podatke od slučajnog ili nezakonitog uništenja, slučajnog gubitka ili izmjene, kao i neovlašćenog ili nezakonitog čuvanja, obrade, pristupa ili razotkrivanja;
3) obezbijediti primjenu sigurnosne politike u odnosu na obradu ličnih podataka.

(6) Operator je dužan da odredi odgovorno lice za sprovođenje mjera iz st. 1 i 5 ovog člana.

(7) Agencija i organ nadležan za zaštitu ličnih podataka imaju pravo da nadgledaju mjere koje u sprovođenju odredbi ovoga člana preduzimaju operatori, kao i da daju smjernice o najboljoj praksi u vezi sa stepenom sigurnosti koji te mjere moraju ostvariti.

(8) Operator je dužan da preduzme sve odgovarajuće mjere kako bi obezbijedio integritet svoje mreže, u svrhu neprekidnog pružanja usluga.

(9) Operator je dužan da, bez odlaganja, obavijesti Agenciju pisanim putem o povredi sigurnosti ili gubitku integriteta od značajnog uticaja na rad njegovih mreža ili pružanje njegovih usluga. Agencija može obavijestiti javnost ili zahtijevati od operatora da obavijesti javnost o takvoj povredi sigurnosti ili gubitku integriteta, ako utvrdi da je takvo obavještenje u javnom interesu.

(10) Agencija propisuje način i rokove u kojima operator mora da sprovede odredbe st. 8 i 9 ovog člana.

(11) Agencija, u cilju sprovođenja odredbi st. 8 i 9 ovog člana, može operatorima narediti:
1) dostavljanje podataka potrebnih za procjenu sigurnosti i integriteta njihovih mreža i usluga, uključujući i dokumenta o sigurnosnoj politici,
2) sprovođenje nadzora sigurnosti mreža i usluga, koji mora da obavi nezavisni organ ili nadležni državni organ, kao i da učini ishod tog nadzora dostupnim Agenciji. Troškove takvog nadzora sigurnosti snose operatori.

Povreda ličnih podataka u elektronskim komunikacijama
Član 132

(1) U slučaju povrede ličnih podataka operator mora bez odlaganja obavijestiti Agenciju i organ nadležan za zaštitu ličnih podataka o nastaloj povredi. Obavještenje mora sadržati opis posljedica nastale povrede kao i predložene ili preduzete mjere u svrhu otklanjanja uzroka povrede. Ako nastala povreda ličnih podataka može štetno uticati na lične podatke ili privatnost korisnika, operator o nastaloj povredi bez odlaganja mora obavijestiti tog korisnika.

(2) Operator ne mora obavijestiti korisnika o nastaloj povredi iz stava 1 ovoga člana, ako na osnovu njegovog obavještenja Agencija da mišljenje da je operator na lične podatke, na koje se odnosi ta povreda, na zadovoljavajući način primijenio odgovarajuće tehnološke mjere zaštite, koje moraju učiniti lične podatke nerazumljivim bilo kojem licu koje im neovlašćeno pristupa. O potrebi obavještavanja korisnika Agencija dostavlja mišljenje operatoru i organu nadležnom za zaštitu ličnih podataka.

(3) Organ nadležan za zaštitu ličnih podataka može, nezavisno od mišljenja Agencije iz stava 2 ovog člana, zahtijevati od operatora, koji još nije sproveo tu obavezu, da obavijesti korisnika o povredi ličnih podataka, ako procijeni da bi nastala povreda mogla štetno uticati na korisnika.
(4) Obavještenje korisniku iz stava 3 ovog člana mora naročito sadržati prirodu povrede ličnih podataka i način dobijanja dodatnih obavještenja, kao i preporučene mjere u svrhu umanjenja mogućih štetnih uticaja nastale povrede ličnih podataka.
(5) Agencija, u saradnji sa organom nadležnim za zaštitu ličnih podataka, a u skladu sa tehničkim mjerama koje je donijela Evropska komisija i članom 131 stav 9 ovog zakona može bliže propisati u kojim slučajevima je operator dužan da obavijesti o povredi ličnih podataka, kao i oblik, sadržaj i rokove davanja obavještenja iz st. 1 i 3 ovog člana.
(6) Agencija, u saradnji sa organom nadležnim za zaštitu ličnih podataka vrši nadzor nad sprovođenjem obaveza operatora u vezi sa davanjem obavještenja u skladu sa odredbama ovog člana, kao i preduzima odgovarajuće mjere u slučaju neispunjavanja tih obaveza.
(7) Operator je dužan da vodi evidenciju povreda ličnih podataka, koja sadrži podatke o uzroku povrede ličnih podataka, posljedicama nastale povrede i preduzetim mjerama zaštite, u cilju usklađivanja svojih aktivnosti sa odredbama ovog člana. Sadržaj evidencije povrede ličnih podataka mora biti ograničen samo na svrhu njenog vođenja.

Povjerljivost komunikacija
Član 133

(1) Povjerljivost komunikacija, u smislu ovog zakona, odnosi se na:
   1) sadržinu komunikacije;
   2) podatke o korisniku;
   3) podatke o saobraćaju i lokacijama koje se odnose na komunikacije;
   4) neuspješno uspostavljanje komunikacije.
(2) Zabranjeno je slušanje, prisluškivanje ili čuvanje sadržaja i podataka o komunikaciji, odnosno njen prekid ili nadzor od strane drugih lica, bez pristanka korisnika te komunikacije.
(3) Dozvoljeno je tehničko skladištenje ili pristup sadržaju ili podacima o komunikaciji, bez pristanka korisnika te komunikacije, ukoliko je jedina svrha da se izvrši prenos podataka preko javne elektronske komunikacione mreže ili u slučaju potrebe da na zahtjev korisnika operator pruži tu uslugu.
(4) Izuzetno od stava 2 ovog člana, dozvoljene su radnje iz tog stava, ako su iste neophodne, odgovarajuće i proporcionalne mjerama zaštite nacionalne bezbjednosti, odbrane, javne bezbjednosti, kao i u svrhu sprječavanja, istrage, otkrivanja i krivičnog gonjenja počinilaca krivičnih djela i neovlašćene upotrebe sistema za elektronske komunikacije.
(5) Korišćenje javnih elektronskih komunikacionih mreža za čuvanje i pristup podacima i informacijama uskladištenim na terminalnoj opremi korisnika dozvoljeno je pod uslovom da je korisnik na to dao saglasnost, nakon što mu je pružena informacija o namjeni obrade i čuvanja podataka i ako mu je ponuđeno da tu mogućnost odbije.

(6) Operatori, njihovi zastupnici, predstavnici i druga lica zaposlena kod opeatora, su dužni da štite povjerljivost komunikacija i nakon prestanka aktivnosti, odnosno prestanka radnog odnosa, tokom koje su bili dužni da štite povjerljivost, a najduže pet godina.
(7) Korisnici mogu da snimaju komunikacije, ali su pri tome dužni da obavijeste pošiljaoca ili primaoca komunikacija ili da adaptiraju funkcionisanje sredstva za snimanje, na način kojim će pošiljalac ili primalac komunikacije biti obavješten o funkcionisanju sredstva za snimanje.
(8) Zabrana iz stava 2 ovog člana ne odnosi se na snimanje komunikacija i sa njima povezanih podataka o saobraćaju koji služe u svrhu dokazivanja o komercijalnim transakcijama ili drugim poslovnim komunikacijama, na izričiti zahtjev korisnika ili u okviru rada hitnih službi koje primaju pozive u nevolji radi njihove registracije i identifikacije.

Podaci o pretplatniku
Član 134

(1) Operator je dužan da registruje pretplatnike usluga fiksne telefonije i korisnike svih usluga mobilne telefonije (*post-paid i pri-paid*), kao i Interneta.
(2) Registracija iz stava 1 ovog člana obuhvata evidentiranje sljedećih podataka o pretplatnicima: ime i prezime, odnosno naziv privrednog društva koje je korisnik i njegov organizacioni oblik; broj lične karte ili pasoša za fizička lica i poreski i registarski broj za pravna lica; adresu pretplatnika i dodijeljeni pretplatnički broj, odnosno ID pretplatnika.
(3) Operator može evidentirati i sljedeće podatke o svojim pretplatnicima: akademski, naučni ili stručni naziv pretplatnika, po njegovoj želji; djelatnost pretplatnika, po njegovoj želji; dodatne podatke, uz nadoknadu, ako se time ne šteti interes trećih lica.
(4) Podatke o pretplatniku operator može da koristi samo u svrhu registracije, osim kada po izričitoj saglasnosti pretplatnika može koristiti date podatke i u druge svrhe: pripreme, zaključivanja, izvršavanja, izmjene ili raskida pretplatničkog ugovora, obračunavanja usluga, imenika pretplatnika odnosno za potrebe nadležnih državnih organa, u skladu sa zakonom.
(5) Operator je dužan evidentirane podatke o pretplatnicima odnosno čuvati u toku trajanja pretplatničkog odnosa i najmanje još godinu dana od dana prestanka mogućnosti pružanja usluge.
(6) Način registracije pretplatnika usluga javnih elektronskih komunikacionih mreža i ostala pitanja u vezi sa obavezom operatora propisuje Ministarstvo.

Podaci o saobraćaju
Član 135

(1) Podaci o saobraćaju, vezani za pretplatnike ili korisnike, obrađeni i uskladišteni kod operatora, moraju biti izbrisani ili ostati anonimni, kada više nijesu potrebni u svrhu prenosa komunikacije, ne dovodeći u pitanje st. 2 i 3 ovog člana i kada ne postoji obaveza zadržavanja podataka u smislu člana 139 ovog zakona.

(2) Podaci o saobraćaju, koji služe za obračun troškova javnih elektronskih komunikacionih usluga preplatnika ili korisnika tih usluga, kao i troškova interkonekcije, mogu se obrađivati samo do kraja perioda kada nastaje zastarijevanje potraživanja, uz informisanje korisnika o svrsi i rokovima obrade podataka.
(3) Operator može, u svrhu marketinških usluga i usluga sa dodatnom vrijednošću, obrađivati podatke do granica i u trajanju koje takva usluga zahtijeva, ali pod uslovom da imaju prethodnu saglasnost pretplatnika ili korisnika na koga se ti podaci odnose i da pretplatnik ili korisnik ima pravo da u svako doba tu saglasnost povuče.
(4) Obrada podataka o saobraćaju, u skladu sa st. 2 i 3 ovog člana mora se ograničiti na lica koja su zaposlena i/ili imaju ovlašćenje od strane operatora koji se bavi naplaćivanjem usluga ili upravljanjem saobraćajem, pitanjima potrošača, otkrivanjem prevara, marketingom javnih elektronskih komunikacionih usluga ili pružanjem usluga s dodatnom vrijednošću i mora biti ograničena samo na ono što je neophodno u svrhe takvih aktivnosti.
(5) St. 1, 2, 3 i 4 ovog člana se primjenjuju ne dovodeći u pitanje pravo nadležnih organa da budu obaviješteni o podacima o saobraćaju, u skladu sa posebnim zakonima, u cilju rješavanja sporova, posebno sporova u vezi interkonekcije ili naplaćivanja usluga.
(6) Operator mora obavijestiti pretplatnika ili korisnika o vrstama podataka o saobraćaju koji se obrađuju, kao i o trajanju takve obrade za svrhe navedene u stavu 2 ovog člana i prije dobijanja saglasnosti, za svrhe navedene u stavu 3 ovog člana.

Ograničenja identifikacije
Član 136

(1) Operator koji nudi identifikaciju poziva, dužan je da:
   1) korisniku koji poziva ponudi mogućnost da na jednostavan način i bez naknade spriječi prikazivanje pozivajućeg broja, za svaki pojedinačni poziv;
   2) korisniku koji je pozvan ponudi mogućnost da na jednostavan način i bez naknade spriječi prikazivanje dolaznih poziva, uz razumno korišćenje ove funkcije.
(2) Operator koji nudi identifikaciju poziva, prije uspostavljanja poziva, dužan je da omogući pozvanom korisniku da na jednostavan način odbije dolazni poziv, u slučaju kad je prepoznavanje pozivajućeg broja spriječeno od strane korisnika koji poziva.
(3) Operator koji nudi identifikaciju linije koja je konektovana, obavezan je da ponudi korisniku koji je pozvan mogućnost da na jednostavan način i bez naknade spriječi identifikaciju te linije, prikazivanjem pozivajućeg broja.
(4) Izuzetno od st. 1, 2 i 3 ovog člana, operator može suspendovati mjeru sprječavanja identifikacije:
   1) privremeno, po zahtjevu nekog od svojih korisnika koji traži da se uđe u trag uznemiravajućim i zlonamjernim pozivima, pri čemu će operator podatke o identifikaciji korisnika koji poziva obraditi, uskladištiti i učiniti dostupnim, u skladu sa posebnim zakonom;

2) na zahtjev državnih organa, uključujući hitne službe, policiju i vojsku, u svrhu odazivanja na te pozive, bez obzira na odsustvo korisnikove saglasnosti;
3) na zahtjev nadležnog organa, u cilju obrade i zadržavanja podataka o identifikaciji, a u skladu sa čl. 140 i 141 ovog zakona.

Podaci o lokaciji
Član 137

(1) Podatke o lokaciji, koji nijesu podaci o saobraćaju, operator može obrađivati kada se ovi podaci učine anonimnim (neimenovanim) ili uz saglasnost korisnika, na način i u vremenu koje je neophodno za pružanje usluga sa dodatnom vrijednošću. Prije dobijanja saglasnosti korisnika, operator ih mora upoznati o tipu podataka o lokaciji koji će biti obrađeni, a koji nijesu podaci o saobraćaju, trajanju obrade i o mogućnosti prenosa trećim licima. Operator mora dati korisnicima mogućnost da u svakom trenutku odustanu od saglasnosti za obradu podataka.
(2) U uslovima kada je korisnik dao saglasnost za obradu podataka o lokaciji, koji nijesu i podaci o saobraćaju, on mora imati mogućnost da na jednostavan način i bez naknade privremeno odbije obradu tih podataka prilikom svake konekcije na komunikacionu mrežu ili svakog prenosa sadržaja.
(3) Obrada podataka o lokaciji, koji nijesu podaci o saobraćaju, dozvoljena je samo licima ovlašćenim od operatora ili trećeg lica koje pruža usluge sa dodatnom vrijednošću i mora biti ograničena na najmanju mjeru neophodnu za pružanje usluga sa dodatnom vrijednošću.
(4) Izuzetno od st. 1, 2 i 3 ovog člana, operator je dužan zadržati podatke o lokaciji iz člana 140 ovog zakona za potrebe nadležnih državnih organa.

Neželjene komunikacije
Član 138

(1) Upotreba automatskih govornih uređaja, bez ljudskog posredovanja (pozivni automati), faks aparata ili elektronske pošte (e-mail, uključujući SMS ili MMS) za pozive prema korisniku, u svrhu direktnog marketinga, dozvoljena je samo uz prethodno pribavljenu saglasnost korisnika.
(2) Pravno ili fizičko lice koje dobije od svojih kupaca kontakt podatke za elektronsku poštu u cilju marketinga sopstvenih ili sličnih proizvoda i usluga, iste može koristiti uz uslov da se kupcu omogući da bilo kada, na jednostavan način i bez naknade, da primjedbe ili odbije takvo korišćenje njegovih elektronskih kontakt podataka, u vrijeme njihovog prikupljanja ili prilikom dobijanja svake poruke, u slučaju da korisnik nije na početku odbio takvu upotrebu podataka.
(3) Nije dozvoljeno slanje elektronske pošte u svrhe direktnog marketinga ili podsticanja primaoca da posjećuje *web* stranice gdje se pogrešno interpretira ili krije identitet pošiljaoca, ili bez tačne adrese na koju primalac može poslati zahtjev da se sa ovom komunikacijom prestane.
(4) Operatori su dužni korisnicima iz stava 3 ovog člana omogućiti selekciju dolazne elektronske pošte koja sadrži neželjene elektronske poruke ili štetan sadržaj, na brz i jednostavan način.

(5) Operatori će na prikladan i javno dostupan način objaviti adresu elektronske pošte za prijavu zloupotreba i odgovoriti na svaki prigovor u vezi sa zloupotrebom elektronske pošte u roku od najviše petnaest dana od dana prijema tog prigovora putem elektronske pošte.
(6) Operatori su dužni pretplatničkim ugovorom obavezati svoje pretplatnike na zabranu slanja neželjenih elektronskih poruka u skladu sa odredbama ovog člana, kao i na preduzimanje odgovarajućih mjera radi sprječavanja zloupotreba korisničkog naloga elektronske pošte.
(7) Kada operator primi dokaz da je pretplatnik poslao neželjenu elektronsku poruku ili da je korisnički nalog elektronske pošte bio zloupotrijebljen, dužan je da utvrdi činjenično stanje i preduzme odgovarajuće mjere. Zavisno od stepena pričinjene zloupotrebe, operator može izdati upozorenje pretplatniku ili privremeno onemogućiti upotrebu korisničkog naloga elektronske pošte, o čemu mora, bez odlaganja, u pisanom obliku obavijestiti pretplatnika.
(8) Ako pretplatnik krši obaveze iz stava 6 ovoga člana, utvrđene pretplatničkim ugovorom, operator ima pravo da trajno izbriše pretplatnikov korisnički nalog elektronske pošte i raskine pretplatnički ugovor, u skladu sa opštim uslovima.
(9) Odredbe st. 6, 7 i 8 ovoga člana ne primjenjuju se na pretplatnika za kojeg je utvrđeno da je zloupotrebu pripadajućeg korisničkog naloga elektronske pošte prouzrokovalo treće lice, osim u slučaju kada pretplatnik nije postupio u skladu sa upozorenjima operatora za preduzimanje mjera zaštite.
(10) Način i uslovi sprječavanja i suzbijanja zloupotreba i prevara u pružanju usluga elektronske pošte, kao i ispunjavanje obaveza operatora i pretplatnika utvrđenih ovim članom bliže se propisuju aktom Agencije. U postupku donošenja ovog akta Agencija sarađuje sa organom nadležnim za zaštitu ličnih podataka i operatorima usluga elektronske pošte.

Presrijetanje komunikacija
Član 139

(1) Operator je dužan da u svojoj mreži, o svom trošku, obezbijedi neophodne tehničke i organizacione uslove (uređaje i programsku podršku) koji omogućavaju zakonito presrijetanje komunikacija, u skladu sa članom 133 stav 4 ovog zakona, kao i da dokaze o tome dostavi Agenciji.
(2) Operator je dužan da omogući uslove za zakonito presrijetanje komunikacija po nalogu nadležnog državnog organa, u skladu sa posebnim zakonom.
(3) Operator je dužan, u saradnji sa nadležnim državnim organom po čijem zahtjevu se vrši na zakonu zasnovano presrijetanje komunikacija, da obezbijedi trajnu evidenciju o ovoj mjeri i da sakupljene podatke iz stava 2 ovog člana čuva kao službenu tajnu.
(4) Ministarstvo, u saradnji sa nadležnim državnim organima, propisuje neophodne tehničke i organizacione uslove iz stava 1 ovog člana.
(5) Operator koji vrši tehničku i programsku nadogradnju u svojoj mreži ili implementaciju novih servisa koji imaju uticaja na zakonito presrijetanje komunikacija dužan je da o tome obavijesti organe nadležne za zakonito presrijetanje, najmanje tri mjeseca prije stavljanja u funkciju novih servisa.

Obaveza zadržavanja podataka
Član 140

(1) Operator ima obavezu zadržavanja određenih podataka o saobraćaju i lokaciji, kao i relevantnih podataka potrebnih za identifikaciju i registraciju pretplatnika, kako pravnih tako i fizičkih lica, u mjeri u kojoj su ti podaci generisani ili obrađeni od njihove strane, za potrebe odbrane i nacionalne bezbjednosti, a u skladu sa posebnim zakonima kojima se uređuju pitanja odbrane i nacionalne bezbjednosti.

(2) Obaveza zadržavanja podataka iz stava 1 ovog člana, odnosi se i na podatke koji se tiču neuspjelih poziva, ako su ovi podaci generisani i obrađeni, kod telefonskih usluga ili zabilježeni kod Internet usluga od strane operatora.

(3) Obaveza iz stava 1 ovog člana ne odnosi se i ne primjenjuje se na podatke koji otkrivaju sadržaj elektronske komunikacije.

(4) Postupak i uslove koje treba ispuniti da bi se dobio pristup zadržanim podacima i izvršilo njihovo preuzimanje propisuje Ministarstvo u saradnji sa nadležnim organima iz člana 139 stav 4 ovog zakona, a koji sadrže: obavezu operatora da o svom trošku obezbijedi odgovarajuće tehničke i organizacione uslove koji omogućavaju preuzimanje zadržanih podataka; periode zadržavanja podataka, koji ne mogu biti kraći od šest mjeseci niti duži od dvije godine od dana obavljene komunikacije; dozvoljeno kašnjenje od momenta prijema zahtjeva do prenosa zadržanih podataka nadležnom organu; vođenje statistike na godišnjem nivou, bez ličnih podataka, o dostavljenim podacima nadležnom organu, o slučajevima kašnjenja u dostavljanju, kao i o zahtjevima koji nijesu mogli biti ispunjeni.

Kategorije podataka koje treba zadržati
Član 141

(1) Operator je dužan da izvrši zadržavanje kategorija podataka, koje se odnose na:
   1) podatke potrebne za praćenje i utvrđivanje izvora komunikacije;
   2) podatke potrebne za utvrđivanje lokacije komunikacije;
   3) podatke potrebne za utvrđivanje datuma, vremena i trajanja komunikacije;
   4) podatke potrebne za utvrđivanje vrste komunikacije;
   5) podatke potrebne za utvrđivanje komunikacione opreme korisnika ili opreme koja je korišćena u svrhu komunikacije;
   6) podatke potrebne za utvrđivanje lokacije kod mobilne komunikacione opreme.

(2) Bliže odredbe o pojedinim kategorijama zadržanih podataka iz stava 1 ovog člana uređuju se posebnim propisom Vlade.

Sigurnost zadržanih podataka
Član 142

(1) Operator je dužan da:
   1) obezbijedi da zadržani podaci budu istog kvaliteta i istog stepena sigurnosti i zaštite kao relevantni podaci na mreži;
   2) obezbijedi odgovarajućim tehničkim i organizacionim mjerama da zadržani podaci budu zaštićeni od nezakonitog ili slučajnog uništavanja, slučajnog gubitka ili izmjene, neovlašćenog ili nezakonitog čuvanja, obrade, pristupa ili otkrivanja;

3) obezbijedi odgovarajućim tehničkim i organizacionim mjerama da zadržanim podacima mogu pristupiti isključivo lica ovlašćena od strane operatora;
4) zadržane podatke, osim onih kojima je pristupljeno i koji su sačuvani, uništi na kraju propisanog perioda zadržavanja.

(2) Nadzor nad sprovođenjem mjera iz stava 1 ovog člana vrši organ nadležan za zaštitu ličnih podataka.

POGLAVLJE XII
NADZOR

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona
Član 143

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona, drugih propisa i akata donijetih na osnovu ovog zakona, kao i međunarodnih sporazuma i konvencija čiji je potpisnik Crna Gora, vrše Ministarstvo i Agencija, u skladu sa svojim nadležnostima, utvrđenim ovim zakonom.

Inspekcijski i stručni nadzor
Član 144

(1) Inspekcijski nadzor u oblasti elektronskih komunikacija vrši organ uprave nadležan za inspekcijske poslove, preko inspektora za elektronske komunikacije (u daljem tekstu: inspektor).
(2) Stručni nadzor u oblasti elektronskih komunikacija vrši Agencija, preko nadzornika za elektronske komunikacije (u daljem tekstu: nadzornik).
(3) Inspektor odnosno nadzornik prilikom inspekcijskog odnosno stručnog pregleda, svojstvo organa nadzora dokazuje službenom legitimacijom.
(4) Organi koji vrše inspekcijski i stručni nadzor, dužni su u poslovima nadzora ostvarivati potrebnu koordinaciju, komunikaciju i saradnju.

Inspekcijski nadzor
Član 145

(1) Poslove inspekcijskog nadzora iz člana 144 ovog zakona vrši inspektor, u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonima, kojima se uređuju inspekcijski nadzor i zaštita potrošača.
(2) Oblik i sadržaj službene legitimacije za obavljanje poslova inspekcijskog nadzora propisuje organ nadležan za državnu upravu.

Nadležnost i ovlašćenja inspektora
Član 146

(1) Pored ovlašćenja utvrđenih posebnim zakonom kojim se uređuje oblast inspekcijskog nadzora, inspektor je ovlašćen da:
1) privremeno zabrani pružanje javnih elektronskih komunikacionih usluga, ako se iste obavljaju bez propisane registracije i odobrenja Agencije i odredi mjere za sprječavanje daljeg protivzakonitog obavljanja djelatnosti;

2) zabrani rad radio stanice koja koristi radio-frekvencije bez propisanog odobrenja i po potrebi odredi mjere da se onemogući njen rad - pečaćenjem ili privremenim oduzimanjem opreme ili dijela opreme, uz izdavanje potvrde u pisanoj formi;
3) zabrani radove na izgradnji elektronske komunikacione mreže,elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, koji se ne izvode u skladu sa ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona;
4) zabrani radove čijim izvođenjem je došlo ili može doći do oštećenja ili smetnji u radu elektronske komunikacione mreže,elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme;
5) ograniči ili zabrani rad električnog uređaja koji suprotno propisima uzrokuje elektro-magnetne smetnje i ometa rad elektronskih komunikacionih mreža ili opreme;
6) u saradnji sa tržišnom inspekcijom i nadležnim organom unutrašnjih poslova, zabrani i onemogući prodaju ili korišćenje elektronske komunikacione ili terminalne opreme i drugih uređaja i opreme koja u svom radu koristi radio frekvencije, i koja se proizvodi ili uvozi na domaće tržište, ako ista ne zadovoljava tehničke, eksploatacione i druge zakonom propisane uslove za korišćenje;
7) kontroliše usklađenost rada sistema elektronskih komunikacija u vanrednim situacijama, shodno propisu Vlade.

Stručni nadzor
Član 147

(1) Nadzornik obavlja poslove stručnog nadzora na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona.
(2) Oblik i sadržaj službene legitimacije za obavljanje poslova stručnog nadzora propisuje Agencija.

Nadležnost i ovlašćenja nadzornika
Član 148

(1) U postupku stručnog nadzora, nadzornik:
1) kontroliše obavljanje djelatnosti elektronskih komunikacija u skladu sa ovim zakonom i propisima donijetih na osnovu ovog zakona.
2) kontroliše ispunjenost uslova za korišćenje radio-frekvencija, brojeva i adresa na osnovu izdatih odobrenja;
3) kontroliše usklađenost radnih parametara elemenata elektronske komunikacione mreže sa propisanim normama i standardima;
4) utvrđuje porijeklo, lokaciju i identifikaciju nelegalnih radio emisija i izvora štetnih interferencija;
5) ispituje usklađenost parametara radio emisija sa propisanim normama, u cilju utvrđivanja njihovog uticaja na životnu sredinu;
6) utvrđuje ispunjenost propisanih normi kvaliteta usluga pri pružanju Univerzalnog servisa, kao i deklarisanih parametara kvaliteta kod drugih vrsta usluga;
7) utvrđuje sigurnost mreža i usluga elektronskih komunikacija, kao i poštovanje odredbi zakona koje se tiču povjerljivosti komunikacija;

8) kontroliše pravilnost primjene odobrenih, odnosno javno objavljenih cijena elektronskih komunikacionih usluga;
9) kontroliše primijenjene mjere zaštite elektronskih komunikacionih mreža,elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme;
10) kontroliše tehničku i drugu dokumentaciju (evidencije o stanju sistema, dozvole, odobrenja, ateste i sl.).

(2) Nadzornik svoja ovlašćenja i nadležnosti sprovodi i na osnovu podataka prikupljenih u postupku kontrole i monitoringa radio-frekvencijskog spektra ili na osnovu podataka prikupljenih u skladu sa stavom 4 ovog člana.

(3) Nadzornik za elektronske komunikacije je dužan da:
1) preduzima odgovarajuće mjere i nalaže operatoru da u razumnom roku otkloni nedostatke, ako se pri korišćenju elektronskih komunikacionih mreža ili pružanju elektronskih komunikacionih usluga ne primjenjuje ovaj zakon, propisi donijeti na osnovu ovog zakona, odnosno akti Agencije i propisi i standardi, koji se primjenjuju u Crnoj Gori;
2) naredi korisniku radio- frekvencija da otkloni nedostatke u radu radio stanice koja ne radi u skladu sa zakonom ili istoj privremeno zabrani rad, ukoliko ometa rad druge elektronske komunikacione opreme;
3) u slučajevima težih povreda zakona, kada se kod nekog subjekta ustanovi obavljanje djelatnosti bez registracije ili odobrenja Agencije, u najkraćem mogućem roku informiše inspektora za elektronske komunikacije.

(4) Agencija može, osim nadzornika, ovlastiti i druga lica da na licu mjesta, kod subjekta nadzora, izvrše kontrolu i uzimanje podataka neophodnih za izvršavanje poslova iz nadležnosti Agencije.

(5) Nadzornik i lica iz stava 3 ovog člana dužna su da čuvaju tajnost svih informacija o radu operatora koje saznaju pri svom radu, u skladu sa ovim zakonom, kao i zakonom koji uređuje pitanja povjerljivosti i zaštite podataka.

(6) Na postupak stručnog nadzora shodno se primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje oblast inspekcijskog nadzora.

Pravna sredstva
Član 149

(1) Protiv rješenja izdatih u postupku inspekcijskog nadzora, dopuštena je žalba Ministarstvu, u roku od osam dana od dana uručenja rješenja subjektu nadzora. Žalba na rješenje ne odlaže izvršenje rješenja.

(2) Protiv rješenja izdatih u postupku stručnog nadzora, dopuštena je žalba Savjetu Agencije, u roku od osam dana od dana uručenja rješenja subjektu nadzora. Žalba na rješenje ne odlaže izvršenje rješenja.

(3) Protiv rješenja iz st. 1 i 2 ovog člana može se pokrenuti upravni spor pred nadležnim sudom, u roku od 30 dana od dana prijema rješenja.

Član 150
Međusobna saradnja

(1) Inspektor i nadzornik u vršenju poslova inspekcijskog i stručnog nadzora međusobno sarađuju.

(2) Inspektor u vršenju poslova inspekcijskog nadzora sarađuje i sa pravosudnim, prekršajnim i drugim nadležnim organima.
(3) U vršenju inspekcijskog nadzora, inspektor je dužan da o uočenim nepravilnostima obavijesti Agenciju, radi preuzimanja mjera iz njene nadležnosti.
(4) U vršenju stručnog nadzora, nadzornik je dužan da o uočenim nepravilnostima obavijesti inspektora, radi preuzimanja mjera iz njegove nadležnosti.

POGLAVLJE XIII
KAZNENE ODREDBE

Član 151

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 1% do 10% ukupnog godišnjeg prihoda, za obračunsku godinu koja je prethodila godini u kojoj je napravljen prekršaj kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:
1) ne prilagodi korišćenje elektronske komunikacione mreže i opreme ili je ne stavi na raspolaganje ili upotrebu nadležnim organima, za vrijeme vanrednih situacija (čl. 47 i 48);
2) ne postupi po rješenju kojim je određen operator sa značajnom snagom na tržištu (član 53);
3) ne pridržava se odluke Agencije o obavezi razdvajanja aktivnosti u vezi sa pružanjem određenih veleprodajnih usluga pristupa u posebnoj poslovnoj jedinici (član 61 stav 1);
4) njegova posebna poslovna jedinica ne pruža proizvode i usluge pristupa svim operatorima putem istih sistema i postupaka i uz jednake rokove i uslove (član 61 stav 2);
5) u svojstvu vertikalno integrisanog operatora sa značajnom tržišnom snagom na jednom ili više relevantnih tržišta, ne obavijesti Agenciju unaprijed i blagovremeno o namjeri i konačnom ishodu postupka dobrovoljnog razdvajanja (član 62 st. 1 i 2);
6) svojim korisnicima ne omogući besplatno biranje brojeva hitnih službi (član 112 stav 1);
7) tačno ne registruje podatke o pruženoj usluzi, ne koristi propisane mjerne jedinice, pruženu uslugu ne obračunava isključivo po jednom osnovu, obračun pružene usluge ne vrši na osnovu izmjerenog obima pružene usluge, javno dostupnih cijena usluge i zaključenog ugovora za pružanje usluge (član 123);
8) ne štiti povjerljivost komunikacija (član 133).

(2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 1% do 10% ukupnog godišnjeg prihoda, za obračunsku godinu koja je prethodila godini u kojoj je napravljen prekršaj.
(3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 500 eura do 4.000 eura.
(4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom od 200 eura do 2.000 eura.

(5) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana koji su učinjeni iz koristoljublja i kojim je ostvarena imovinska korist, učinilac se može strože kazniti, a najviše do dvostrukog iznosa propisane novčane naknade.
(6) Oduzet će se imovinska korist ostvarena prekršajem.
(7) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana pravnom licu, odnosno preduzetniku, može se izreći zaštitna mjera zabrane vršenja određene delatnosti u trajanju od jedne do tri godine, a odgovornom licu u pravnom licu zaštitna mjera zabrane vršenja određenih poslova u trajanju od jedne do tri godine.

Član 152

(1) Novčanom kaznom od 4.000 eura do 40.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:
1) Agenciji, na njen pisani zahtjev ne dostavi sve podatke u formi i roku određenom od strane Agencije (član 27 st. 1, 2 i 5);
2) izgradnju ili korišćenje elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture ili povezane opreme, odnosno pružanje elektronskih komunikacionih usluga, u okviru tehničkih mogućnosti, ne obavlja na način koji omogućava potpuni nadzor i regulatornu kontrolu od strane nadzornih organa utvrđenih ovim zakonom i zakonom kojim se reguliše izgradnja objekata (član 33 stav 2);
3) elektronsku komunikacionu mrežu, elektronsku komunikacionu infrastrukturu ili povezanu opremu ne planira, ne projektuje, ne proizvodi, ne gradi, ne održava ili ne koristiti u skladu sa međunarodnim ili domaćim standardima i tehničkim specifikacijama koji se primjenjuju u Crnoj Gori (član 33 stav 3);
4) izvodi radove, gradi novi objekat, sadi sadnice ili preduzima bilo koje druge aktivnosti prilikom kojih je oštećena elektronska komunikaciona mreža, elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema ili ometan njihov rad (član 36 stav 1);
5) u zaštitnoj zoni ili radio koridoru radio-stanice izvodi radove, gradi novi objekat, postavlja tehničku opremu ili obavlja bilo koje druge aktivnosti koje ometaju prostiranje elektromagnetnih talasa ili uzrokuju smetnje u radio komunikacijama (član 36 stav 2);
6) ne podnese Agenciji prijavu u pisanoj formi (član 40 stav 1);
7) ne pruža Univerzalni servis po uslovima iz rješenje o određivanju operatora Univerzalnog servisa (član 65 stav 4);
8) ne plaća svoj doprinos za naknadu troškova Univerzalnog servisa, u visini ili rokovima koje rješenjem odredi Agencija (član 69 stav 3);
9) koriste radio-frekvencije bez odobrenja za korišćenje radio-frekvencija (član 70 stav 1);
10) koristi brojeve i/ili adrese bez odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa (član 101 stav 1);
11) ne omogući korišćenje jedinstvenog evropskog broja ,,112“ za pozive u hitnim slučajevima (član 111 stav 1);
12) ne objavi cjenovnik usluga i učini ga dostupnim korisnicima u svojim poslovnicama (član 117 stav 1);

13) ne preduzima odgovarajuće tehničke ili organizacione mjere u cilju obezbjeđivanja sigurnosti elektronskih komunikacionih mreža i usluga (član 131 st 1, 5 i 6);
14) ne preduzme odgovarajuće mjere kako bi obezbijedio integritet svoje mreže, u svrhu neprekidnog pružanja usluga (član 131 stav 8);
15) ne obezbijedi o svom trošku neophodne tehničke i organizacione uslove koji omogućavaju zakonito presrijetanje komunikacija (član 139 stav 1);
16) ne zadrži podatake o saobraćaju i lokaciji, za potrebe odbrane i nacionalne bezbjednosti (član 140 stav 1);
17) ne preduzima propisane mjere u vezi sa sigurnošću zadržanih podataka (član 142).

(2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 1.000 eura do 12.000 eura.
(3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 300 eura do 3.000 eura.
(4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom od 150 eura do 1.500 eura.
(5) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana koji su učinjeni iz koristoljublja i kojim je ostvarena imovinska korist, učinilac se može strože kazniti, a najviše do dvostrukog iznosa propisane novčane naknade.
(6) Oduzeće se imovinska korist ostvarena prekršajem.
(7) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana pravnom licu, odnosno preduzetniku, može se izreći zaštitna mjera zabrane vršenja određene delatnosti u trajanju od tri mjeseca do jedne godine. a odgovornom licu u pravnom licu zaštitna mjera zabrane vršenja određenih poslova u trajanju od tri mjeseca do jedne godine.

Član 153

(1) Novčanom kaznom od 2.000 eura do 20.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:
1) elektronsku komunikacionu mrežu, elektronsku komunikacionu infrastrukturu ili povezanu opremu planira, projektuje, proizvodi, postavlja ili ugrađuje na način da se ne omogućava pristup ili dostupnost javnih elektronskih komunikacionih usluga i licima s invaliditetom (član 33 stav 5);
2) ne dostavi Agenciji pisano obavještenje o početku korišćenja ili tehničkim karakteristikama elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture ili povezane opreme u roku od sedam dana od dana početka korišćenja (član 33 stav 7);
3) se ne pridržava tehničkih, upotrebnih i drugih uslova za planiranje, izgradnju i korišćenje pojedinih vrsta elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, koje je propisala Agencija (član 33 stav 8);
4) ne dostavi podatke organu koji donosi dokument prostornog planiranja na njegov zahtjev (član 34 stav 2);
5) prilikom izgradnje stambenih ili poslovnih objekata, namijenjenih daljoj prodaji ili zajedničkom korišćenju, ne izgradi elektronsku komunikacionu mrežu, elektronsku

komunikacionu infrastrukturu ili povezanu opremu, saglasno projektnoj dokumentaciji (član 35 stav 1);

6) prilikom izgradnje stambenih ili poslovnih objekata, namijenjenih daljoj prodaji ili zajedničkom korišćenju ne izgradi odgovarajuće priključke na javne elektronske komunikacione mreže, primjerene namjeni tog objekta (član 35 stav 3);
7) ne omogući, uz ravnopravne i nediskriminatorne uslove, pristup svim operatorima u svrhu postavljanja, održavanja ili razvoja elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture ili povezane opreme (član 35 stav 5);
8) u svrhu izvođenja radova ne zaštiti ili ne izmjesti postojeću elektronsku komunikacionu mrežu ili elektronsku komunikacionu infrastrukturu ili povezanu opremu, odnosno ne sprovede predviđene mjere (član 37 stav 1);
9) ne sprovede obaveze u vezi zaštite i izmještanja elektronskih komunikacionih mreža (član 37 st. 1, 2 i 3);
10) prije početka izrade projekta saobraćajne infrastrukture ne dostavi Agenciji obavještenje obavještenje u propisanom roku (član 38 stav 2);
11) na zahtjev operatora, ne pregovara o mogućnostima i uslovima građenja dodatnih kapaciteta (član 38 stav 3);
12) ne obavijestiti Agenciju o promjeni podataka iz prijave u predviđenom roku (član 40 stav 6);
13) ne osnuje izdvojeno pravno lice ili ne vodi odvojeno računovodstvo (član 40 stav 9);
14) ne prijavi Agenciji visinu prihoda (član 41 stav 7);
15) ne objavi javno podatke koji su od interesa za zajedničko korišćenje (član 42 stav 2);
16) ne pregovara o zajedničkom korišćenju ili ne odgovori na zahtjev u predviđenom roku (član 42 st. 3 i 5);
17) ne dostavi Agenciji podatke o vrsti, raspoloživosti i geografskoj lokaciji elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme (član 43 stav 1);
18) ne objavljuje podatke koji su od interesa za obavljanje pregovora o pristupu i interkonekciji na svojoj *web* stranici (član 44 stav 2);
19) ne dostavi Agenciji zaključeni ugovor o pristupu i/ili interkonekciji radi evidencije i ocjene usklađenosti sa ovim zakonom (član 44 stav 8);
20) ne štiti povjerljivost svih podataka koji su razmijenjeni prilikom pregovaranja ili implementacije ugovora o pristupu i/ili interkonekciji (član 44 stav 12);
21) u prijemu i prenosu ne očuva format stranica slike ukoliko su ove usluge namijenjene za prijem na proširenom televizijskom ekranu, odnosno ne pridržava se važećih standarda (član 45 st. 2 i 4);
22) ne obezbijedi emiterima pristup interfejsu aplikacionog programa i/ili elektronskom programskom vodiču ili isti ne obezbijedi na objektivnim, transparentnim i nediskriminatornim osnovama (član 45 stav 3);
23) njegovi sistemi sa uslovnim pristupom uslugama digitatalne televizije ili radia, operatoru ne omogućavaju potpunu kontrolu nad pruženim uslugama (član 46 stav 1);

24) ne obezbijedi tehničke mogućnosti za pristup krajnjih korisnika njihovim programima na objektivnim, transparentnim i nediskriminatornim osnovama (član 46 stav 2);
25) koristi sisteme uslovnog pristupa koji sprječava pristup krajnjih korisnika programima sa slobodnim pristupom (član 46 stav 3);
26) ne vodi odvojeno računovodstvo za usluge sa uslovnim pristupom (član 46 stav 4);
27) ne donese plan mjera u vanrednim situacijama odnosno te mjere ne sprovodi dok traju okolnosti zbog kojih su donijete (član 47 st. 1 i 2);
28) Univerzalni imenik, odnosno baza podataka Univerzalne službe informacija ne obuhvata propisane podatke o pretplatnicima, odnosno ako obuhvata podatke pretplatnike javno dostupnih telefonskih usluga koji su tražili zabranu objavljivanja tih podataka (član 64 stav 1);
29) blagovremeno ne obavijestiti Agenciju o namjeri izdvajanja svoje pristupne mreže (član 65 stav 7);
30) ne obezbjeđuje jednake cijene Univerzalnih usluga na cijeloj teritoriji za sve korisnike u Crnoj Gori, koje nijesu veće od cijena po kojima operator pruža iste usluge svojim pretplatnicima (član 66 stav 1);
31) ne nudi cjenovne opcije ili pakete za korisnike sa niskim primanjima i lica sa invaliditetom (član 66 stav 2);
32) na zahtjev Agencije ne ponudi posebne cijene ili posebne pakete za korisnike sa niskim primanjima i lica sa invaliditetom, pod povoljnijim uslovima (član 66 stav 4);
33) ne dostavlja Agenciji informacije o izmjerenim parametrima kvaliteta usluga, kao i promjeni kvaliteta usluga Univerzalnog servisa u utvrđenom roku i ne objavljuje ažurirane podatke o kvalitetu tih usluga na svojoj web stranici (član 67 stav 2);
34) koristi radio-frekvencije suprotno uslovima iz odobrenja za korišćenje radio-frekvencija (član 86);
35) ako prenese odnosno ustupi pravo korišćenja radio-frekvencija drugom pravnom ili fizičkom licu bez saglasnosti Agencije (član 90 stav 1);
36) uvozi, stavlja u promet i koristi u Crnoj Gori RiTT opremu koja ne ispunjava uslove utvrđene ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovoga zakona, kao i drugim propisima kojima se uređuje uvoz, stavljanje u promet i korišćenje za pojedine komponente, sisteme ili prava (član 97 stav 1);
37) koje koristi RiTT opremu i elemente elektronskih komunikacionih mreža čiji parametri elektromagnetnih polja na određenoj lokaciji prelaze granice propisane posebnim zakonom i propisima donijetim na osnovu zakona, kao i utvrđenim standardima koji se primjenjuju u Crnoj Gori (član 98 stav1);
38) koristi brojeve i/ili adrese suprotno uslovima iz odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa (član 104);
39) ako prenese odnosno ustupi pravo korišćenja brojeva i/ili adresa drugom pravnom ili fizičkom licu bez saglasnosti Agencije (član 105 stav 1);
40) ne prilagodi svoje mreže za omogućavanje funkcije prenosivosti brojeva ili da ih održava (član 109 stav 3);
41) pozive prema broju ,,112“ ne tretira na način koji je prilagođen nacionalnoj organizaciji sistema hitnih službi (član 111 stav 2);

42) ne omogući hitnim službama besplatno prikazivanje identifikacije pozivajućeg broja i lokacije pozivaoca (član 112 stav 2);
43) ne obezbijedi licima sa invaliditetom pristup brojevima hitnih službi kao i ostalim korisnicima (član 112 stav 6);
44) na zahtjev Agencije ne blokira pristup određenim brojevima ili uslugama (član 114 stav 4);
45) se ne pridržava propisa Agencije kojim je uređena oblast u kojoj je utvrđeno pojačano narušavanje prava korisnika (član 115 stav 2);
46) ne učini dostupnim javnosti informacije o važećim cijenama, načinu tarifiranja, kao i opšte uslove pružanja svojih usluga, na propisan način (član 116 st 2 i 3);
47) ne donese jasne i sveobuhvatne opšte uslove pružanja svojih usluga (član 116 stav 4);
48) postupa suprotno propisanim odredbama pružanja usluga (član 116 stav 5);
49) pretplatični ugovor ne sadrži propisane elemente (član 118 stav 2);
50) ne nudi pretplatničke ugovore u maksimalnom trajanju od jedne godine (član 118 stav 3);
51) na utvrđen način i u utvrđenom roku ne obavijesti pretplatnika o izmjenama uslova u pretplatničkom ugovoru (član 118 stav 6);
52) prije početka pružanja usluga ne pribavi saglasnost Agencije za tipski pretplatnički ugovor za svaku od usluga elektronskih komunikacija koji su u ponudi operatora (član 118 stav 8);
53) u utvrđenom roku ne dostavi Agenciji podatke o kvalitetu usluga koje pružaju ili iste ne objavi na svojoj web stranici (član 120 stav 4);
54) ne omogućiti korisnicima zabranu pristupa brojevima i Internet adresama, preko kojih se pristupa sadržaju koji nije namijenjen djeci, a postoji tehnička mogućnost (član 121 stav 6);
55) ne omogući da podaci iz imenika operatora budu lako dostupni svim korisnicima (član 125 stav 6);
56) bez naknade ne izda detaljan račun (član 126 stav 1);
57) ne obavijesti korisnike svojih usluga o opasnosti ugrožavanja sigurnosti, kao i o raspoloživim mjerama za uklanjanje opasnosti i/ili njenih posljedica (član 131 stav 4);
58) ne obavijesti Agenciju pisanim putem o povredi sigurnosti ili gubitku integriteta od značajnog uticaja na rad njegovih mreža ili pružanje njegovih usluga (član 131 stav 9);
59) ne obavijestiti Agenciju i organ nadležan za zaštitu ličnih podataka o nastaloj povredi ličnih podataka (član 132 stav 1);
60) ne postupi po zahtjevu organa nadležnog za zaštitu ličnih podataka (član 132 stav 3);
61) ne vodi propisanu evidenciju povreda ličnih podataka (član 132 stav 7);
62) ne registruje pretplatnike (član 134 stav 1);
63) podatke o pretplatniku koristi u druge svrhe bez saglasnosti pretplatnika (član 134 stav 4);
64) ne čuva podatke o pretplatnicima u utvrđenom roku (član 134 stav 5);

65) ne obezbijedi trajnu evidenciju o presrijetanju komunikacija i ne čuva sakupljene podatke kao službenu tajnu (član 139 stav 3);
66) ne obavijesti u utvrđenom roku nadležne organe o tehničkoj i programskoj nadogradnji svoje mreže koja može imati uticaja na zakonsko presrijetanje komunkacija (član 139 stav 5).

(2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 600 eura do 6.000 eura.
(3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 200 eura do 2.000 eura.
(4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom od 100 eura do 1.000 eura.
(5) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana koji su učinjeni iz koristoljublja i kojim je ostvarena imovinska korist, učinilac se može strože kazniti, a najviše do dvostrukog iznosa propisane novčane naknade.
(6) Oduzeće se imovinska korist ostvarena prekršajem.

Član 154

(1) Novčanom kaznom od 1.000 eura do 10.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:
1) ne dostavi podatke iz člana 64 stav 1 operatoru Univerzalnog servisa koji pruža uslugu Univerzalnog imenika odnosno Univerzalne službe informacija (član 64 stav 2);
2) ne ažurira podatke u Univerzalnom imeniku (član 64 stav 3);
3) naplaćuje uslugu objavljivanja podataka o pretplatnicima(član 64 stav 5);
4) ne daje podatke o telefonskim brojevima svih pretplatnika koji nijesu tražili zabranu objavljivanja tih podataka (član 64 stav 6);
5) ne ažurira podatke koje daje Univerzalna služba informacija (član 64 stav 7);
6) ne obrađuje podatke koje dobija od različitih operatora javno dostupne telefonske mreže na ravnopravnim osnovama (član 64 stav 9);
7) ne obezbjedi tehničke mogućnosti i ne omogući korisniku da nadzire i kontroliše svoju potrošnju (član 66 st. 6, 7 i 8);
8) ne omogući korisnicima pozive prema brojevima iz numeričkog opsega ,,116“, a posebno prema broju ,,116000“ (član 113 stav 4);
9) ne omogući korisnicima pristup brojevima koji se koriste u Evropskoj uniji (član 114 stav 2);
10) ne postupa isto sa svim pozivima prema ili od brojeva iz evropskog numeričkog telefonskog prostora (ETNS) i ne pruža ih po cijenama koje su uporedive sa onima koje se primjenjuju na pozive prema država članicama Evropske unije (član 114 stav 3);
11) ne omogući korišćenje međunarodnog prefiksa ,,00“ prilikom uspostavljanja međunarodnih poziva (član 114 stav 1);
12) ne dostavi Agenciji na saglasnost opšte uslove pružanja svojih usluga u utvrđenom roku (član 116 stav 6);
13) ne objavi i učini dostupnim korisnicima bez naknade opšte uslove pružanja svojih usluga (član 116 stav 7);

14) cjenovnik usluga ne sadrži propisane elemente elemente (član 117 st. 2 i 3);
15) ne dostavi Agenciji cjenovnik usluga, kao i sve njegove izmjene u utvrđenom roku (član 117 stav 4);
16) ne obezbijedi jednake uslove pristupa i izbora operatora korisnicima sa invaliditetom, u okviru objektivnih tehničkih mogućnosti (član 119 st. 4 i 5);
17) na zahtjev Agencije ne omogući da pretplatnici plaćaju za pristup javnoj elektronskoj komunikacionoj mreži ili za korišćenje javno dostupnih telefonskih usluga na prepaid osnovi (član 121 stav 6);
18) ne uređuje, objavljuje ili redovno ne ažurira imenik svojih pretplatnika ili ako u imenik unese podatke pretplatnika koji su u pisanoj formi zabranili unošenje podataka (član 125 stav 1);
19) izdati račun ne sadrži sve predviđene elemente (član 126 st. 2 i 3);
20) detaljnim računom i listingom ne obezbijedi zaštitu prava na privatnost (član 126 stav 7);
21) prije donošenja konačne odluke Agencije uskrati pružanje usluga korisniku (član 128 st. 4 i 5);
22) od pretplatnika zahtijeva plaćanje pretplate ili bilo kakvih potraživanja, osim onih koja su proistekla iz perioda dok je na snazi bio pretplatnički ugovor (član 128 stav 7);
23) ne obavjesti o privremenom ograničenju odnosno prekidu pristupa uslugama (član 129 st. 1 i 2);
24) ne definiše pravila refundiranja sredstava pretplatnicima (član 130 stav 1);
25) ne izbriše ili učini anonimnim podatke o saobraćaju (član 135 stav 1);
26) podatke o saobraćaju obrađuje i nakon kraja perioda kada nastaje zastarijevanje potraživanja (član 135 stav 2);
27) vrši obradu podataka u saobraćaju u svrhu marketinga i usluga sa dodatnom vrijednošću bez saglasnosti pretplatnika ili korisnika (član 135 stav 3);
28) obradu podataka o saobraćaju, ne ograniči na lica koja rade na tim poslovima i/ili imaju odgovarajuće ovlašćenje tog pravnog lica (član 135 stav 4);
29) ne obavijesti pretplatnika ili korisnika o vrstama podataka o saobraćaju koji se obrađuju (član 135 stav 6);
30) podatke o lokaciji, obrađuje a nije ih učinio anonimnim ili nije dobio saglasnost korisnika (član 137 stav 1);
31) ne omogući korisniku da na jednostavan način i bez naknade privremeno odbije obradu tih podataka prilikom svake konekcije na komunikacionu mrežu ili svakog prenosa sadržaja (član 137 stav 2);
32) podatake o lokaciji, koji nijesu podaci o saobraćaju, obrađuju lica bez ovlašćenja (stav 137 stav 3);
33) dozvoli upotrebu automatskih govornih uređaja i druge opreme bez pribavljene saglasnosti korisnika (član 138 stav 1);
34) ne omogući selekciju dolazne elektronske pošte koja sadrži neželjene elektronske poruke ili štetan sadržaj, na brz i jednostavan način (član 138 stav 4);
35) ne objavi adresu elektronske pošte za prijavu zloupotreba i ne odgovori na svaki prigovor u vezi sa zloupotrebom iste u utvrđenom roku (član 138 stav 5);

36) ne unese u pretplatnički ugovor obavezu sprečavanja zloupotrebe korisničkog naloga (član 138 stav 6);
37) ne preduzme odgovarajuće mjere u slučaju zloupotrebe korisničkog naloga (član 138 stav 7).

(2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 400 eura do 4.000 eura.

(3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 150 eura do 1.500 eura.

(4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom od 50 eura do 500 eura.

(5) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana koji su učinjeni iz koristoljublja i kojim je ostvarena imovinska korist, učinilac se može strože kazniti, a najviše do dvostrukog iznosa propisane novčane naknade.

(6) Oduzeće se imovinska korist ostvarena prekršajem.

Član 155

(1) Novčanom kaznom od 500 eura do 5.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

1) ne evidentira troškove proistekle iz pružanja Univerzalnog servisa i ne vodi ih odvojeno od troškova ostalih usluga (član 68 stav 4);
2) u utvrđenom roku ne obavijesti Agenciju o promjeni podataka koji se odnose na uslove za korišćenje odobrenih radio-frekvencija (član 85 stav 3);
3) svojim pretplatnicima, na njihov zahtjev, ne omogući da prilikom promjene operatora zadrže dodijeljene brojeve iz Plana numeracije (član 109 stav 1);
4) naplaćuje naknadu, koja se plaća u postupku prenosa brojeva, koja nije troškovno orijentisana ili koja destimulativno djeluje na korišćenje ove mogućnosti (član 109 stav 4);
5) odredbama o minimalnom trajanju pretplatničkog ugovora ograničava ili sprečava pretplatnika koji zahtijeva prenos broja kod drugog operatora (član 109 stav 8);
6) u predviđenom roku ne dostavi Agenciji podatke o prenesenim brojevima (član 109 stav 9);
7) ukoliko u utvrđenom roku ne sprovodi prenos broja i njegovo uključenje u mrežu drugog operatora (član 110 stav 1);
8) u svojstvu operatora u čiju je mrežu broj prenijet, u slučaju da pretplatnik ne ispuni obaveze iz izjave iz člana 110 stav 4 ovog zakona, na zahtjev operatora iz čije je mreže broj prenijet, pretplatniku trajno ili privremeno ne suspenduje pružanje javnih elektronskih komunikacionih usluga (član 110 stav 5);
9) zloupotrijebi pozive prema brojevima hitnih službi (član 112 stav 7);
10) ne obezbijedi da korisnici iz zemalja van Crne Gore pozivaju negeografske brojeve utvrđene Planom numeracije (član 114 stav 5);
11) zaključi ugovor na određeno vrijeme koji je duži od dvije godine (član 118 stav 3);
12) ne omogući pretplatniku raskid pretplatničkog ugovora (član 120 st. 4, 5 i 7);
13) ne udovolji opravdanom zahtjevu korisnika za priključenje radio ili telekomunikacione terminalne opreme (član 119 stav 1);

14) na zahtjev korisnika ne omogući besplatno ograničenje potrošnje za obračunski period (član 121 stav 1);
15) na zahtjev korisnika ne omogući besplatnu zabranu odlaznih poziva prema određenom broju ili grupi brojeva, odnosno zabranu slanja ili primanja SMS ili MMS na određene ili sa određenih vrsta brojeva (član 121 stav 2);
16) pretplatnicima ne dostavlja besplatna obavještenja, ukoliko dođe do potrošnje koja je iznad prosjeka potrošnje tog pretplatnika za posljednja tri mjeseca ili o tome ne vodi evidenciju (član 121 stav 7);
17) pretplatniku na njegov zahtjev ne dostavi stanje trenutne potrošnje, ne starije od šest sati ili za komunikacije ostvarene u roaming-u u posljednja 24 sata (član 121 stav 8);
18) pretplatniku ne omogući jednostavno i besplatno uspostavljanje usluge preusmjeravanja poziva (član 122 stav 1);
19) u slučaju odbijanja da izvrši preusmjeravanje, ne obavijesti pretplatnika (član 122 stav 2);
20) pretplatniku ne omogući da na jednostavan način i besplatno spriječi automatsko preusmjeravanje poziva od strane trećih lica na svoju terminalnu opremu (član 122 stav 3);
21) na zahtjev pretplatnika, ne omogući zadržavanje broja (član 124);
22) pretplatniku javno dostupnih telefonskih usluga uskrati pravo da njegovi lični podaci budu unijeti u imenik operatora (član 125 stav 2);
23) pretplatniku ne omogući besplatne informacije o podacima koji se unose u imenik (član 125 stav 3);
24) rasčlanjeni račun obuhvata i pozive na besplatne telefonske brojeve, uključujući i brojeve za pozive hitnim službama (član 126 stav 4);
25) na zahtjev pretplatnika ne izda viši stepen raščlanjenog računa (listing), bez naknade (član 126 stav 5);
26) ne omogući korisniku da podnese prigovor na pristup i kvalitet usluga, kao i na račun za pružene usluge (član 127 stav 1);
27) u roku od osam dana od dana prijema prigovora ne dostavi korisniku obrazloženu odluku u pisanoj formi (član 127 stav 3);
28) na pouzdan način ne pošalje upozorenje pretplatniku (član 128 stav 2);
29) ne umanji mjesečnu pretplatu korisniku srazmjerno trajanju ograničenja usluge (član 129 stav 3);
30) ne sprovodi propisane mjere za ograničenje identifikacije poziva (članom 136).

(2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 200 eura do 2.000 eura.
(3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 100 eura do 1.000 eura.
(4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom od 30 eura do 300 eura eura.
(5) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana koji su učinjeni iz koristoljublja i kojim je ostvarena imovinska korist, učinilac se može strože kazniti, a najviše do dvostrukog iznosa propisane novčane naknade.
(6) Oduzeće se imovinska korist ostvarena prekršajem.

POGLAVLJE XIV
PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Usklađivanje i nastavak rada
Član 156

(1) Pravno ili fizičko lice, koje je na dan stupanja na snagu ovog zakona upisano u registar operatora i/ili registar dodijeljenih odobrenja za korišćenje ograničenih resursa, nastavlja sa radom, u skladu sa odredbama ovog zakona.
(2) Lica iz stava 1 ovog člana dužna su da organizaciju i način rada, kao i uslove pružanja svojih usluga, usklade sa ovim zakonom u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.
(3) U slučaju izmjene opštih uslova poslovanja radi ispunjavanja obaveze iz stava 2 ovog člana, ne primjenjuju se odredbe ovog zakona o pravu na raskid pretplatničkog ugovora bez podmirivanja ugovornih obaveza.
(4) Odobrenja za korišćenje ograničenih resursa izdata po Zakonu o elektronskim komunikacijama („Službeni list Crne Gore“, br. 50/08, 53/09, 70/09, 40/10, 49/10, 32/11 i 40/11) važiće do isteka roka do kojeg su izdata.
(5) Dozvole za nabavku i postavljanje radio-stanica, dozvole za rad na radio-stanicama i privremene dozvole za radio-stanice važiće do isteka roka na koji su izdate.
(6) Postupci započeti po Zakonu o elektronskim komunikacijama („Službeni list Crne Gore“, br. 50/08, 53/09, 70/09, 40/10, 49/10, 32/11 i 40/11) okončaće se po tom zakonu.

Nastavak rada Agencije i organa Agencije
Član 157

(1) Agencija nastavlja sa radom u skladu sa ovim zakonom.
(2) Predsjednik i članovi Savjeta i izvršni direktor Agencije nastavljaju sa radom do isteka mandata na koji su imenovani.
(3) Savjet Agencije će usaglasiti Statut Agencije sa odredbama ovog zakona u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operatori sa značajnom tržišnom snagom
Član 158

(1) Operatori sa značajnom tržišnom snagom određeni rješenjima Agencije shodno odredbama Zakona o elektronskim komunikacijama („Službeni list Crne Gore“, br. 50/08, 53/09, 70/09, 40/10, 49/10, 32/11 i 40/11), ostaju operatori sa značajnom tržišnom snagom na tržištima na kojima su određeni kao takvi rješenjima Agencije do donošenja novih rješenja Agencije o određivanju operatora sa značajnom tržišnom snagom.
(2) Postupci analiza tržišta, okončani po odredbama Zakona o elektronskim komunikacijama („Službeni list Crne Gore“, br. 50/08, 53/09, 70/09, 40/10, 49/10, 32/11 i 40/11), ponovo će se sprovoditi na način i u rokovima utvrđenim ovim zakonom.

Operatori Univerzalnog servisa
Član 159

Operatori Univerzalnog servisa određeni rješenjima Agencije shodno odredbama Zakona o elektronskim komunikacijama („Službeni list Crne Gore“, br. 50/08, 53/09, 70/09, 40/10, 49/10, 32/11 i 40/11), nastavljaju sa pružanjem usluga Univerzalnog servisa do isteka rokova određenih tim rješenjima, odnosno do donošenja novih rješenja o određivanju operatora Univerzalnog servisa.

Ostale aktivnosti u cilju primjene ovog zakona
Član 160

Ukoliko nije drugačije određeno ovim zakonom, Vlada, Ministarstvo, Agencija i operatori, će u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona izvršiti tehničke adaptacije i aktivnosti koje omogućavaju primjenu ovog zakona.

Donošenje propisa
Član 161

(1) Vlada i Ministarstvo će u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona donijeti nove i usaglasiti postojeće propise sa ovim zakonom.
(2) Agencija će najkasnije u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona donijeti nove i usaglasiti postojeće propise sa ovim zakonom.
(3) Do stupanja na snagu propisa donijetih na osnovu ovog zakona primjenjivaće se propisi donijeti na osnovu Zakona o elektronskim komunikacijama („Službeni list Crne Gore“, br. 50/08, 53/09, 70/09, 40/10, 49/10, 32/11 i 40/11), ukoliko nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.
(4) Do donošenja propisa iz člana 35 stav 6 ovog zakona, Agencija će izdavati tehničke uslove za izgradnju objekata i povezivanje tih objekata na elektronsku komunikacionu mrežu.

Prestanak važenja propisa
Član 162

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o elektronskim komunikacijama ("Službeni list Crne Gore", br. 50/08, 53/09, 70/09, 40/10, 49/10, 32/11 i 40/11).

Stupanje na snagu zakona
Član 163

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore."

Podgorica, 27. 07. 2012. godine

O B R A Z L O Ž E N J E
teksta Zakona o elektronskim komunikacijama

I USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje ovog Zakona sadržan je u odredbama člana 16 tač. 1 i 5 Ustava Crne Gore, kojim je propisano da se zakonom, a u skladu sa Ustavom Crne Gore, uređuju način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda i druga pitanja od interesa za Crnu Goru.

II RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Zakon o elektronskim komunikacijama je donesen 2008. godine, saglasno tada važećem regulatornom okviru Evropske Unije koji je donesen 2002. Ovaj regulatorni okvir je bio primjeren početnim stadijumima razvoja tržišta elektronskih komunikacija, koji se 2009 godine mijenja. Ministarstvo i Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost su u periodu 2008-2012 donijeli niz podzakonskih akata koji su usaglašeni sa savremenom praksom i novim regulatornim okvirom Evropske Unije iz 2009.

Regulatorni okvir Evropske Unije iz 2009. godine, u odnosu na onaj iz 2002. godine, uvodi suštinske izmjene koje dodatno pojednostavljuju regulaciju i pospješuju dalju liberalizaciju. Širok obim izmjena diktirao je potrebu donošenja novog zakona. Jedan od razloga za donošenje novog zakona o elektronskim komunikacijama je i interes Crne Gore da se u Sektoru elektronskih komunikacija:

- ubrza razvoj elektronskih komunikacionih mreža i usluga,
- obezbijede uslovi za zdravu konkurenciju na tržištu,
- omogući otvoren i ravnopravan pristup mrežama i uslugama elektronskih komunikacija,
- podstiče efikasnost, ekonomičnost i uvođenje novih tehnologija i usluga u ovom sektoru,
- obezbijedi efikasnija zašita interesa korisnika usluga elektronskih komunikacija,
- stvore uslovi za pružanje poboljšane telekomunikacione usluge (Univerzalnog servisa) u Crnoj Gori, sa sniženim cijenama i većim kvalitetom,
- obezbijedi racionalno korišćenje ograničenih resursa (radio-frekvencija, numeracije i adrese),
- omogući transparentnost svih subjekata na tržištu

- omogući lak pristup informacijama o cijenama, potrošnji i uslovima pružanja usluga elektronskih komunikacija,
- obezbijedi efikasan nadzor nad radom operatora i pružaoca usluga u pogledu primjene opštih uslova i pretplatničkih ugovora,
- omogući sigurnost komunikacije, deklarisanog kvaliteta i poštovanja tehničkih propisa i standarda,
- zaštite nacionalni interesi i definišu učesnici i vlasnici elektronskih komunikacionih mreža značajnih za odbranu i bezbjednost i definišu njihova prava u sistemima drugih komunikacionih mreža i operatora u vezi sa djelatnošću elektronskih komunikacija.

Iz svega navedenog se vidi da postoji potreba donošenja novog Zakona o elektronskim komunikacijama.

III USAGLAŠENOST SA EVROPSKIM ZAKONODAVSTVOM I POTVRĐENIM MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA

Regulatorni okvir Evropske Unije iz 2002 godine, za elektronske komunikacije je izvršio pojednostavljenje, transpoziciju i sažimanje čitavog niza do tada važećih direktiva, preporuka i odluka. Ovaj okvir sačinjavaju direktive: Direktiva 2002/21/EC o zajedničkom regulatornom okviru za elektronske komunikacione mreže I usluge (Okvirna direktiva) , Direktiva 2002/20/EC o izdavanju odobrenja za elektronske mreže I usluge (Direktiva o odobrenjima) , Direktiva 2002/19/EC o pristupu i interkonekciji elektronskih mreža I povezane opreme (Direktiva o pristupu) , Direktiva 2002/22/EC o univerzalnom servisu i pravima korisnika u vezi sa mrežama i uslugama (Direktiva o univerzalnom servisu) i Direktiva 2002/58/EC koja se bavi obradom ličnih podataka i zaštitom privatnosti u sektoru elektronskih komunikacija (Direktiva o privatnosti I elektronskim komunikacijama). Konkurencija je regulisana Direktivom 2002/77/EC o konkurenciji na tržištu elektronskih mreža i usluga.(Direktiva o privatnosti). Od interesa su još i Preporuka o rasčlanjenom pristupu lokalnoj petlji (2887/200/EC) i Odluka o radiospektru (626/2002/EZ).

Takođe, iskazala se potreba sprječavanja terorističkih akata i kriminala, što je regulisano Direktivom o čuvanju podataka (2008/24/EC).

Značajne promjene u sektoru elektronskih komunikacija koje su se dogodile poslije 2002. godine, uticale su da već 2007. godine otpočne proces revizije postojećeg regulatornog okvira, sa ciljem da se uvedu potrebne modifikacije kako bi se izvršilo regulatorno usklađivanje sa tehnološkim i tržišnim promjenama. Parlament I Savjet su usaglasili nova pravila 25. novembra 2009.g. i usvojili novi regulatorni okvir koji sačinjavaju dvije Direktive I jedna Uredba .

Direktivom 2009/140/EC se dopunjavaju, odnosno mijenjaju Direktiva 2002/21/EC (Okvirna direktiva), Direktiva 2002/19/EC (Direktiva o pristupu I interkonekciji) i Direktiva 2002/20/EC (Direktiva o odobrenjima). Ova direktiva se često označava i kao "Direktiva bolje regulacije ") ;

Direktivom 2009/136/EC se dopunjavaju, odnosno mijenjaju: Direktiva 2002/22/EC(Direktiva o univerzalnom servisu i pravima korisnika), Direktiva 2002/58/EC (Direktiva o obradi ličnih podataka I zaštiti privatnosti) i Uredba (EC) 2006/2004 o saradnji između nacionalnih tijela odgovornih za primjenu zakona o zaštiti potrošača.Ova direktiva se često označava i kao "Direktiva o pravima građana".

Uredbom (EC) BR. 1211/2009 se uredjuje uspostavljanje evropskog regulatornog tijela BEREC .Ova Uredba se često označava i kao "Uredba o BEREC-u".

Tekst Zakona o elektronskim komunikacijama je u skladu sa svim navedenim aktima Evropskoj Unije, koliko je to bilo u mogućnosti obzirom na status Crne Gore prema Evropskoj Uniji.

Zakon odgovara svim zahtjevima Referentne liste Svjetske trgovinske organizacije za oblast telekomunikacija.

IV OBJAŠNJENJE ODREDBI ZAKONA

Pri objašnjavanju pravnih instrumenata, glavna objašnjenja biće posvećena novinama koje treba da uvede zakon.

Tekst Zakona sistematizovan je u četrnaest poglavlja sa sljedećim sadržajem:

Poglavlje I - Opšte odredbe utvrđuju predmet zakona (član 1), značenje pojedinih izraza upotrijebljenih u samom zakonu (član 2), javni interes, načela i ciljeve (čl. 3 i 4), nadležnost Vlade i Ministarstva u oblasti elektronskih komunikacija i prepoznavanje nacionalnog regulatornog tijela tj Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (čl. 5-7).

Poglavlje II - Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost utvrđuje status, nadležnost, organe upravljanja u Agenciji (član 8-11),

Zakonom se propisuju nadležnost Savjeta, način njihovog imenovanja, uslove i kriterijume za izbor predsjednika i članova Savjeta i Izbjegavanje konflikta interesa (čl. 12-15). Predsjednika i članove Savjeta odlukom imenuje Skupština, na osnovu javnog konkursa, na period od 5 godina.

Propisan je prestanak mandata predsjednika ili člana Savjeta, kao i njihovo razrješenje, kojim se ostavlja mogućnost Skupštini da u slučaju neusvajanja Finansijskog izvještaja razriješi Savjet Agencije (čl. 16-17).

Finansijskim planom projektuju se ukupni prihodi i rashodi neophodni za realizaciju Plana rada Agencije. Skupština usvaja Plan rada sa Finansijskim planom Agencije, za narednu godinu (član 21).

Agencija vodi odvojeno računovodstvo, po oblastima, u skladu sa posebnim zakonom (član 22).

Program rada sa Finansijskim izvještajem dostavlja se Skupštini na usvajanje do kraja drugog kvartala tekuće godine. Izvještaj o radu Agencije mora sadržati podatke o: razvoju sektora elektronskih komunikacija u Crnoj Gori, kvalitetu Univerzalnog servisa u sektoru elektronskih komunikacija, dodijeljenim ograničenim resursima, razvoju tržišta poštanske djelatnosti u Crnoj Gori, ostvarivanju prava i zaštiti interesa korisnika elektronskih komunikacionih i poštanskih usluga, izvršenim zadacima Agencije utvrđenim Planom rada (član 23).

Ukoliko je ukupno ostvareni prihod Agencije veći od ukupno ostvarenih rashoda, višak prihoda se izdvaja na poseban račun i može se isključivo koristiti za ispunjenje zakonskih obaveza Agencije u narednoj kalendarskoj godini (član 24).

Agencija kroz javnost svoga rada čini javno dostupnim, bez naknade, u elektronskoj formi na svojoj *web* stranici, donijete akte, propise, podatke i informacije iz svoje nadležnosti izuzev akata, tj podataka i informacija koji se smatraju poslovnom tajnom u smislu ovog zakona (član 25).

Agencija vodi registre: operatora, dodijeljenih radio-frekvencija, dodijeljenih brojeva i adresa i elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme. (član 26).

Propisana je obaveza dostavljanja podataka Agenciji od strane operatora u formi i roku određenom od strane Agencije. Agencija mora da vodi računa o podacima koji se smatraju poslovnom tajnom (član 27).

U postupku pred Agencijom, na zahtjev fizičkog ili pravnog lica ili po službenoj dužnosti odlučuje Savjet u definisanim rokovima (član 28).

Zakonom se propisuje obaveza Agencija da sprovodi javne konsultacije u utvrđenim rokovima kod donošenja akata iz svoje nadležnosti, koji mogu imati značajan uticaj na tržište elektronskih komunikacija i poštanskih usluga (član 29).

Predviđena je i mogućnost posredovanja u sporovima (član 30). Uvedena je obaveza i obim saradnje Agencije sa Ministarstvom, regulatornim organom za programske sadržaje i ostalim organima koji imaju dodirnih tačaka sa sprovođenjem ovog zakona ili na koje utiče ovaj zakon. Ova saradnja je od posebne važnosti za povećanje efikasnosti rada svih navedenih organa, a naročito Ministarstva (član 31).

Poglavlje III – Elektronske komunikacione mreže može da gradi i koristi svako fizičko ili pravno lice, pod uslovima određenim ovim zakonom, ukoliko to ne ugrožava živote i zdravlje ljudi, životnu sredinu, kao i nacionalnu i javnu bezbjednost (član 32). Agencija propisuje tehničke, upotrebne i druge uslove za planiranje, izgradnju i korišćenje pojedinih vrsta elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme (član 33).

U postupku donošenja dokumenata prostornog planiranja potrebno je pribaviti mišljenje Agencije, što predstavlja novinu u odnosu na prethodno zakonsko rješenje (član 34). Propisani su uslovi za projektovanje, izgradnju i korišćenje elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme u objektima, kao i aktivnosti, zaštite i izmještanje elektronskih komunikacionih mreža i izgradnje u pojasu saobraćajne infrastrukture (čl. 35 - 38).

Korišćenje tuđe nepokretnosti (Pravo prolaza i pravo službenosti) daje mogućnost operatoru da može da zatraži pravo da prolazi preko nepokretnosti (pravo prolaza) ili pravo da koristi tuđu nepokretnost (pravo službenosti), kada je to neophodno radi izgradnje, održavanja i korišćenja elektronskih komunikacionih mreža i elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme (član 39).

Poglavlje IV – Obavljanje djelatnosti javnih elektronskih komunikacija se vrši na osnovu prijave koja se u pisanoj formi podnosi Agenciji. Na osnovu prijave operator je dužan da Agenciji plaća godišnju naknada za vršenje poslova regulacije i nadzora tržišta koja ne može da bude veća od 1,5 procenta ukupnog prihoda operatora ostvarenog u prethodnoj godini, po osnovu pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga i davanja na korišćenje elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, u mjeri koja pokriva troškove vršenja poslova regulacije i nadzora tržišta, u sektoru elektronskih komunikacija, utvrđenih Finansijskim planom Agencije. (čl. 40-41).

Propisuje se obaveza zajedničkog korišćenja elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme na osnovu zahtjeva operatora. Agencija uspostavlja detaljne evidencije o vrsti, raspoloživosti i geografskoj lokaciji elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme koja može biti od interesa za zajedničko korišćenje (čl. 42 i 43).

Obaveza operatora je da pregovara o pristupu i interkonekciji svojih mreža u svrhu pružanja javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga, čime se obezbjeđuju interoperabilnost mreža, racionalno korišćenje prostora, veća valorizacija instaliranih kapaciteta, smanjenje troškova i olakšavanje konkurencije (član 44).

Uvedene su obaveze operatorima čije mreže služe za distribuciju digitalne televizije, da obezbijede emiterima, čije programe prenose, pristup aplikativnom programskom interfejsu i/ili elektronskom programskom vodiču na objektivnim, transparentnim i nediskriminatornim osnovama, kao i obaveze operatora koji pruža uslugu sa uslovnim pristupom (čl. 45 i 46).

Poglavlje V- Vanredne situacije uvode obavezu operatora da u vanrednim situacijama, obezbijedi nesmetano obavljanje svojih usluga, a naročito pozivanje hitnih službi. Svi operatori telefonskih mreža moraju imati mogućnost da u vanrednim situacijama određenim licima koje odredi Vlada, u određenim tačkama svoje mreže, omoguće prednost pri korišćenju usluga (čl. 47 i 48).

Poglavlje VI – Obezbjeđivanje konkurencije propisuje kriterijume i način utvrđivanja dominantnog tržišnog položaja operatora. Postupak analize tržišta, određivanje i definisanje relevantnih tržišta, kao i određivanje operatora sa značajnom tržišnom snagom sprovodi Agencija u skladu sa ovim zakonom (član 49 - 52).

Precizno određivanje tržišta i identifikacija dominacije na tom tržištu omogućava precizno formulisanje efektnih i efikasnih mjera koje onemogućavaju zloupotrebu dominantnog položaja. Agencija rješenjem mora narediti (član 53) određenom dominantnom operatoru, kako bi njegovi konkurenti imali realne šanse na tržištu, preduzimanje bar jedne od mjera koje se odnose na obezbjeđivanje transparentnosti i preglednosti, nediskriminatornosti, razdvajanja računovodstvenih evidencija, omogućavanja pristupa elementima mreže i njihovog korišćenja, obavezu nadzora cijena i troškovnog računovodstva i izbor i predizbor operatora (čl. 54-59). Ukoliko bi se primijenile sve navedene mjere za stimulaciju konkurencije, a ne bi postigli željeni benefiti za krajnje korisnike, Agencija operatoru može narediti preduzimanje mjera povezanih sa regulacijom cijena maloprodajnih usluga (član 60).

Ako Agencija ocijeni da i uz odgovarajuću primjenu regulatornih obaveza na osnovu ovog zakona nije ostvarena efikasna tržišna konkurencija i da postoje bitne i trajne prepreke u tržišnoj konkurenciji ili nedostaci na tržištu u vezi sa pružanjem određenih veleprodajnih usluga pristupa na relevantnom tržištu pristupa, može, kao izuzetnu mjeru odlukom odrediti vertikalno integrisanim operatorima obavezu razdvajanja aktivnosti u vezi sa pružanjem određenih veleprodajnih usluga pristupa u

posebnoj poslovnoj jedinici (člana 61). Takođe, definiše se obaveza obavještenja Agencije u slučaju dobrovoljnog razdvajanja vertikalno integrisanog operatora (član 62).

Poglavlje VII – Univerzalni servis elaborira mogućnost korišćenja usluga Univerzalnog servisa, koji korisnicima garantuje država Crna Gora nezavisno od razvoja tržišta elektronskih komunikacionih usluga. Vlada na predlog Ministarstva određuje minimalni skup usluga koje obuhvata Univerzalni servis, dok vrstu povoljnosti i mjera utvrđuje Ministarstvo uz saglasnost organa nadležnog za poslove socijalnog staranja, kao i brzinu prenosa primjerenu za funkcionalni pristup Internetu takođe utvrđuje Ministarstvo ali na prijedlog Agencije (član 63).

Propisani su podaci koje moraju da sadrže Univerzalni imenik, odnosno baza podataka Univerzalne službe informacija (član 64). Agencija određuje operatora Univerazalnog servisa (člana 65). Cijene, opšti uslovi i prava korisnika Univerzalnog servisa moraju biti jednake na cijeloj teritoriji i za sve korisnike u Crnoj Gori i ne mogu biti veće od cijena po kojima operator pruža iste usluge svojim pretplatnicima (član 66) pri čemu je posebna pažnja posvećena na pristupačnost usluga za lica sa invaliditetom i socijalno ugrožena lica. Takođe, dužna pažnja je posvećena i kvalitetu usluga Univerzalnog servisa.

Ministarstvo, na predlog Agencije utvrđuje: parametre kvaliteta Univerzalnog servisa, njihove granične vrijednosti i metode mjerenja,sadržaj, oblik i način objavljivanja podataka o kvalitetu Univerzalnog servisa dok Agencija implementira i prati politiku ostvarivanja Univerzalnog servisa(član 67).

Pokrivanje neto troška Univerzalnog servisa se obezbjeđuje doprinosom čiji su obveznici svi operatori, čiji je udio u ukupnom godišnjem prihodu sektora elektronskih komunikacija veći od 2%, što predstavlja novinu u odnosu na staro zakonsko rješenje. U pokrivanju ovih gubitaka učestvuju svi operatori, proporcionalno njihovoj tržišnoj snazi. (čl. 68 – 69).

Poglavlje VIII-Radio-frekvencijski spektar : upotreba istog se zasniva na načelima objektivnosti, transparentnosti, proporcionalnosti i nediskriminatornosti, u cilju obezbjeđivanja efikasnog korišćenja (član 70)**.** Planom namjene radio-frekvencijskog spektra definiše se namjena radio-frekvencijskih opsega za pojedine radiokomunikacione službe, u skladu sa Pravilnikom o radiokomunikacijama Međunarodne unije za telekomunikacije(član 71)**.** Planove raspodjele radio-frekvencija donosi Agencija, vodeći računa o potrebama i zahtjevima korisnika, po sprovedenom postupku javnih konsultacija (član 72)**.**

Fizička i pravna lica koriste radio-frekvencije na osnovu rješenja o odobrenju za korišćenje radio-frekvencija (član 73)**.** Odobrenje za korišćenje radio-frekvencija

izdaje Agencija na osnovu zahtjeva za izdavanje odobrenja za korišćenje radio-frekvencija (član 74).

Ozbirom da se radi o ograničenom resursu čije je upravljanje i korišćenje od javnog interesa , to su odredbama ovog zakona bližće uredjen postupak izdavanja odobrenja za korišćenje frekvencija na osnovu zahtjeva(član 75), slučajevi kada se to odobrenje dobija na osnovu javnog nadmetanja ili aukcije zbog ekskluzivnosti korišćenja ili ograničenja broja frekvencija (član 77- 84), sadržaj odobrenja kao i uslovi uslovi za korišćenje odobrenih radio-frekvencija (čl. 85 i 86)

Odobrenje za korišćenje radio-frekvencija Agencija izdaje sa periodom važenja koji ne može biti duži od pet godina, osim u slučaju ekskluzivnog korišćenja radio-frekvencija na čitavoj teritoriji Crne Gore, kada ne može biti duži od 15 godina(član 87).

Zakonom su takodje bliže uređeni produženje važenja odobrenja za radio-frekvencije, Izmjena ,oduzimanje i prestanak važenja odobrenja , prenos i ustupanje prava korišćenja radio-frekvencija , registar radiofrekvencija, kontrola i monitoring radio-frekvencijskog spektra(član 89 – 95)

Nosilac odobrenja za korišćenje radio-frekvencija dužan je da Agenciji plati godišnju naknadu za korišćenje radio-frekvencija, koja je namijenjena isključivo za pokrivanje troškova upravljanja i nadzora korišćenja radio-frekvencijskog spektra. Ministarstvo, propisuje metodologiju obračuna visine koja se iskazuje u bodovima, a koja pomnožena sa novčanom vrijednošću boda daje novčani iznos naknade. Nosilac odobrenja za korišćenje radio-frekvencija dužan je da uplati u budžet Crne Gore godišnju naknadu za pokrivanje troškova administriranja radio-frekvencijskog spektra, čiju visinu utvrđuje Vlada, na predlog Ministarstva, a koja ne može biti veća od 10% godišnje naknade za korišćenje radio-frekvencija. Propisane naknade ne plaćaju određene službe i privredni subjekti (član 96).

Zakonom je predviđeno da se radio i telekomunikaciona terminalna oprema može slobodno uvoziti, stavljati u promet i koristiti u Crnoj Gori, ako ispunjava uslove koji su prethodno utvrđeni ovim zakonom, kao i drugim propisima kojima se uređuje uvoz, stavljanje u promet i korišćenje za pojedine komponente, sisteme ili prava (član 97).

U postupku izdavanja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija Agencija vodi računa da način i uslovi korišćenja RiTT opreme i elemenata elektronskih komunikacionih mreža moraju biti takvi, da parametri elektromagnetnih polja na određenoj lokaciji ne prelaze propisane granice (član 98)

Poglavlje IX-Numeracija i adresiranje: Agencija upravlja numeracijom i adresiranjem, planira upotrebu i vrši dodjelu brojeva i adresa u skladu sa Planom numeracije i Planom adresiranja. S tim u vezi Plan numeracije i Plan adresiranja treba

da obezbijede efikasno struktuiranje i korišćenje brojeva i adresa, jednake uslove dodjele i korišćenja odgovarajućih brojeva i adresa javnim elektronskim komunikacionim mrežama i javnim elektronskim komunikacionim uslugama(čl.99 i 100)

Brojevi i adrese iz Plana numeracije i Plana adresiranja, koriste se na osnovu odobrenja za korišćenje brojeva i adresa izdatog od strane Agencije. Odobrenja za korišćenje brojeva i adresa izdaje se na osnovu zahtjeva za odobrenje za korišćenje brojeva i adresa podnijetog od strane operatora. (član 101 i 102) Agencija odobrenjem za korišćenje brojeva i/ili adresa nosiocu odobrenja određuje uslove u skladu sa zakonom (član 104).

Agencija ima mogućnost da izmijeni prethodno izdato odobrenje za korišćenje brojeva i adresa u slučaju izmjena ili dopuna Plana numeracije i Plana adresiranja, u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu izmjena ili dopuna. Odobreni brojevi i adrese se zamjenjuju istim obimom i vrstom uz realne rokove primjene, koji ne mogu biti kraći od šest mjeseci. (član 106) Agencija može i oduzeti odobrenje za korišćenje brojeva i adresa u skladu sa zakonom. (član 107)

Nosilac odobrenja je dužan da plati godišnju naknadu po osnovu odobrenja, ista se plaća Agenciji, Ministarstvo utvrđuje metodologiju obračuna visine naknada. (član 108) Obaveza je operatora da korisnicima na njihov zahtjev omogući prenosivost brojeva i u skladu sa zakonom omogući neometan proces sprovođenja istogn (član 109). Agencija je odgovorna za upravljanje informacionim sistemom za prenos broja i održavanje centralne baze prenijetih brojeva (član 110).

Operatori javnih telefonskih mreža omogućavaju korišćenje jedinstvenog evropskog broja ,,112“ za pozive u hitnim slučajevima. Pozivi prema broju ,,112“ tretiraju se na način koji je najbolje prilagođen organizaciji sistema hitnih službi u Crnoj Gori. Na takve pozive će se odgovarati i sa njima će se postupati efikasno. Ministarstvo, u saradnji sa organom nadležnim za poslove zaštite i spašavanja, propisuje način, uslove i dinamiku uvođenja jedinstvenog evropskog broja ,,112“ za pozive u hitnim slučajevima, kao i kvalitet usluge opsluživanja poziva upućenih na ovaj broj(član 111). Posebno je obrađen pristup brojevima hitnih službi, obaveze operatora kao i omogućavanje licima sa invaliditetom da imaju pristup tim brojevima kao i ostali korisnici (član 112).

Brojevi iz opsega 116 su predviđeni za određene usluge od društvenog značaja odnosno za socijalne i humane svrhe, između ostalog tu je i broj 116000 za prijavu slučajeva nestale djece (član 113).

Operatori javnih telefonskih mreža dužni su da, prilikom uspostavljanja međunarodnih poziva, omoguće korišćenje međunarodnog prefiksa 00. Operator koji

pruža javno dostupne telefonske usluge koje omogućavaju međunarodne pozive, dužan je da postupa isto sa svim pozivima prema i od brojeva iz evropskog numeričkog telefonskog prostora (ETNS). Operator je dužan da, na zahtjev Agencije, blokira pristup određenim brojevima i uslugama kada je to opravdano zbog prevare ili zloupotrebe.(član 114).

Poglavlje X-Prava i zaštita interesa korisnika: Kroz savremen, efikasan i jedinstven pravni okvir, doprinosi se povećanju konkurentnosti i kvaliteta svakodnevnog života građana. Propisivanjem obaveznih elemenata korisničkih ugovora, kao i obaveza koje operator, odnosno Agencija moraju da ispune stvoren je efikasan mehanizam zaštite korisnika elektronskih komunikacionih mreža i usluga (član 116-119). Korisnicima sa invaliditetom se omogućuje isti pristup elektronskim komunikacionim uslugama i povoljnostima izbora operatora koji su dostupni ostalim korisnicima (član 120).

Operator je dužan da pretplatnicima dostavlja besplatna obavještenja putem telefonskog poziva ili SMS-a ukoliko dođe do potrošnje koja je iznad prosjeka potrošnje tog pretplatnika za posljednja tri mjeseca (član 122). Za mjerenje kvantitativnog i kvalitativnog obima pruženih javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga, koriste se jedinice iz Međunarodnog sistema jedinica i međunarodno prihvaćene mjerne jedinice koje nijesu obuhvaćene Međunarodnim sistemom jedinica, u skladu sa propisom kojim se uređuju mjerne jedinice u Crnoj Gori. Operator za obračun dužine trajanja ostvarenog poziva koristi jedinični obračunski interval trajanja jedna sekunda (1s), a za obračun količine prenešenih binarnih podataka obračunsku jedinicu jedan kilobajt (1kB) (član 124).

Operator je dužan da omogući korisnicima uvid u registrovane podatke o pruženim uslugama(član 127)**.** Korisnik ima pravo da operatoru podnese prigovor na pristup i kvalitet usluga, kao i na račun za pružene usluge. Ako nije zadovoljan odgovorom u postupku nastavlja sa žalbom Agenciji, a na kraju i tužbom Upravnom sudu(član 128)**.**

Operator može ograničiti pristup svojim uslugama, odnosno pretplatnika isključiti i raskinuti pretplatnički ugovor, ako isti nije izmirio dospjele obaveze ili je kršio druge uslove određene u pretplatničkom ugovoru(član 129)**.** Zbog otklanjanja smetnji, redovnog održavanja i razvoja mreže, operator ima mogućnost da bez saglasnosti korisnika, privremeno ograniči, odnosno prekine pristup svojim uslugama, uz uslov da jedan dan unaprijed objavi obavještenje u sredstvima javnog informisanja, te isto dostavi Agenciji, kao i hitnim službama, ukoliko to utiče na njihov nesmetan rad (član 130) Pretplatnik ima pravo da od operatora traži isplatu svakog direktnog ili indirektnog

gubitka nastalog usljed lošeg kvaliteta pružanja usluga ili ograničenja pristupa mreži ili usluzi. (član 131).

Poglavlje XI- Zaštita elektronskih komunikacija predviđa sigurnost i integritet elektronskih komunikacionih mreža i usluga. S tim u vezi operator je dužan da preduzima odgovarajuće tehničke i organizacione mjere kako bi se zaštitila sigurnost njegovih usluga, a zajedno sa drugim operatorima preduzima potrebne mjere radi zaštite sigurnosti elektronske komunikacione mreže i usluga. Agencija i organ nadležan za zaštitu ličnih podataka nadgledaju mjere koje preduzimaju operatori, kao i daju smjernice o najboljoj praksi u vezi sa stepenom sigurnosti koji te mjere moraju ostvariti (član 132).

Povjerljivost komunikacija se odnosi na:sadržinu komunikacije, podatke o korisniku,podatke o saobraćaju i lokacijama koje se odnose na komunikacije i neuspješno uspostavljanje komunikacije. Zabranjeno je slušanje, prisluškivanje ili čuvanje sadržaja i podataka o komunikaciji, odnosno njen prekid ili nadzor od strane drugih lica, bez pristanka korisnika te komunikacije (član 134)**.**

Operator vodi registraciju postpaid i pripaid korisnika i njihove podatke čuva u toku trajanja pretplatničkog odnosa i najmanje još godinu dana od dana prestanka mogućnosti pružanja usluge.(član 135) Podaci o saobraćaju, vezani za pretplatnike ili korisnike, obrađeni i uskladišteni kod operatora, moraju biti izbrisani ili ostati anonimni, kada više nijesu potrebni u svrhu prenosa komunikacije, osim u slučaju kada postoji obaveza zadržavanja podataka.(član 136). Podaci o lokaciji, koji nijesu podaci o saobraćaju, operator može obrađivati kada se ovi podaci učine anonimnim ili uz saglasnost korisnika, na način i u vremenu koje je neophodno za pružanje usluga sa dodatnom vrijednošću. Prije dobijanja saglasnosti korisnika, operator mora iste upoznati o tipu podataka o lokaciji koji će biti obrađeni, koji nijesu podaci o saobraćaju, trajanju obrade i o mogućnosti prenosa trećim licima. Operator mora dati korisnicima mogućnost da u svakom trenutku odustanu od saglasnosti za obradu podataka (član 138).

Operatori su dužni pretplatničkim ugovorom obavezati svoje pretplatnike na zabranu slanja neželjenih elektronskih poruka, kao i na preduzimanje odgovarajućih mjera radi sprječavanja zloupotreba korisničkog naloga elektronske pošte, te s tim u vezi utvrdi činjenično stanje i preduzme odgovarajuće mjere. Način i uslovi sprječavanja i suzbijanja zloupotreba i prevara u pružanju usluga elektronske pošte, propisuju se od strane Agencije. U predmetnom postupku Agencija sarađuje sa organom nadležnim za zaštitu ličnih podataka i operatorima usluga elektronske pošte (član 139).

Operator je dužan da u svrhe zakonitog presrijetanja informacija obezbjedi neophodne uslove kako bi isto bilo moguće, a Ministarstvo u saradnji sa nadležnim

državnim organima propisuje predmetne tehničke i organizacione uslove. S tim u vezi Operator je obavezan da zadržava određene podatake o saobraćaju i lokaciji, kao i relevantne podatake potrebne za identifikaciju i registraciju pretplatnika, za potrebe odbrane i nacionalne bezbjednosti, a u skladu sa posebnim zakonima kojima se uređuju pitanja odbrane i nacionalne bezbjednosti, da obezbijedi neophodnu sigurnost zadržanih podataka po pitanju kvaliteta (čl. 140-143).

Poglavlje XII – Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrše Ministarstvo i Agencija, u okviru svojih nadležnosti utvrđenih ovim zakonom. Inspekcijski nadzor vrši organ uprave nadležan za inspekcijske poslove, preko inspektora za elektronske komunikacije, a stručni nadzor Agencija, preko nadzornika (čl. 144 i 145). Što se tiče djelovanja inspektora i nadzornika, propisana je podjela njihovih ovlašćenja (čl. 146 i 149). Ukoliko inspektor ili nadzornik uoči povredu zakona, odnosno nepravilnost iz okvira nadležnosti nadzornika odnosno inspektora, o uočenim nepravilnostima se međusobno obavještavaju radi preuzimanja mjera iz svojih nadležnosti (član 151).

Poglavlje XIII – Kaznene odredbe propisuju prekršaje kojim se kažnjavaju akteri zavisno od težine prekršaja i u zavisnosti od toga da li se kazna izriče fizičkom, pravnom licu i preduzetniku.

Poglavlje XIV – Prelazne i završne odredbe utvrđuju usklađivanje i nastavak rada pravnih ili fizičkih lice (član 157), nastavak rada Agencije i organa Agencije, kao i ostale aktivnosti u cilju primjene ovog zakona (član 158), operatore sa značajnom tržišnom snagom, kao i operatore univerzalnog servisa (čl. 159 i 160), rokove za donošenje podzakonskih akata na osnovu ovog zakona, stupanje na snagu ovog zakona i važenje ostalih propisa vezanih za njegovo donošenje (čl. 162 – 164).

V SREDSTVA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona potrebno je obezbijediti sredstva u Budžetu Crne Gore u iznosu od 29.000,00 eura, za izradu podzakonskih akata i drugih aktivnosti nephodnih za primjenu ovog zakona.

Podgorica, 27. 07. 2012. godine